

Reykholt í Borgarfirði

Framvinduskýrsla 2000

Guðrún Sveinbjarnardóttir

4

Reykholt í Borgarfirði

Framvinduskýrsla 2000

Guðrún Sveinbjarnardóttir

Ljósmynd á forsíðu / Photo on cover: Útskurður í tré / Carved object found during excavation
Ljósmynd / Photo: Ívar Brynjólfsson

© 2001 Þjóðminjasafn Íslands / Guðrún Sveinbjarnardóttir
Öll réttindi áskilin.

ISSN 1560-8050

Prentun/umbrot: Gutenberg - Hraðlestin

Efnisyfirlit

Contents

Inngangur	5
1. Staða rannsóknar við árslok 1999	7
2. Rannsóknin 2000	9
Markmið	9
Aðferðir	10
Rannsóknarsvæði	11
Framgangur rannsóknarinnar	11
3. Rannsókn jarðganga	13
4. Rannsókn mannvirkja 10 og 11	15
5. Rannsókn á svæði IV,	18
6. Rannsókn á svæði IX	21
7. Rannsókn á svæði VIII	27
8. Helstu niðurstöður	28
9. Framtíðarrannsóknir	31
10. English summary	33
Heimildir / Bibliography	45
Viðauki 1 / Appendix 1: Tom McGovern et al.: Report to National Museum of Iceland of midden testing at Reykholt July 17-19th 2000	47
Viðauki 2 / Appendix 2: Ólafur Eggertsson: Viðargreining	55
Viðauki 3 / Appendix 3: Sigurður Sveinn Jónsson: Greining á sýni	56
Viðauki 4 / Appendix 4: Fundalisti / List of finds	57
Viðauki 5 / Appendix 5: Sýnalisti / List of samples	63
Viðauki 6 / Appendix 6: Ljósmyndalisti / List of photographs	65

Reykholt í Borgarfirði

Framvinduskýrsla 2000

Inngangur

Fornleifarannsókn á gamla bæjarstæðinu í Reykholti var fram haldið af miklum krafti sumarið 2000. Þetta var þriðja uppgraftarsumarið í þeirri lotu sem hófst árið 1998¹ en þá höfðu fornleifarannsóknir á staðnum legið niðri í 9 ár. Síðastliðið sumar fór hin mikla vinna, sem fólgin er í því að grafa í bæjarhól sem byggt hefur verið á um aldir og allt fram á síðustu tíma, að bera þann árangur að komið var niður á minjar frá miðöldum sem voru að mestu óskemmdar af seinni tíma umsvifum. Rannsóknin fékk góða kynningu í fjölmiðlum og vakti nokkra athygli. Sótt var um hærri styrk til rannsóknarinnar fyrir árið 2000, hann fékkst og með þessari auknu fjárveitingu var unnt að grafa lengur og hafa fleira starfsfólk en undanfarin tvö sumur. Uppbygging sú, sem hófst í Reykholti 1997, eftir að héraðsskólinn, sem þar hafði verið rekinn allt frá um 1930, var aflagður, er í fullum gangi. Stefnt er að því að gera staðinn að menningarsetri og áfangastað fyrir ferðamenn. Stórir liðir í þessari uppbyggingu eru miðaldasetrið Snorrastofa, sem hefur á stefnuskrá sinni að iðka miðaldarannsóknir í sem víðustum skilningi og Haraldur Noregskonungur opnaði formlega nú í sumar, og fornleifarannsókn sú sem Þjóðminjasafn Íslands stendur fyrir á staðnum.

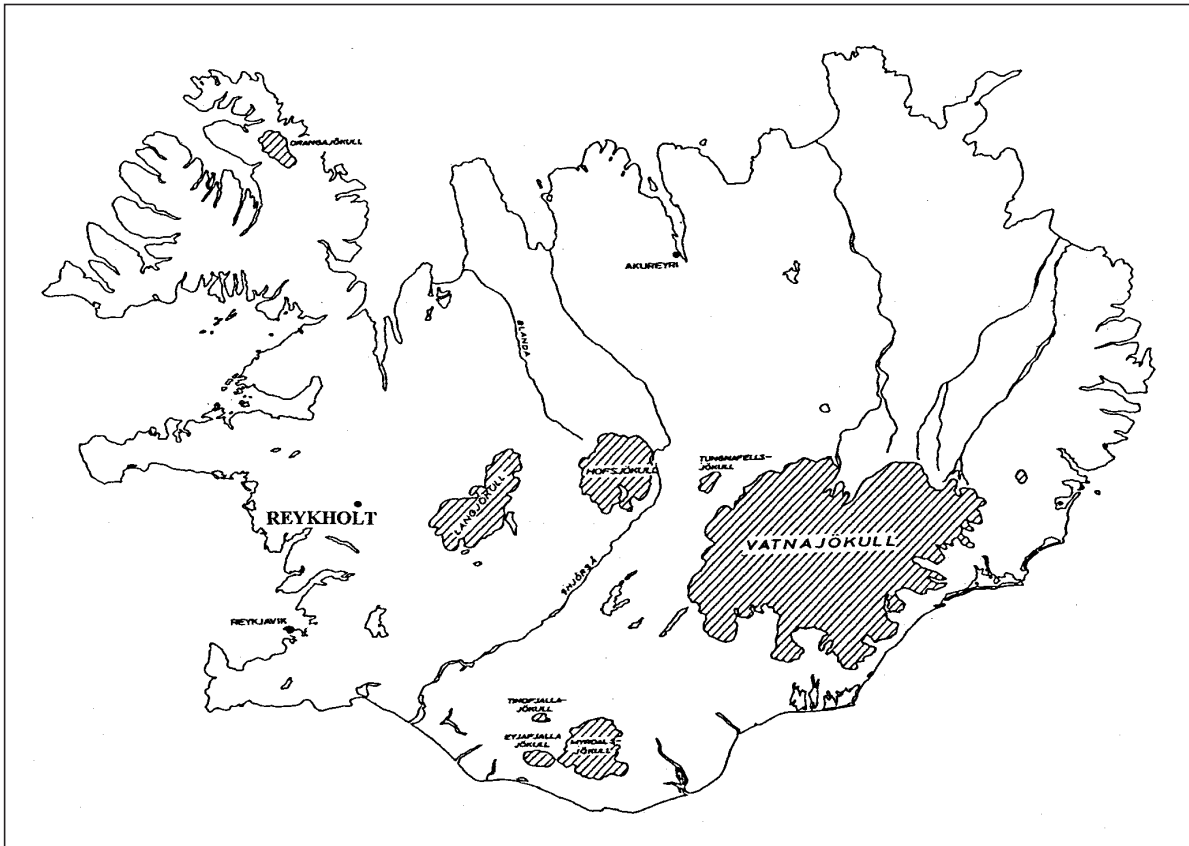
Rannsóknin nú í sumar var beint framhald þeirra rannsókna sem frá var horfið í lok sumars 1999. Eins og í fyrra var hún gerð með sérstakri fjárveitingu til Þjóðminjasafnsins úr ríkissjóði, nema hvað töluvert hærri styrkur fékkst til hennar að þessu sinni eins og áður greinir. Alls unnu fimm Íslendingar við uppgröftinn í sumar. Það voru Guðrún Sveinbjarnardóttir stjórnandi

rannsóknarinnar og Guðmundur H. Jónsson aðstoðarstjórnandi allan tímann, Helgi Örn Pétursson, forvörslunemi við háskólann í Cardiff í Wales mestallan tímann, Margrét Guðjónsdóttir Þjóðfræðingur í rúman mánuð og Anna Lís Guðmundsdóttir, jarðfræðingur og starfsmaður á Árbæjarsafni í 2 vikur. Auk þeirra unnu við uppgröftinn Eavan O'Dochartaigh fornleifafræðingur frá Írlandi og Daniel Rhodes fornleifafræðingur frá Englandi allan tímann, Derek Watson dýrabeinafræðingur og doktorsnemi við University College London, Kristján Ahronson fornleifafræðingur og doktorsnemi við háskólann í Edinborg og Caroline Powell, fornleifafræðingur frá Englandi mestallan tímann, Philip I. Buckland skordýraleifafræðingur og doktorsnemi við háskólann í Umeå í Svíþjóð í rúman mánuð, og fornleifafræðinemarnir Aarto Palo-vaara og Florian Huber frá háskólanum í Umeå, Elisabeth Windmüller frá háskólanum í Árósum og Dyveke Larsen frá háskólanum í Kaupmannahöfn í 4 vikur hvert.

Auk ofangreinds fastaliðs heimsóttu eftirfarandi sérfræðingar og nemar uppgröftinn í nokkra daga hver:

Dýrabeinafræðingarnir dr. Tom McGovern við Hunter College í New York, dr. Sophia Perdikaris við Brooklyn College í New York og Clayton Tinsley við CUNY Northern Science and Education Centre í New York, unnu við uppgröftinn dagana 17.-19 júlí. Þau eru sérfræðingar í íslenskum ruslahaugum og komu til þess að rannsaka ruslahauginn í Reykholti sem kom í ljós óskemmdur vestan við skólahúsið þegar þar var grafinn skurður haustið 1999. Þau hafa skrifað sérstaka skýrslu um rannsóknir sínar sem er birt í þessari skýrslu sem viðauki 1. Um svipað leyti heimsótti Karen Milek, doktorsnemi við

¹ Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson 1999a.

Mynd 1: Staðsetning Reykholt
 Fig. 1: Location map for Reykholt

háskólann í Cambridge, uppgriftarsvæðið í nokkra daga. Hún er sérfræðingur í örformagerð (micromorphology) og kom til þess að kanna möguleika á slíkum rannsóknum á sýnum úr uppgreftinum. Hún tók sýni úr neðstu gólfögum í mannvirki 10 (sjá kafla 4), en með því að rannsaka þau á þennan hátt, er unnt að varpa ljósi á það hvernig gólfín hafa myndast, hvaða athafnir hafa farið fram í húsinu og hvernig aðstæðum hefur verið háttáð í því. Í lok uppgraftar voru tekin sýni til samskonar athugana úr þykku gólfagi norðar á uppgriftarsvæðinu (sjá kafla 5). Úr þessum sömu gólfögum mun Philip Buckland athuga skordýraleifar og Garðar Guðmundsson plöntufornleifafræðingur við Fornleifastofnun Íslands plöntuleifar, en prófessor Kevin Edwards við háskólann í Aberdeen mun sjá um greiningu á frjókornum úr súlusýni sem tekið var í mannvirki 10. Allar þessar rannsóknir munu leggja sitt af mörkum við túlkun þeirra mannvirkja sem þau eru úr. Í sumar var hleypt af stokkunum einu af þeim verkefnum, sem rædd voru á vinnufundi

síðastliðið sumar um þverfaglegt rannsóknarverkefni sem tengist fornleifarannsókninni². Tryggvi Már Ingvarsson, landafræðinemi við Háskóla Íslands vann að BS verkefni undir handleiðslu Guðrúnar Gísladóttur lektors í landafræði. Að því komu einnig Helgi Þorláksson prófessor í sagnfræði og Svavar Sigmundsson forstöðumaður Örnefnastofnunar, en öll þrjú tóku þátt í fyrrgreindum vinnufundi. Var verkefnið fólgið í því að afla gagna í mannvistarlegri landafræði og tengja það örnefnum og fornleifum, setja efnið inn í landfræðilegt upplýsingakerfi (GIS), færa örnefni inn á tölvutækar loftmyndir og skrá þau með nýjum hætti. Upprunalega var miðað við að kanna þær jarðir sem talið er að hafi myndað hinn upprunalega stað í Reykholti, eða Háf, Nyrðri-Reyki, Breiðabólstað, Reykholt og Hægindi. Þetta val breyttist lítið eitt af praktískum ástæðum og voru valdar jarðirnar Reykholt, Breiðabólstaður, Úlfsstaðir, Steindórsstaðir, Vilmundastaðir og Hægindi. Til verk-

2 Guðrún Sveinbjarnardóttir (ritstj.) 2000.

efnisins fengust styrkir úr Nýsköpunarsjóði námsmanna í 2 mánuði, frá Vegagerðinni vegna sérstakrar áherslu sem lögð var á að skrá leiðir á svæðinu, og Örnefnastofnun, en fornleifarannsóknin lagði til húsnæði í Reykholti fyrir Tryggva og handleiðslu við fornleifaskráninguna. Fornleifaskráning hafði þegar verið gerð af Fornleifastofnun Íslands í landi Reykhólts og Breiðabólstaðar, og mun Tryggvi fá aðgang að henni. Þess er vænst að niðurstöður úr verkefni Tryggva liggi fyrir sem prófritgerð í lok ársins. Ritgerðin nefnist „Leiðir tveggja alda í nágrenni Reykhólts í Borgarfirði“.

Tengt verkefni Tryggva er verkefni sem kanadískur mastersnemi, Courtney Cameron við háskólann í Edmonton er að vinna, en hún heimsotti uppgröftinn í viku í júlí. Tók hún sýni í túnunum á nokkrum stöðum í Reykholti og nágrenni sem hún hyggst efnagreina með það í huga að reyna að varpa ljósi á aðferðir í landbúnaði. Til samanburðar hefur hún sýni úr túninu við bæinn GUS í Vestribyggð í Grænlandi sem lá undir um einum og hálfum metra af sandi þegar uppgröftur hófst þar upp úr 1990. Talið er að bærinn hafi verið í byggð frá 11. til 15. aldar.

Dr. Andrew Dugmore, kennari við landafræðideild háskólans í Edinborg kom einnig í heimsókn ásamt samstarfsfólki sínu og tók sýni úr setlögum í vötnum nálægt Reykholti. Hefur hann hug á að tengjast þverfaglega rannsóknarverkefninu með því að kanna gjóskulög og gróðurfar í dalnum með aðstoð nemenda sinna, en hann hefur gert samskonar rannsóknir á suður- og norðurlandi. Samvinna milli hans og Guðrúnar Gísladóttur, þ.e. milli landafræðideilda Háskóla Íslands og Edinborgarháskóla, er í deiglu.

Eins og í fyrra naut rannsóknin aðstoðar ýmissa aðila. Menntamálaráðuneytið útvegaði húsnæði í Reykholti meðan á uppgrefti stóð, en Óli Jón Ólason og Steinunn Hansdóttir, sem reka Hótel Reykholt sáu okkur fyrir búnaði í það og voru boðin og búin að greiða götu rannsóknarinnar. Hótelið sá starfsmönnum uppgraftarins einnig fyrir kvöldmat. Séra Geir Waage veitti sem áður margvíslega aðstoð sem og Bergur Þorgeirsson forstöðumaður Snorrastofu. Iðnaðarmenn þeir sem unnu við lokafrágang Snorrastofu og umhverfis lánuðu okkur ýmis verkfæri. Bjarni Guðráðsson, organisti, aðstoðaði við að flytja torf til að leggja yfir uppgröftinn. Árni Björnsson

las yfir íslenskan texta þessarar skýrslu. Öllum þessum aðilum eru færðar bestu þakkir fyrir aðstoðina.

Upplýsingar um uppgröftinn og þverfaglega rannsóknarverkefnið má nálgast af heimasíðu Þjóðminjasafnsins á www.natmus.is. Þaðan liggur slóð fyrir framvinduskýrslur síðastliðinna tveggja sumra en hún er natmus.is/deildir/skyrslur2.html fyrir árið 1998 og natmus.is/deildir/skyrslur3.html fyrir árið 1999.

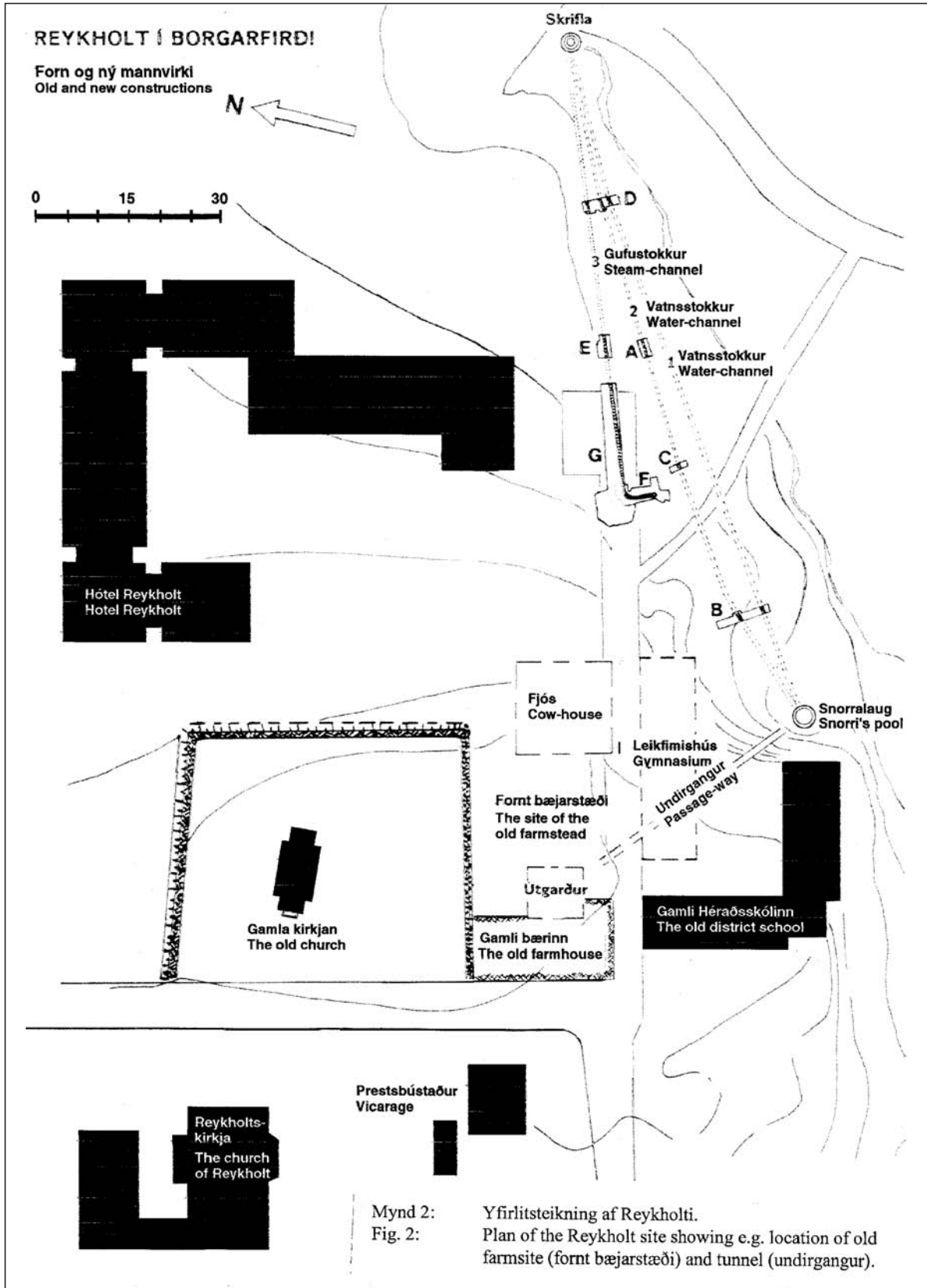
Staða rannsókna við árslok 1999

Öll nálgun að uppgreftinum sumarið 1999 var mun auðveldari en sumarið áður og þær leifar sem nú voru grafnar upp reyndust vera mun heillegri en það sem ofar lá. Engar frekari mannvistarleifar fundust sunnan við bæjarstæðið undir smíðahúsinu sem hafði verið rífið í upphafi sumars. Aðaláherslan var því lögð á að rannsaka það svæði sem þegar hafði verið opnað á bæjarstæðinu sjálfu³.

Eins og vænta mátti kom nyrsti hluti jarðganganna sem liggja frá Snorralaug í átt að bæjarstæðinu í ljós syðst á því. Ofan á jarðgöngunum á þessum stað var syðsti hluti ræsisins sem var undir hellulögðum göngum gangabæjarins frá 17. - 19. öld. Jarðgöngin eru grafin niður í óhreyft, en sá niðurgröftur gengur upp í niðurgröft mannvirkis 10, sem liggur við endann á þeim til austurs. Mikið af grjóti lá ofan á nyrsta hluta jarðganganna. Virðist það hafa verið sett þar til uppfyllingar undir mannvirki sem hafa að öllum líkindum tilheyrt gangabænum frá 17. - 19. öld. Jarðgöngin, sem hafa norðvestlæga stefnu frá Snorralaug, sveigja allskarpt til austurs síðasta spölinn og enda við suðvesturhorn mannvirkis 10 sem hefur verið byggt ofan á þau. Í nyrsta hluta jarðganganna voru þrjár steintröppur komnar í ljós í lok sumarsins, en þá var enn ógrafið milli þeirra og þess hluta ganganna sem er sunnar og var grafinn upp á svæði III sumarið áður. A.m.k. tvö fyllingarlög fundust í göngunum, en það bendir til þess að það hafi tekið einhvern tíma fyrir þau að fyllast eftir að þau fóru úr notkun.

Tengslin milli mannvirkis 10 og mannvirkis 11, sem er í beinu framhaldi til austurs, voru enn óljós í lok sumars. Hugsanlegt þótti að þau hafi

³ Til glöggvunar á því sem nú verður lýst, sjá yfirlitsupprátt í Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson 1999.

Mynd 2: Yfirlitsteikning af Reykholti (úr Þorkell Grímsson og Guðmundur Ólafsson 1988, með viðbótum)
 Fig 2: Plan of the Reykholt site showing e.g. location of old farmsite (fornt bæjarstæði) and dug down passage-way (undirgangur) (from Þ. Grímsson & G. Ólafsson 1988, with additions).

á einhverju byggingarskeiði verið samtímis í notkun, en það var þó ekki víst. Ljóst var hins vegar að mannvirki 11, sem hefur fleiri en eitt byggingarskeið, var á einhverju þeirra eldra en mannvirki 10 eins og það leit út í lok sumars. Timburleifar, sem hafa verið túlkaðar sem leifar eftir þil, fundust í báðum mannvirkjum. Hins vegar fundust stoðarholur einungis í mannvirki 10. Austurendi mannvirkis 11, sem var fullt af móösku og hafði augljóslega verið notað fyrir rusl eftir að hætt var að nota húsið, var enn óljós og gólfög í báðum mannvirkjum biðu frekari rannsóknar.

Tengsl þessara mannvirkja við mannvirki 12, sem er norðar á svæðinu, voru óljós. Einnig var óljóst hvort stöplarnir, sem byggðir höfðu verið með eins metra millibili norðan í vegghleðslu mannvirkis 12, voru innaní eða utan byggingar. Þessir stöplar, sem ná hátt í 1 m í norður frá veggnum, eru 50 - 60 cm háir, gerðir úr hverasteini og ofan á tveimur þeirra hvíla hellur úr hverasteini, sem eru hátt í 1 m í þvermál. Í vestari hellunni er manngert gat, sem eitthvað hefur hvílt í. Þessi veggur á sér enga hliðstæðu í íslenskri byggingarsögu, eins og hún er þekkt í dag. Hellur norðan við vegginn, sem virðast vera gólfhellur, benda frekar til þess að stöplarnir séu innan byggingar. Timburleifar, sem þarna fundust og gætu verið leifar eftir þil, styrkja þá túlkun nokkuð, en þetta mun væntanlega skýrast þegar uppgriftarsvæðið verður stækkað til norðurs. Við þá stækkun má einnig vænta þess að unnt verði að varpa ljósi á notkun steina með hverahrúðri sem fundust norðan við vegginn, en ekki langt frá þessum stað fannst um 44 cm langur hverasteinn sem hafði lögum rennu þegar fjós og hlaða voru byggð hér í kringum 1930⁴. Í safnauskraá Þjóðminjasafnsins er talið að hveragufa eða hiti hafi verið leidd eftir rennunni. Ekki er ólíklegt að eitthvert samband sé á milli þessara tveggja funda. Við stækkun svæðisins til norðurs og austurs er einnig vonast til þess að skýra megi byggingu sem var að byrja að koma í ljós í norðausturhorni uppgriftarsvæðisins í lok sumars.

Ekki tókst að varpa frekara ljósi á legu meints torfveggjar með landnámsgjóskunni, sem svo var túlkaður árið 1987, þegar hann kom fram í sniði A-B rétt vestan við uppgriftarsvæðið. U.þ.b. 4 m af sniðinu voru opnaðir nálægt vest-

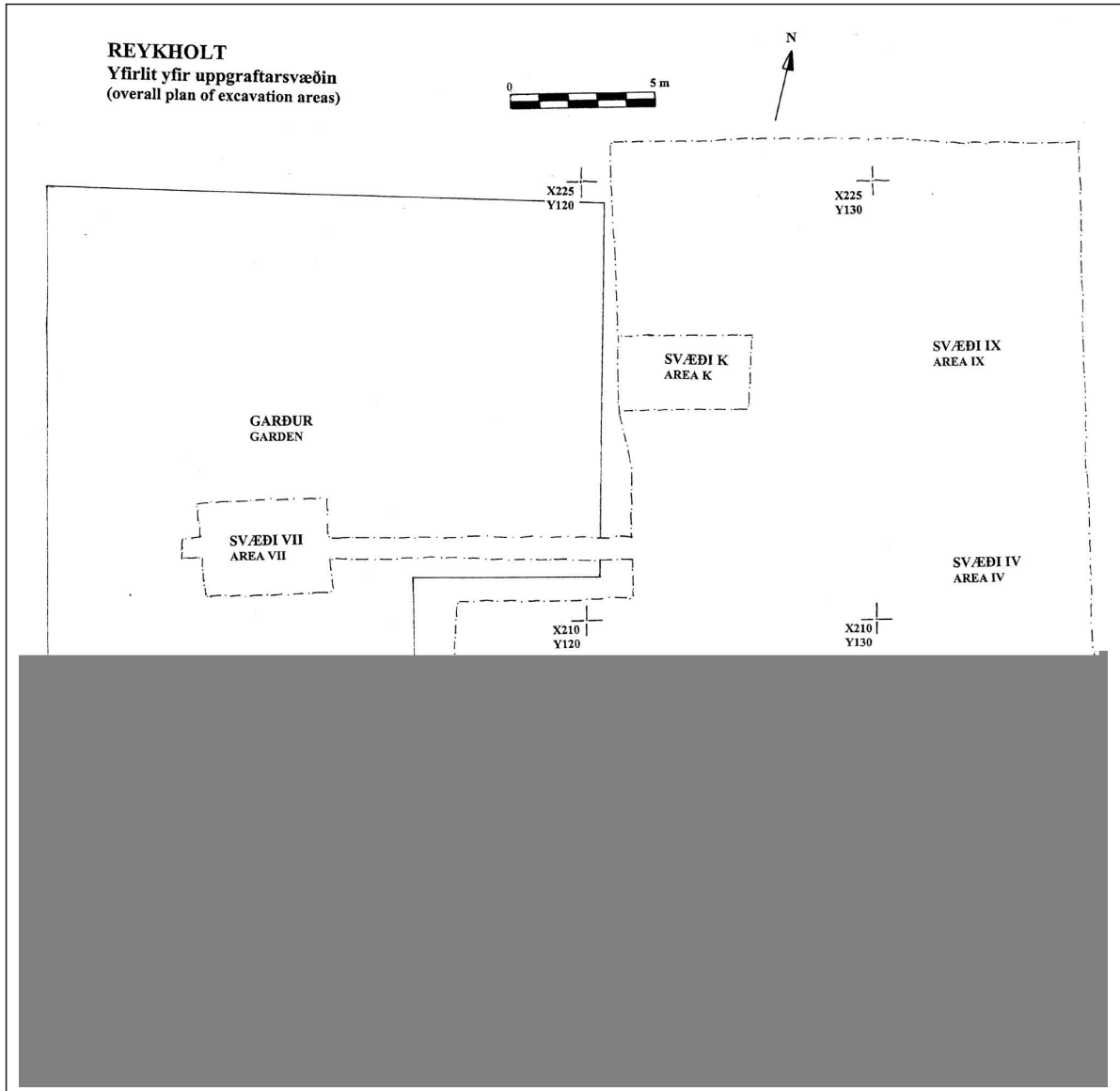
urenda þess og var það víkkað til beggja hliða svo svæðið varð um 3 m á breidd. Var það nefnt svæði VII. Jarðlög voru mjög röskuð á þessum stað, en þarna stóð síðasti bærinn í Reykholti þar til hann var rifinn stuttu eftir 1930. Hins vegar var sú sögn, að leifar af ruslahaugi bæjarins, sem var þar sem gamla skólahúsið stendur núna, væri enn að finna vestan við húsið, staðfest þegar hitaveituskurður var grafinn á þeim stað. Skurðurinn var 1,2 m djúpur og fundust leifar ruslahaugisins niður á botn hans, en hann er líklega mun dýpri. Vel varðveitt dýrabein fundust í haugnum, og þótti það lofa góðu um þær upplýsingar sem vænta mátti úr honum um búskaparhætti í Reykholti gegnum tíðina.

Rannsóknin 2000

Markmið

Markmið þessa rannsóknaráfanga var í höfuðdráttum tvíþætt: 1. Að halda áfram uppgrefti á bæjarstæðinu þar sem frá var horfið sumarið 1999 og stækka uppgriftarsvæðið í beinu framhaldi af því til norðurs og austurs. 2. Að rannsaka ruslahaug bæjarins vestan við gamla skólahúsið, en þar komu leifar hans í ljós haustið 1999 eins og að ofan greinir. Helstu verkefni sem lágu fyrir á bæjarstæðinu voru þessi: að skýra frekar hvernig niðurgrofnu göngin, sem liggja frá Snorralaug, tengjast bæjarhúsunum, en ljóst var í fyrri, að mannvirki 10, sem þau ganga upp í, er byggt ofan á þau. Að skýra frekar innbyrðis tengsl mannvirkja 10 og 11, sem eru í beinu framhaldi hvert af öðru. Við lok uppgriftar 1999 virtist mannvirki 11, sem er austar, vera eldra. Að varpa frekara ljósi á mannvirki 12, sem fannst nyrst á uppgriftarsvæðinu. Um er að ræða sérkennilegt hleðslubrot með grjóthlöðnum stólpum utaní sem liggur í austur-vestur. Mögulegt er að þetta sé suðurlanghlið húss með þá stefnu. Úr því má skera með því að stækka svæðið til norðurs. Á þessu svæði fundust einnig steinar með hverahrúðri á sem benda til notkunar hverahita á þeim stað. Úr þessu má einnig skera með stækkun svæðisins. Austan við uppgriftarsvæðið stóðu fjós og hlaða fram yfir miðja 20. öld. Mannvistarleifar sáust hverfa undir steypant grunn þeirra. Fyrir liggur að brjóta upp hluta steinsteypunnar til að kanna hvað er varðveitt þarna undir.

4 Þjms. 10584. Sjá mynd 7 í Þorkell Grímsson 1960.

Mynd 3: Yfirlit yfir uppgriftarsvæðin.
 Fig. 3: A map showing the extent of the excavated areas.

Aðferðir

Sömu aðferðum var í meginatriðum beitt við rannsóknina og í fyrra. Grafið var eftir jarðlögum í einu plani eftir því sem unnt var, eftir hinni svonefndu Harris Matrix aðferð. Þessi aðferð á að stuðla að því að sem réttust mynd fái af innbyrðis- og heildarsamhengi mannvistarlaganna og mannvirkja og hentar einkar vel við gróft bæjarhóla þar sem jarðlagaskipan er flókin og mannvistarleifar brotakenndar. Einnig var stuðst við snið þar sem það þótti henta. Hverju jarðlagi, skurði og fyllingarlagi (samheiti: eining) var gefið númer og var byrjað á 445, eða þar sem

frá var horfið í fyrra. Stafirnir framman við númerin gefa til kynna hvers konar einingu um er að ræða. Sem fyrr er CS notað fyrir steina, CL fyrir lag, CC fyrir skurð, CF fyrir fyllingu í skurði. Hver eining er skráð á sérstakt eyðublað samkvæmt kerfi því sem notað er við Museum of London⁵. Í flestum tilvikum voru einingar teiknaðar og ljósmyndaðar. Öll jarðlög, mannvirki, fundir og sýni voru mæld samkvæmt hnitakerfi því sem lagt var yfir uppgriftarsvæðið við upphaf rannsóknarinnar.

⁵ Archaeological Site Manual 1994.

X-ásinn liggur til norðurs og hækkar í þá átt og Y-ásinn til austurs. Hnitakerfinu var skipt upp í 5 x 5 m reiti fyrir teikningar til þess að auðvelda samsetningu þeirra í úrvinnslunni. Hæð yfir sjó var mæld frá bolta sem skrúfaður er niður í stéttina við norðurhlið inngangs í Útgarða, suður-álmú nýju skólabyggingarinnar sem nú er hluti af Hótel Reykholti. Þessi punktur var einnig fastapunktur fyrir allar mælingar með alstöð. Tveir aðrir fastir punktar eru: X146.69, Y231.28, H35.71 (pt. nr. 661) sem er í stétt norðan við bílskúra sem nú eru notaðir sem geymslur og eru austan við uppgraftarsvæðið, og X206.57, Y178.75, H38.95 (pt. nr. 662) sem er í brún klóaks með steypum hlemmi rétt sunnan við hótelið. Vegna stækkunar uppgraftarsvæðisins þurfti að færa fastapunkt alstöðvarinnar inn í kirkjugarðinn. Var þar sett niður rör (pt. nr. 825) sem hefur hnitin X231.86, Y127.86, H42.07. Skekkja hefur komist inn í hnitakerfið, bæði lárétt og lóðrétt, sem eykst í norður og er mest 3-4 cm. Það nýmæli var tekið upp í sumar að starfsliðið hafði til ráðstöfunar stafræna myndavél. Voru flestar myndir teknar á hana og hafa þær verið brenndar inn á disk til geymslu. Að auki voru lit-skyggjur teknar á venjulega myndavél og svart-hvítar myndir úr ljósmyndaturni af öllu uppgraftarsvæðinu í lok uppgrafar.

Rannsóknarsvæði

Uppgraftarsvæðið var stækkað um u.þ.b. 10 m til norðurs og eru norðurmörk þess nú á u.þ.b. X225, Y121 og X226, Y137 (sjá mynd 3). Einnig voru brotnir upp um 2 x 2 m af steypum grunni fjóss og hlöðu sem stóðu við austurjaðar uppgraftarsvæðisins. Þessi síðarnefnda viðbót við uppgraftarsvæðið hefur ekki verið merkt inn á yfirlituppdráttinn sem er aftast í þessari skýrslu, en var á bilinu X208.26-X210.70 og náði, eins og fyrir segir, um 2 m til austurs.

Vestan við gömlu skólabygginguna var, við framkvæmdir á þessum stað í fyrrihaust, komið niður á óraskaðar leifar ruslahaugsbæjarins sem skólinn var á sínum tíma byggður ofan í. Þetta svæði hefur verið nefnt svæði VIII (sjá mynd 3). Skurður sá, sem þarna hafði verið grafinn fyrir hitaveituleiðslu um 2 m vestan við húsið, var opnaður undir stéttinni sem liggur að innganginum í húsið (sjá mynd 9) með það í huga að rannsaka ástand og aldur ruslahaugsgins. Vel varðveitt bein sem komu upp úr skurðinum í

fyrrihaust, gáfu vonir um að rannsókn haugsins gæti varpað ljósi á búskaparhætti í Reykholti gegnum tíðina. Var haugurinn rannsakaður á svæði sem var um 4,5 m langt og 0,75 m breitt.

Mest áhersla var í sumar lögð á að grafa áfram niður úr sjálfu bæjarstæðinu. Var uppgrafarliðinu skipt niður á nýja svæðið, sem opnað var í sumar og nefnt svæði IX, og gamla svæðið, sem samanstendur nú aðallega af svæðum IV og V (sjá mynd 3). Svæði IV og V hafa fram að þessu verið aðskilin af seinni tíma pípuskurði sem lá á ská yfir allt uppgraftarsvæðið⁶, og var svæði IV austan við skurðinn og svæði V vestan við hann og náði út að ræsi gangabæjarins frá 17.-19. öld. Nú er komið niður úr þessum pípuskurði og eru því engin sjáanleg skil á milli þessara svæða lengur. Mannvirki 10 og 11, sem í sumar urðu eitt mannvirki, falla að mestu innan svæðis V, og mannvirki 12 og eldri leifar austan þess falla að mestu innan svæðis IV.

Uppgrefti syðst á uppgraftarsvæðinu var að mestu lokið í sumar nema hvað enn á eftir að grafa upp úr jarðgöngunum á rúmlega 1 metra bili milli þess sem grafið var í sumar og sumarið 1998. Uppgröftur á svæði IX er ekki eins langt kominn og á svæðinu sunnan þess og ber því ekki að skoða yfirlituppdráttinn aftast í þessari skýrslu sem eina heild.

Framgangur rannsóknarinnar

Miðvikudaginn 31. maí fórum við Guðmundur H. Jónsson upp í Reykholt til þess að undirbúa uppgröft sumarsins. Þangað kom einnig Þorsteinn Guðmundsson með gröfu, en hann hafði verið ráðinn til þess að fletta ofan af svæðinu sem ákveðið hafði verið að bæta við til uppgrafar í sumar. Opnaði hann hátt í 10 metra svæði í norður frá því svæði sem þegar var opið og skóf um 50 cm ofan af því. Auk þess að undirbúa uppgraftarsvæðið var gengið frá húsnæðismálum og annarri aðstöðu fyrir uppgrafarliðið um sumarið.

Hinn eiginlegi uppgröftur hófst fyrir í sumar en undanfarin sumur eða mánudaginn 5. júní og stóð til 4. ágúst eða í níu vikur alls. Fyrstu vikuna unnu sex manns við uppgröftinn, ellefu næstu sjö vikur og níu síðustu vikuna. Byrjað var á að fjarlægja torf og jarðvegsdúk sem lögð höfðu verið yfir allt svæðið í lok rannsóknar síðasta

6 Sjá mynd 3 í Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson 1999b.

sumar. Var því lokið á fyrsta degi, en hluti af torfinu hafði þá þegar verið fjarlægður af unglíngi á staðnum, sem til þess var ráðinn. Styrktargrindur sem reistar höfðu verið við hæstu grjóthleðslur í jarðgöngum á svæði III og í mannvirki 11 virkuðu vel og stóðu hleðslur enn eftir veturinn á báðum stöðum. Á heildina litið kom uppgraftarsvæðið vel undan vetri.

Starfsliðinu var skipt u.þ.b. jafnt á nýopnaða svæðið, svæði IX, og gömlu svæðin, svæði IV og V frá því í fyrra. Fyrsta vikan fór í að hreinsa vel ofan af öllu uppgraftarsvæðinu. Ákveðið var að óhætt væri að taka meira ofan af svæði IX með vélarafli og fengum við til liðs við okkur litla gröfu ásamt traktor og vagni. Með henni var m.a. fjarlægð steinaröðin sem fyrst var komið niðurá og leit út fyrir að vera hluti af húsvegg en reyndist aðeins vera nokkrir stórir steinar í röð. Var farið niður á torflag sem þekur allt svæðið og er líklega byggingarefni úr húsum sem þarna hefur verið jafnað út. Fyrsta mánuðinn var aðaláherslan lögð á uppgröft á tveimur svæðum: annars vegar á svæði IX og hins vegar í mannvirkjum 10 og 11 sem svo voru nefnd í fyrra. Þeir tveir fornleifafræðingar sem báru ábyrgð á uppgræfti síðarnefndu mannvirkjanna í fyrra voru aftur með í ár og luku þeir við uppgröft þeirra beggja.

Síðara mánuðinn tók hluti af uppgræftarliðinu til við að halda áfram uppgræfti á svæði IV, þar sem frá var horfið í fyrra. Var byrjað á því að brjóta upp hluta af steiptum grunni fjóss og hlöðu, sem stóðu austan við uppgraftarsvæðið, til þess að kanna hvort einhverjar minjar væru enn varðveittar undir honum. Síðan var tekið til við að grafa upp allt svæði IV.

Eins og fyrr segir tókst að ljúka við rannsókn syðst á uppgraftarsvæðinu, fyrir utan hluta af jarðgöngunum sem enn eru ógráfin. Uppgræfti á svæði IV, sem er næst norðan við mannvirki 10/11, er ólokið og skemmst er komið með uppgröft á svæði IX. Þar náðist ekki að komast niður í þá hæð sem efsti hlutinn af hleðslu mannvirkis 12 er á. Er því ekki útséð um það hvort spegilmynd þessarar hleðslu sé að finna á svæði IX og þar með norðurhlíð húss sem hefur haft stefnuna austur - vestur.

Á svæði VIII var lítil grafa fengin til þess að hreinsa upp úr hitaveitulagnarskurðinum beint fyrir framan innganginn í skólann til að greiða götu bandarísku beinafræðinganna sem komu í

heimsókn upp úr miðjum júlímánuði til þess að rannsaka hluta ruslahaugsins, sem kom fram í skurðinum. Sama grafa var fengin til þess að fylla upp í skurðinn að rannsókn lokinni og áður en Noregskonungur heimsótti Reykholt undir lok júlímánaðar.

Veður var yfirleitt mjög gott til vinnu þann tíma sem uppgröfturinn stóð, og aðeins tveir dagar töpuðust af útivinnu vegna rigninga. Það voru nokkrir mjög vindasamir dagar, þegar mold- og sandrok úr uppgræftinum hamlaði vinnu, en þurrviðri einkenndi þetta sumar og þurfti reglulega að bleyta í uppgraftarsvæðinu af þeim sökum. Áhyggjur af því að veður yrði of kalt og blautt vegna þess hversu snemma var byrjað á uppgræftinum í sumar reyndust ástæðulausar. Í lok sumars var gengið frá á sama hátt og gert hafði verið í fyrra á þeim svæðum þar sem uppgræfti var ólokið. Var lagður niður jarðvegsdúkur og torf sett yfir ásamt steinum á stöku stað sem farg. Þar sem uppgræfti var lokið, þ.e. í mannvirki 10/ 11 og nyrsta hluta jarðganganna var hins vegar fyllt upp í með pokum af vikri, en það var gert til þess að styðja við hleðslurnar í þeim þar til ráðstafanir verða gerðar til þess að varðveita þær til frambúðar. Smíður, sem vann við lokafrágang Snorrastofu, var fenginn til þess að girða svæðið af fyrir veturinn.

Til stóð að hafa starfsmann alfarið í því að veita ferðamönnum sem komu í heimsókn í Reykholt upplýsingar um framgang uppgræftarins, en sú þjónusta hafði mælst mjög vel fyrir í fyrra. Því miður forfallaðist sá starfsmaður á síðustu stundu og voru ekki tók á því að finna staðgengil með svo stuttum fyrirvara. Ferðamannastráurinn í Reykholt var sem áður mikill og skiptust starfsmenn uppgræftarins á að sinna þeim ferðamönnum sem óskuðu eftir fræðslu um uppgröftinn. Það var hins vegar ljóst að þeir leiðsögumenn sem notið höfðu fræðslu upplýsingafulltrúans í fyrra og komu aftur með hópa í Reykholt í sumar bjuggu enn að því og björguðu sér að mestu sjálfir. Reynsla síðastliðins sumars sýnir að í framtíðinni er æskilegt að geta boðið þá þjónustu sem þá var veitt.

Upplýsingaspjöldin um fornleifarannsóknir á staðnum sem sett voru upp í fyrra í safnaðarheimili kirkjunnar eru þar enn ásamt myndbandi sem heimamaður tók af uppgræftinum í fyrra. Þar hefur einnig verið bætt við miklum upplýsingum um sögu staðarins og Snorra

Sturluson. Upplýsingaskilti þau sem upplýsingafulltrúinn útbjó í fyrra og sett voru upp við uppgraftarsvæðið við lok uppgrافتar voru hins vegar ekki endurnýjuð. Æskilegt er að svo verði gert og einnig að nýjum upplýsingum verði bætt við á upplýsingaspjöldin í safnaðarheimilinu. Tveir menn tóku myndir af uppgreftinum á myndband í sumar. Annar þeirra var sami heimamaðurinn og tók þær í fyrra, hinn var einn úr uppgrافتarliðinu.

3. Rannsókn jarðganga

Þegar rannsókn lauk sumarið 1999 voru stefna og útlínur jarðganganna, sem liggja frá Snorra-laug upp í bæjarstæðið, orðin ljós. Sá grunur, sem vaknað hafði við lok rannsóknar 1998, að þau sveigðu síðasta spölinn af norðvestlægru stefnu sinni til austurs, var staðfestur. Þar sem þau tengjast byggingum bæjarstæðisins á horni mannvirkis 10, er sveigjan til austurs mjög ákveðin. Ljóst var að vesturgafli mannvirkis 10 hafði verið hlaðinn ofan á göngin. Tvö fyllingar-lög fundust í göngunum. Það efra (CF412) var dökkt, flekkótt og leirkennt, það neðra (CF425) var móöskulag með dökku flekkjum í og var það aðalfyllingarlagið. Lá það ofan á vel gerðum steinþrepum (CS442), en í lok uppgrافتar 1999 höfðu þrjú slík þrep verið grafin upp. Á efsta þrepinu fannst birkgrein (SW43) sem var send til Beta Analytic rannsóknarstofunnar í Bandaríkjunum í aldursgreiningu. Áður hafði Jon Hather, sérfræðingur við Institute of Archaeology í London, greint viðinn sem birki. Í greiningu sinni tók hann sérstaklega fram, að vöxtur trésins hafi verið sérlega hægur, en það lýsir íslenskum aðstæðum einkar vel. Niðurstöður greiningar þessa sýnis voru sem hér segir:

RKH99-SW43 Lab. number: Beta-137997:
Conventional radiocarbon age: 870+/-60 BP
2 Sigma calibrated results: Cal AD 1025 - 1275
(95% probability) (Cal BP 925 - 675)⁷
(Variables: C13/C12=-28.7 o/oo)

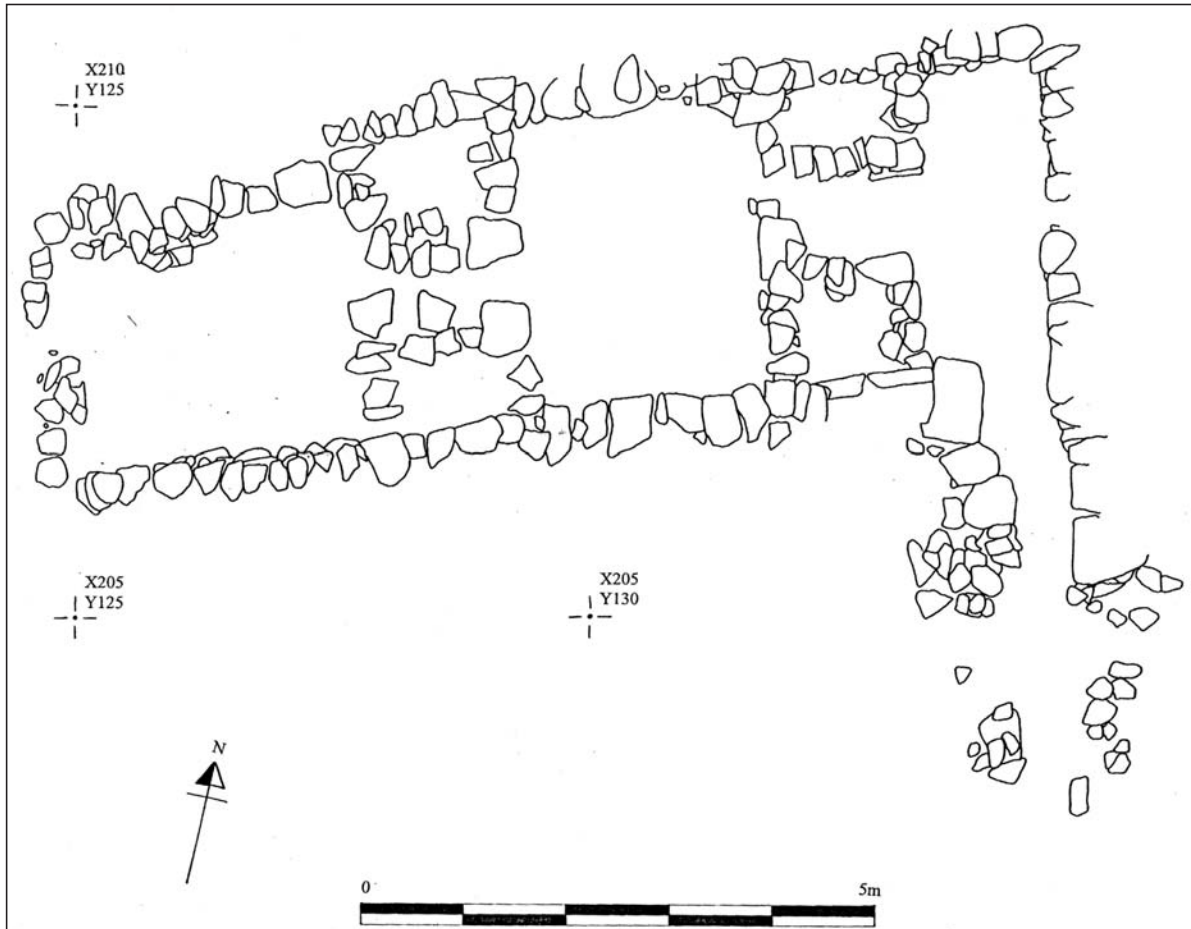
Aldur trésins fellur hér á bilið frá 11. til 13. aldar, og ætti notkun ganganna samkvæmt því að vera eldri en það.

⁷ Öll sýnin sem fjallað er um í þessari skýrslu voru leiðrétt samkvæmt Stuiver et al. 1998.

Í sumar var haldið áfram að grafa upp úr göngunum. Gangaveggirnir (CS215) hafa ýst nokkuð inn í göngin, sérstaklega inn í sveigjuna nyrst í þeim og einnig rétt áður en þau koma út í sniðið sem er sunnar og var fyrst gert norðan við íþróttahúsið árið 1947 til þess að sýna Ólafi Noregskonungi hvar göngin koma inn á bæjarstæðið, þegar hann heimsótti Reykholt það ár. Þetta snið var opnað aftur þegar rannsókn hófst á bæjarstæðinu árið 1987.

Fleiri steinþrep komu í ljós í sumar (sjá yfirlitsuppdrátt). Fimm efstu þrepin eru ákaflega vel gerð. Á milli þeirra eru 17-22 cm. Hið efsta er gert úr hverasteinshellu. Þrepbrúnnin er mótuð slétt og hellan felld ofan í óhreyfðan jökulruðninginn. Hún fellur alveg að brún niðurgraftar mannvirkis 10 (sjá mynd 5). Austurveggur jarðganganna liggur áfram um 30-40 cm meðfram suðurvegg mannvirkis 10. Þetta bendir til þess að göngin og mannvirki 10 séu ekki samtíma. Vesturveggur ganganna endar hins vegar við vesturgafli mannvirkis 10 en gafllinn var, eins og áður segir, hlaðinn ofan á göngin. Það er því alveg ljóst að mannvirki 10 er yngra en göngin, a.m.k. eins og það var síðast. Hins vegar sjást engin merki um að göngin hafi legið annað en upp að niðurgrefti mannvirkis 10. Það eru t.d. engin merki um að þau hafi legið undir mannvirkið. Göngin gætu þess vegna upphaflega hafa tengst sama niðurgrefti og síðar tilheyrði mannvirki 10. Úr þessu verður þó því miður ekki skorið með neinni vissu.

Næstu þrjú þrep fyrir neðan efsta þrepið eru samsett úr tveimur þykkum steinum hvert sem hafa verið höggðir til og falla þétt saman. Fimmta þrepið er svipaðrar gerðar en gert úr einum stórum steini sem nær þvert yfir göngin. Sjötta þrepið, sem liggur 25 cm neðar, er óverulegra, gert úr tveim steinum. Það hefur hrunið fram og er jarðvegur milli þess og næsta þreps fyrir ofan. Sjöunda þrepið liggur 22 cm neðar, gert úr stuðlabergssteini, sem minnir á grjót úr fjallinu Baulu, og öðrum minni steini. Hér er einnig jarðvegur á milli þrepanna. Neðan við þetta þrep er allstórt bil með jarðvegi, en áttunda þrep er gert úr stuðlabergssteini og öðrum minni sem fellur þétt að honum. Níunda þrep er 17 cm neðar. Það er allbreitt, gert úr steinum með hrjúfu yfirborði. Tíunda þrep er gert úr stuðlabergssteini sem virðist ná þvert yfir göngin. Í botninn eru göngin um 80 cm breið.

Mynd 4: Yngra byggingarskeið mannvirkja 10 og 11.
Fig. 4: A later phase of structures 10 and 11.

Þegar hér var komið uppgrefti ganganna var aðeins rétt rúmlega metri eftir ógrafinn af þeim út í sniðið sem áður var nefnt og upphaflega var gert árið 1947, en sunnan þess sniðs var hluti af göngunum grafinn upp árið 1998. Á þessu rúmlega eins metra bili sem ógrafið er, eru göngin nokkuð hrunin saman. Uppgröfturinn var kominn niður á rúmlega 1.5 m dýpi og orðið hættulegt að athafna sig á þessum stað vegna þess hversu veggirnir höfðu skriðið fram og voru orðnir háir. Var það ráð tekið að hætta uppgrefti ganganna þar til ákveðið hefur verið hvernig þessar minjar verða varðveittar.

Neðra fyllingarlagið (CF425) sem grafið var upp nyrst í göngunum í fyrra, fyllti göngin allt niður á neðstu þrepinu. Nokkuð magn af þessu fyllingarlagi, sem var blandað móösku, torfi og svörtum, sandkenndum flekkjum, var sigtað. Fannst ekkert í því nema brot úr hverasteini (geyserite) og smáar, vatnsnúnar steinvölur. Undir því var

dökkt, torfblandað lag og síðan þunnt moldarlag sem lá ofan á steinþrepunum. Dökka torfblandaða lagið gæti hafa tilheyrt þakbúnaði ganganna. Tvö viðarsýni voru tekin úr uppfyllingarlaginu, sem bæði lágu á fjórða þrepinu í göngunum, annars vegar grein (SW16), hins vegar kolaður viður (SC15). Kolaði viðurinn var viðargreindur sem víðir (*Salix sp.*, sjá viðauka 2) og sýnið sent í aldursgreiningu til Beta Analytic rannsóknarstofunnar í Bandaríkjunum. Niðurstöður greiningarinnar voru sem hér segir:

RKH00-SC15 Lab. number: Beta-147802:
Conventional radiocarbon age: 650 +/- 40 BP
2 Sigma calibrated results: Cal AD 1290 - 1410
(95% probability) (Cal BP 660 - 540)
(Variables: C13/C12=-26.4 o/oo)

Aldur viðarins fellur á bilið 13. til 15. öld og er sú niðurstaða mun lægri aldur en fékkst á sýni

SW43 sem tekið var úr göngunum í fyrri. Þessi aldur fellur betur að hugmyndum um það að göngin séu frá tímum Snorra, en samkvæmt aldursgreiningu gætu þau að hafa verið í notkun á 13. öld.

Eini fundurinn, sem hingað til hefur fundist í fyllingu ganganna, eru vaðmálsþjötur (FF187) sem lágu um 40 cm fyrir ofan botn ganganna eins og hann var í lok sumars. Eru þetta tvær allstórar þjötur, líklega báðar úr sömu flíkinni. Á þeim er kantur sem brotið hefur verið inn af og saumað.

Prepin í göngunum eru nokkuð brött en hæðarmunur milli efsta þreps og þess tíunda sem grafið var upp í sumar er 1.78 metrar, og munurinn á milli efsta þreps og botns ganganna eins og þau voru grafinn upp á svæði III árið 1998 er 2.12 metrar. Eins og fyrr segir á eftir að grafa upp rúmlega metra af göngunum til þess að tengja uppgrefti frá 1998 og 2000. Hæðarmunurinn þar á milli gæti bent til þess að þar sé að finna 1 - 2 þrep í viðbót.

Að uppgrefti loknum voru göngin fyllt með vikurpokum sem vonast er til að haldi þeim í horfi og komi í veg fyrir að þau hrynji. Þegar uppgrefti á staðnum er endanlega lokið verður síðan tekin ákvörðun um það hvernig gengið verður frá þessum minjum og þau gerð aðgengi- leg fyrir þá sem heimsækja staðinn.

4. Rannsókn mannvirkja 10 og 11

Nú í sumar var lokið við að grafa upp mannvirki þau sem hingað til hafa verið nefnd mannvirki 10 og 11, og liggja við endann á jarðgöngunum frá Snorralaus. Þá var gengið úr skugga um tengslin á milli þessara mannvirkja, en þau voru óljós í lok uppgraftar í fyrri. Í fyrri var tekið sýni af koluðum viði (SC25) úr jarðlagi (CL401) í mannvirki 10 sem talið var vera gólflag og var það sent til Beta Analytic rannsóknarstofunnar í Bandaríkjunum til aldursgreiningar. Áður hafði Jon Hather, sérfræðingur við Institute of Archaeology í London, greint viðinn sem birki. Í greiningu sinni benti hann, eins og áður á að vöxtur trésins hafði verið sérlega hægur. Niðurstöður af greiningum þessa sýnis voru sem hér segir:

RKH99-SC25 Lab. number: Beta-137995:
Conventional radiocarbon age: 320±60 BP
2 Sigma calibrated results: Cal AD 1445 - 1665
(95% probability) (Cal BP 505 - 285)
(Variables: C13/C12=-26.3 o/oo)

Niðurstaðan, sem draga má af þessari aldursgreiningu, er sú, að gólfið, sem sýnið var tekið úr og lá ofarlega í húsinu, hafi getað verið í notkun einhvern tíma á bilinu frá 15. til 17. aldar. Passar það vel inn í aðrar aldursgreiningar mannvirkja á svæðinu, en gangabærinn, sem lá ofan á mannvirki 10, hefur verið tímasettur til 17.-19. aldar og jarðgöngin, sem liggja frá Snorralaus og sýnt hefur verið fram á að liggja undir mannvirki 10, hafa væntanlega verið í notkun einhvern tíma fyrir 13. - 15. öld.

Annað kolað viðarsýni (SC37) var tekið úr gráu leirlagi (CL403), sem var á milli timburleifa (CL420), sem túlkaðar voru sem innra timburpil, og grjóttveggjarins (CS379) í suðurhlíð hússins og sent til aldursgreiningar. Viðurinn í þessu sýni var greindur sem birki sem hafði vaxið hægt og niðurstöður aldursgreiningarinnar voru sem hér segir:

RKH99-SC37 Laboratory number: Beta-137996:
Conventional radiocarbon age: 4870±90 BP
2 Sigma calibrated results: Cal BC 3915 - 3880
(Cal BP 5865 - 5830) and
(95% probability) Cal BC 3800 - 3505
(cal BP 5750 - 5455) and
(Variables: C13/C12=-28.3 o/oo) Cal BC 3430 - 3385
(Cal BP 5380 - 5335)

Augljóst er af þessum niðurstöðum að þær passa engan veginn við aðrar vísbendingar um aldur þessara mannvistarleifa. Samkvæmt aldursgreiningunni ættu mannvistarleifarnar að vera 5-6000 ára gamlar. Líklegasta skýringin á þessum háa aldri er sú að viðurinn hafi varðveist í mó áður en hann var brenndur. Áhrif slíkra varðveisluskilyrða er vel þekkt vandamál og minna þessar niðurstöður á þann fyrirvara sem hafa þarf þegar geislakolsaldursgreiningar eru annars vegar.

Lokið var við að grafa upp mannvirki 10 og 11 nú í sumar. Niðurstaða þeirrar rannsóknar var sem hér segir:

Það er ljóst af jarðlögum og skipan þeirra í báðum mannvirkjum, að þau mynda ekki eina heild. Hlutarnir tveir virðast því hafa haft mismunandi notkun og að því er virðist einnig á mismunandi tímum. Hins vegar virðist a.m.k. suðurveggur beggja mannvirkja mynda eina heild sem gefur til kynna að upprunalega hafi húsið verið ein heild, um 10 m langt og 2.5-3.5 m breitt.

Á seinni skeiðum hússins hefur því verið skipt upp í þrjá hluta með allstórum grjóthlöðnum ferningum sem komið hefur verið fyrir á fjórum stöðum í húsinu, tveir og tveir saman hvor á móti öðrum við suður- og norðurvegg (sjá mynd 4). Eru þeir um 1.75 m á breidd og mynda eins og kampa (veggenda) inni í húsinu. Vestasti hluti hússins er stærstur, eða um 3 x 2.3 m að stærð að innanmáli. Í þessum hluta fundust í fyrra nokkur jarðlög sem túlkuð voru sem hugsanleg gólfög (CL401, CL419) og fjórar litlar stoðarholur (CC409, 418, 399, 405) sem í voru viðarleifar. Í sumar var komið niður á botn þriggja þeirra (418, 399, 405) þar sem þær mynda holur ofan í jökulruðninginn sem húsið er grafið niður í. Fleiri hugsanleg gólfög fundust í þessum hluta hússins í sumar, en ekkert þeirra náði yfir allan gólfhlötinn. Voru tekin sýni úr neðstu lögunum til að skoða plöntu- og skordýraleifar (SI10), frjókorn (SP55) og örformagerð (micromorphology) jarðlaganna (SM53-5). Nokkuð magn af beinum fannst í þessum lögum, m.a. svo til heil hauskúpa af kind. Er hugsanlegt að kindaskrokkur hafi fengið að rotna inni í húsinu. Einnig fundust í húsinu viðarleifar (CL452) sem gætu hugsanlega verið úr þaki hússins, eða gólfi efri hæðar ef um slíkt er að ræða (sjá umræðu um þetta atriði hér á eftir).

Sýni af koluðum viði (SC18) var tekið úr sama gráa leirlaginu (CL403) og RKH99-SC37 var aldursgreint úr í fyrra (sjá hér að ofan). Var það við suðurvegg hússins en neðar. Viðurinn í þessu sýni var greindur sem birki og niðurstöður aldursgreiningarinnar voru sem hér segir:

RKH00-SC18 Laboratory number: Beta-147803:
 Conventional radiocarbon age: 320 +/- 70 BP
 2 Sigma calibrated results: Cal AD 1440 - 1670
 (Cal BP 510 - 280) and
 (95% probability) Cal AD 1770 - 1800
 (Cal BP 180 - 150) and
 (Variables: C13/C12=-27.9 o/oo) Cal AD 1940 - 1950
 (Cal BP 10 - 0)

Þessar niðurstöður, sem gefa mjög víðan og lægri aldur en kom úr sýni RKH99-SC25, sem var þó tekið úr jarðlögum mun ofar í húsinu, benda til þess að sýnið hafi orðið fyrir einhverri mengun. Öll jarðlagaskipan í húsinu þarfnast nánari athugunar í þessu ljósi.

Fyllingarlög hússins austan við vestara kampaárið eru allt önnur en í vestasta hlutanum. Eru

það mest móöskulög en enga móösku er að finna í vesturendanum. Móöskulög (CL430 og CL441) liggja undir austara kampaárinu og ná undir austurhlið grjóthleðslu vestara kampaársins. Þar eru skil og tekur við torflag sem nær upp undir vesturhlið grjóthleðslu kampsins. Þetta sést vel á sniðteikningu sem gerð var þvert í gegnum SV kampa, en þar sést ljóslega að aðeins austurhluti hússins hefur verið fylltur af móösku áður en kampaárið voru settir inn í það og að þessir tveir hlutar hússins hafa að öllum líkindum gegnt mismunandi hlutverki. Merki um þetta koma einnig að nokkru leyti fram í veggja-gerð hússins, en í vestasta hlutanum gengur norðurveggurinn inn í húsið þannig að það mjókkar nokkuð (sjá mynd 5). Virðist vesturhlutinn hafa verið í notkun lengur en austurhlutinn.

Þegar komið er niður úr fyllingarlögunum tekur við náttúrlegur jökulruðningur. Ofan á honum var leirkernt, ljóst efni (CL432) sem þakti allt yfirborð innan í húsinu. Líktist það helst hveraútfellingu. Prófessor Sigurður Steinþórsson jarðfræðingur heimsótti uppgröftinn undir lok sumars og skoðaði m.a. þessa meintu hveraútfellingu. Taldi hann líklegt að um hveraútfellingu væri að ræða og að hún stafaði af hveravirkni á svæðinu og þóttist því til stuðnings m.a. sjá æðar eftir slíkt í botni hússins. Hann taldi ólíklegt að hveraútfellingin hefði getað myndast við það að gufu væri veitt inn í húsið, enda fundust engin merki um að slíkt hefði verið gert, eins og t.d. leiðsla. Hverahrúður sást á nokkrum steinum í veggheðslunni. Taldi Sigurður líklegast að þeir hefðu legið þar sem hveravirkni var, áður en þeir voru notaðir í hleðsluna. Sýni var tekið af þessu leirkernda efni (SU37) og sent til Kristjáns Sæmundssonar sérfræðings á Orkustofnun til greiningar. Hann fékk aftur Sigurð Svein Jónsson á sömu stofnun til þess að efnagreina það. Niðurstöður greiningarinnar er að finna í viðauka 2, en þær eru í stuttu máli þær, 'að ekkert styður það að sýnið sé myndað eða hafi orðið fyrir áhrifum jarðhita, heldur er frekar um mold eða leirríkan, ummyndaðan lausan jarðveg að ræða'.

Í samtali við Sigurð Svein kom fram að hann teldi mögulegt að hveravatn eða gufa hafi leikið um á þeim stað þar sem sýnið var tekið. Hins vegar taldi hann ólíklegt að hveravirkni hefði verið á þeim stað sem húsið stendur á, þar sem

Reykholtisdalurinn væri ekki svæði þar sem hveravirkni flytti sig úr stað. Ljóst er að þetta þarf að rannsaka nánar, en álit þessara tveggja sérfræðinga stangast mjög á. Notkun heita vatnsins í Reykholti fyrr á öldum er eitt af rannsóknarefnum rannsóknarinnar í Reykholti.

Húsið er þannig gert að grafið var niður í óhreyft fyrir veggjunum, sem eru gerðir úr einfaldri hleðsluröð sem snýr inn í húsið, og fyllt upp í að utan með torfi og mold. Nær skurðurinn að meðaltali um 25 cm út fyrir grjóthleðsluna. Húsið er einnig niðurgrafið innaní. Í vestasta hlutanum (mannvirki 10) er botninn skálarlaga þannig að niðurgröfturinn er aflíðandi frá veggjabrúnum niður á botn. Dýptin er um 25 cm. Hleðslan í veggjunum er gerð úr einni hleðsluröð á parti, 2-3 á parti og 5 hleðsluröðum í austurgaflinum þar sem húsið er mest niðurgrafið.

Þar sem vestara kampakarið stóð, færast niðurgröfturinn inn í húsið og myndar við það rák eða rennu eftir því endilöngu og eins og upphækkaða bekki meðfram veggjum (sjá yfirlitsuppdrátt). Slíkur bekkur er einnig við austurgaflinn. Er niðurgröfturinn mjóstur við vestara kampakarið.

Eins og fyrr segir, er eini inngangurinn inn í húsið í suðausturhorni þess. Er hann inn um gang sem er um tveir metrar að lengd, gerður að stórum hluta úr stórum björgum og lagður smáum hellum. Austurkampur inngangsins markast mjög ákveðið af stórum hornsteini. Vesturkampurinn er óverulegri og nær að því er virðist styttra til suðurs. Sunnan við innganginn og í framhaldi af veggheðslum hans eru óverulegar leifar eftir veggheðslur sem gætu tilheyrt yngra byggingarskeiði. Leiðin að innganginum er grafin niður í stöllum.

Fundur: Engir munir fundust í þessum mannvirkjum sem nota má til þess að tímasetja þau með. Í vestari hlutanum fundust eftirfarandi munir:

1. Nokkrir járnklumpar (FI15, 31, 36) sem ekkert kennanlegt lag var á. Vegna legu þeirra í neðstu lögum hússins var ákveðið að láta taka af þeim röntgenmyndir. Því miður vörpuðu þær engu frekara ljósi á þessa muni. Helgi Örn Pétursson, forvörslunemi í Cardiff í Englandi, tók gripina með sér til athugunar sem hluta af námi sínu.
2. Bein (FB230, 231, 233, 234, 235, 237, 241, 249,

250). Þetta eru allt spendýrabein og sum mjög morkin. Vegna fjölda beina úr kind, m.a. stór hluti höfuðkúpu, er mögulegt að heill kindaskrokkur hafi fengið að rotna inni í húsinu.

Í austurhluta hússins fannst eftirfarandi:

1. Spendýrabein (FB18, 28, 39, 42, 48, 54, 75, 90).
2. Fiskbein (FB48, 55, 232).
3. Brýni úr fíngerðu flögubergi (FS86, mynd 12), sem er 5.8 x 1.2 x 0.7-0.75 cm að stærð.
4. Þrjú brot úr bökunarhellum (FS85, 108, 125) (sjá mynd 11). Tvö þeirra (85, 125) eru úr sömu hellunni: 11.25 x 9.35 x 0.8-0.95 og 8.25 x 5.1 x 0.85 cm að stærð, lengd beggja eins og þær passa saman er 18 cm. Þriðja brotið (108) er úr annarri hellu, 9 x 6.1 x 0.65 að stærð; e.t.v. er klofið af annarri hlið þessa brots. Bökunarhellur voru notaðar til þess að baka á brauð og voru algengar á miðöldum. Þær sem fundust í Reykholti eru gerðar úr flögóttu klébergi, mjög svipaðar brotum sem fundust, annars vegar í búrinu í Viðey⁸, hins vegar í Skálholti⁹. Líklegast er að þær hafi borist hingað frá Noregi¹⁰.

Viðarleifar fundust einnig í þessum hluta hússins. Eitt sýni (SW8) var viðargreint sem birki (*Betula* sp.) (sjá viðauka 2) og sent í aldursgreiningu til Beta Analytic í Bandaríkjunum. Niðurstöður þeirrar greiningar eru sem hér segir:

RKH00-SW8 Laboratory number: Beta-147804
Conventional radiocarbon age: 940 +/- 70 BP
2 Sigma calibrated results: Cal AD 980 - 1250
(95% probability) (Cal BP 970 - 700)
(Variables: C13/C12=-27.9 o/oo)

Samkvæmt þessu fellur aldur viðarins á bilið frá 10.-13. öld og ætti húsið að hafa verið í notkun fyrir þann tíma.

Aldur: Á þessu stigi er það helst afstaða mannvirkis 10/11 til annarra mannvistarleifa á svæðinu sem nota má til þess að ákvarða aldur þess. Jarðgöngin, sem liggja frá Snorralaus, gætu hafa verið í notkun á 13. öld, en þau liggja undir mannvirki 10/11. Yfir því var hins vegar

⁸ Margrét Hallgrímsdóttir 1989, mynd 72 og bls. 63.

⁹ Kristján Eldjárn o.fl. 1988, mynd 64 og bls. 102.

¹⁰ Birthe Weber 1984.

Mynd 5: Nyrsti hluti jarðganganna.

Fig 5: The northernmost end of the dug down passage-way.

gangabærinn frá 17. - 19. öld. Og nú er ljóst að mannvistarleifar á svæði IV, sem á þessu stigi eru tímasett til 10. eða 11. aldar, eru eldri en mannvirki 10/11 (sjá 6. kafla). Fyllingarlögin í mannvirki 10/11 þarfnast nánari athugunar í ljósi niðurstaðna geislakolsaldursgreininganna á viðarsýnum sem tekin voru úr þeim.

6. Rannsókn á svæði IV

Helstu leifar á þessu svæði er það sem í fyrra var nefnt mannvirki 12, en það var um 5.5 m langt veggjabrot (CS433), gert úr innri hleðsluröð sem er einföld að mestu leyti en þreföld á parti (sjá yfirlitsupphrátt). Skurður (CC604) var gerður fyrir hleðsluna og fyllt upp að henni með mól (CL605). Norðan í veggnum eru þrjár grjóthlaðnir stöplar með jöfnu 1 m millibili. Þeir eru að mestu gerðir úr hverasteini og um 60 cm háir. Austasti og miðstöpullinn eru svipaðir að gerð. Þeir ná um 1 m út frá veggnum í norður og ofan á þeim eru stórar hverasteinshellur, um 1 m í þvermál. Vestasti stöpullinn er mun minni um sig en hinir og í hleðslunni á milli hans og miðstöpsulsins eru þrjár hleðsluraðir í stað einnar á milli hinna.

Stóra hverasteinshellan ofan á miðstöplinum er brotin, m.a. um manngert gat sem er á henni miðri. Ofan á gatinu lá minni hverasteinn, en ljóst er að hann hefur lent þar síðar, og líklegt er að eitthvað hafi hvílt í gatinu. Upp að vegg-hleðslunni liggja hellur, sem líklega tilheyra gólfi þess mannvirkis sem veggurinn tilheyrir.

Austan við bálk, sem liggur í norður-suður alla leið inn í mannvirki 11, var uppgröftur ekki kominn jafn langt þegar hætt var í fyrra. Þar varð við upphaf uppgrafar í sumar fyrst fyrir móöskuhaugur (CL436) sem í fljótu bragði virtist hafa verið hent inn í tóft. Merki um torfveggi (CL437 og 435) beggja vegna haugsins sáust í sniði. Móöskulagið reyndist þó liggja undir torfvegg 435, en að því er virðist upp að torfvegg 437 sem er vestan við hauginn. Undir þessum torfvegg var blandað torf (CL594) og ofan á því lá hleðsluröð (CS593), sem liggur í norður-suður og hverfur inn í snið það sem skilur að svæði IV og nýja svæðið sem var opnað í sumar og er nefnt svæði IX. Hóla (CC590) hafði verið skorin ofan í blandaða torflagið (584). Hleðslan (593) virðist tilheyra mannvirki 12 sem svo var nefnt í fyrra

Mynd 6: Yfirlit yfir svæði IV, horft í vestur.
Fig. 6: An overview of area IV, looking west.

og gæti verið annaðhvort austurgafli þess eða e.t.v. skilveggur í því. Þetta skýrist væntanlega þegar grafið hefur verið niður úr svæði IX á þessum stað.

Sunnan við móöskuna hurfu tvær torftungur (CL438 og 439), sem báðar innihéldu landnámsgjóskuna og nú er tímasett til 871 \pm 2 ár¹¹, inn í bálkinn og komu fram vestan hans en þar var ekki unnt að greina á milli þeirra og verður þetta eitt torflag þar. Sömu megin við bálkinn var ferningslaga pyttur skorinn niður í torfið. Hann er um 1.5 x 0.9 m að stærð, fylltur mól (CF592). Þetta er ruslapyttur og í honum fundust eftirtaldir munir:

1. Tvö flögubergsbrýni (FS189 og 194), annað (194) 23.5 cm langt með djúpum skorum í öðrum endanum eftir brýningu.
2. Koparnagli (FK213)
3. Skaftkola úr sandsteini (FS214) (sjá mynd 11).
4. Járnagli (FI216)
5. Átta brot úr tréíláti (FW217), m.a. stafur

sem er um 14 cm langur og 10 cm breiður, brotinn um gat sem er um 2 cm í þvermál. Þetta er líklega stafur úr skjólu eða öðru íláti.

Austan við torftungurnar með landnámsgjóskunni (438 og 439) var annað torflag (544) og enn austar gólflag (CL565) sem í voru 14 pinna-holur. Þær voru flestar í hnapp sunnarlega á svæðinu, en mynduðu ekkert munstur sem hægt var að túlka. Skil gólfsins og torfsins voru frekar óljós. Má þó hugsa sér að torfið sé leifar veggs sem lá í norður-suður og hefur tilheyrt gólfinu. Að austanverðu er gólfið skorið af steiptum grunni fjóss og hlöðu sem þarna voru reist upp úr 1930. Sker sá grunnur m.a. sá (kerald) (CC564) sem í voru timburleifar. Tunnan sjálf hefur verið um 80 cm í þvermál. Hún var sett ofan í hringlaga holu sem var um 1 m í þvermál. Fyllt var upp að henni með fingerðri mól til einangrunar og varnar gegn því að viðurinn rotnaði. Undir þessum lögum austast á svæði IV voru nokkur móöskulög sem mátti aðgreina (CL569, 573). Undir þeim komu fram leifar byggingar sem ekki er enn ljóst hverja mynd á eftir að fá. Á

¹¹ Karl Grönvold o.fl. 1995.

Mynd 7: Útskorinn tréhlutur, FW177.

Fig. 7: Carved object of wood, FW177. Drawing: Eavan O'Dochartaigh.

Þessu stigi má segja eftirfarandi um þessar leifar: Nyrst á svæðinu eru gólfög (CL571 og 577). Efra laginu (571) hefur verið raskað. Í því fundust eftirfarandi munir:

1. Trjágrein með útskurði á (FW177) (sjá mynd 7). Um er að ræða kvist sem tveir sprotar greinast út frá. Virðist þetta vera náttúrulegt, en er lagað til og brotið er neðan af hlutnum. Eins og hann er núna er umfang hans um 8 x 8 cm. Á öðrum sprotanum er hnúður og skorið þvert af handan hans, hinn er beinn og er hola inn í hliðina sem bendir til þess að þetta hafi verið fest á eitthvað. Hlið greinarinnar með holunni hefur verið sniðin til eða sléttuð; sjást áhringirnir vel; á hinni hliðinni er börkur. Á kvistinum þar sem sprotarnir tveir mætast er útskurður: ávöl augu með samvöxnum augabrúnum. Annað augað er betur útfært en hitt. Einnhver frekari útskurður virðist vera neðan við en þar er brotið af. Bakhlið kvistsins hefur verið sléttuð. Hluturinn er klofinn í tvennt.

Signe Fuglesang, sérfræðingur í víkingaald-

arstílum, fékk senda mynd af hlutnum. Sagði hún að útskurðurinn hefði ekki stíleinkenni sem hægt væri að heimfæra á ákveðinn víkingaaldarstíl en taldi að það mætti tímasetja hann til 10. eða 11. aldar.

2. Leðuræmur (FL175) tvær, sem eru 9.5 og 6.5 cm langar.

3. Bein úr spendýri og fiski (FB245).

Undir gólfi 571 er óraskað gólfslag (577) fullt af lífrænum leifum. Það var ekki grafið upp í sumar en gerð var prufuhola í það við norðursnið svæðisins og tekin sýni, bæði til rannsókna á skordýra- og plöntuleifum (SI68-73, SI75) og til rannsókna á örformagerð (micromorphology) jarðlaganna (SM76-80). Reyndist lagið vera um 30 cm þykkt og fullt af lífrænum leifum. Í því fannst m.a. heil bláskel. Skorið (CC575) er fyrir gólfinu niður í óhreyft (CL580). Myndast þar ræma af óhreyfðu sem vísar í austur-vestur. Hún er breiðust austast eða um 1.6 m og mjókkar niður í um 50 cm vestast. Í henni voru 9 pinnaholur, flestar vestast á svæðinu. Þær mynda ekkert munstur sem unnt er að túlka hlutverk þeirra af.

Sunnan við ræmuna af óhreyfðu (CL580) er e.t.v. veggur sem liggur eins, í austur-vestur, en gæti hugsanlega sveigt til suðurs. Skorið er fyrir honum niður í óhreyft (CC583) og hann er fylltur með steinum (CS585) og torfi (CF584). Sunnan við þennan hugsanlega vegg er torflag (CL586). Skorið er fyrir því (CC587) niður í óhreyft (CL588). Á mörkum torflags og óhreyfðs eru nokkrar pinnaholur. Sunnar er grafið niður í óhreyft (CC406) fyrir mannvirki 10/11. Sá skurður gengur í gegnum CL582, sem er raskað, óhreyft lag, og þau lög sem liggja undir því. Meðal þessara laga er fyrrnefndur torf- og grjótveggur (CS585, CF584). Mannvirki 10/11 er því byggt ofan í mannvistarleifarnar á svæði IV og er af þeim sökum yngra en þær.

Ekki er enn orðið fullkomlega ljóst hvað um er að vera á svæði IV, en á þessu stigi má segja eftirfarandi:

Hleðslan með grjótstólpunum utan í (CS433), mannvirki 12, sem er nyrst á svæðinu, er líklega innri veggjabrún húss sem hverfur inn í norðurbrún svæðis IV. Grjóthleðsluröð (CS593), sem liggur hornrétt á hana, virðist tilheyra þessu sama mannvirki. Sami skurður er gerður fyrir báðar hleðslur. Þessi skurður er gerður ofan í sama lag og grafið er í fyrir niðurgrafna húsinu sunnar á uppgraftarsvæðinu (mannvirki 10/11). Þetta gæti bent til þess að mannvirki 12 og mannvirki 10/11 séu samtíma, en þetta þarfnast frekari athugunar.

Aðrar mannvistarleifar í austurhluta þessa hluta uppgraftarins eru hins vegar eldri. Þetta sést á því að grafið er fyrir mannvirki 10/11 í gegnum lög sem liggja yfir þeim leifum. Aldur mannvirkis 10/11 er enn nokkuð óljós, en á grundvelli jarðlagaskipanar (stratigraphy) mætti hugsa sér að það væri frá 13. eða 14. öld. Slík tímasetning félli vel að öðrum vísbendingum um aldur, en í gólflögum, sem eru eldri en mannvirki 10/11, fannst m.a. útskorinn tréhlutur sem á grundvelli stíls útskurðarins hefur verið tímasettur til 10. eða 11. aldar. Engin sýni af lífrænu efni, svo sem af viði eða koluðum viði, sem heppileg væru til geislakolsaldursgreiningar fundust í þessum mannvistarlögum, en vonast er til að slíkt efni finnist í sýnum þeim sem tekin voru úr gólflagi 577 (SI68-73 & 75), þegar þau verða sigtuð. Aldursgreining úr því gólflagi gæti varpað frekara ljósi á aldur mannvirkja á svæði IV.

Steyptur grunnur fjóss og hlöðu, sem stóðu rétt

austan við uppgraftarsvæðið langt fram á 20. öld, var brotinn upp á um 2 x 2 m svæði austan við norðausturhorn mannvirkis 11. Snið, sem tekið var þvert á grunninn árið 1998, sýndi, að mannvistarleifar lágu undir hann á þessum stað og var eitt af rannsóknarmarkmiðum þessa árs að kanna ástand þessara minja. Í ljós kom, að grunnur fyrir fjósi og hlöðu var ekki grafinn niður á óhreyft. Hins vegar leiddi rannsóknin á því svæði, sem opnað var, aðeins í ljós móöskulag sem er 2-11 cm á þykkt, og pytt, sem grafinn er niður í óhreyft, er um 40 cm í þvermál og fullur af kolum. Af þessari rannsókn er þó ljóst að enn kunna að leynast óskemmdar byggðaleifar undir fjósi og hlöðu sem áætlað er að nái um 15 m í austur frá uppgraftarsvæðinu.

6. Rannsókn á svæði IX

Eins og fyrr segir var grafa fengin til þess að stækka uppgraftarsvæðið um hátt í 10 m til norðurs áður en uppgröftur hófst sumarið 2000. Þetta nýja svæði var nefnt svæði IX. Farið var niður á u.þ.b. 50 cm dýpi með gröfunni en þá kom í ljós á norðurhluta svæðisins það sem virtist vera röð af steinum, m.a. hverasteinum, sem lágu u.þ.b. í austur-vestur. Jón Þórisson (f. 1920) kom fyrst í Reykholt árið 1931 og hefur búið þar síðan. Hann man ekki eftir neinum húsum á þessum stað. Hins vegar nefndi hann tvo torfkofa sem hann mundi eftir og voru sunnar á uppgraftarsvæðinu, eða vestan við fjós og hlöðu. Leifar þeirra voru að öllum líkindum grafnar upp í fyrra og hitteðfyrra. Í Örnefnaskrá segir, að lögð hafi verið gufuleiðsla í bæjarhúsin árið 1924. Hún mun, hins vegar, hafa legið alveg við norðurgافل hlöðunnar og var hin meinta hleðsluröð sem kom í ljós í sumar því of norðarlega til þess að geta verið leifar hennar. Þegar meira var grafið frá þessari meintu hleðsluröð varð ljóst, að þetta var ekki eiginleg hleðsluröð, heldur aðeins nokkrir stórir steinar í röð. Þessar leifar voru skráðar með ljósmyndun (stafrænar myndir 10-13) og síðan fjarlægðar með lítilli gröfu sem skóf 20-30 cm af svæðinu til viðbótar við það sem skafið hafði verið með stóru gröfunni. Eiginlegur uppgröftur hófst því þegar komið var á 70-80 cm dýpi frá yfirborði.

Efst var skráð blandað torflag (CL451) syðst á svæðinu, en það er að öllum líkindum leifar eftir mannvirki, sem hafa staðið þarna síðast og verið jafnað út. Í því fundust eftirfarandi munir: 3

leggibrot úr krítarpípum (FC2, 8 og 14), brot úr faience diskum (FC3), glerbrot (FC7), 3 hálfar steinsleggjur (FS16, 35, 23, mynd 12), hringlaga koparhlutur, 1.6 cm í þvermál (FI21), spendýrabæin (FB10, 19), jaspissteinn (FS20) og hrafninn (FS40).

Fyrsta heillega lagið sem kom í ljós lá að hluta undir blandaða torflöginu (451). Það þakti miðbik svæðis IX, var dökkt og þykkast á miðju svæðinu, fullt af kolum og móösku (CL448). Það lá að hluta yfir torfveggnum (446) nyrst á svæðinu (sjá hér að neðan) og náði langleiðina að suðurmörkum svæðis IX. Að vestan náði það upp að torfi (CL589) sem var líklega austurveggur ganga gangabæjarins, sem hefur verið tímasettur á bilið 17.-19. öld af munum sem fundust í gólfögum, að austan náði það upp að hleðsluröð (CS450) sem liggur í norður-suður. Þessi hleðsluröð skipti svæðinu í raun og veru í tvennt: austan við hana voru margvísleg torflög, vestan við mjög lífræn og dökk gólfög, og m.a. búið með öllum sáforunum, sem fjallað verður um hér á eftir.

Í gólfagi 448 fundust eftirfarandi munir. Hugsanlega flís úr tinnu (FS5), kljásteyn (FS9), 3 brot úr faience diskum (FC11, 66 og 91) og úr íláti (FC45), 4 brot úr flögubergsbrýnum (FS22, 25, 30, mynd 12 og FS24), hóffjöður (FI43), kertapípa úr járn (FI44), 3 koparhlutir (FI37, 46 og 53), 2 brot úr kóngum krítarpípa (FC47 og 62, mynd 12), brot úr rauðleirsdiski (FC51) og fati (FC68), jaspissteinn (FS52), brot úr Frechen könnu úr steinleir (FC57), brot úr tebolla úr postulíni (FC58), járnlykkja (FI64) og ógreinanlegt járnbrot (FI59), glerbrot úr flösku (FG60) og íláti (FG65), örsmá, græn glerperla (FG61), ullarflóki (FF63), vaðmál (FF67), band (FF70), brot úr hvítleirsdiski (FC89) og ógreinanlegt dýrabæin (FB13). Allt eru þetta svipaðir munir og fundust í efri gólfögum gangabæjarins. Erfitt er að tímasetja þá nákvæmlega en líklega eru þeir frá 18. eða 19. öld. Gólf 448 mun hafa verið í húsi sem tilheyrði gangabænum. Engar leifar fundust eftir norður- og suðurvegg þessa húss.

Eins og fyrr segir gekk gólf 448 upp að torfi (589) sem talið er tilheyra göngum gangabæjarins frá 17.-19. öld. Þessi göng liggja í norður-suður og hafa nú fundist á öllu uppgriftarsvæðinu, allt suður að skurði þeim sem gerður var 1947 í þeim tilgangi að sýna Ólafi Noregskonungi, sem þá var í heimsókn í Reykholti, hvar jarðgöngin frá

Snorrallaug liggja inn á bæjarstæðið. Þessi skurður hefur líklega skemmt syðsta hluta ganga gangabæjarins, en ólíklegt er að þau hafi gengið mikið lengra til suðurs. Þau eru nú orðin um 22 m löng. Innri brún veggja ganganna er grjóthlaðin (CS457) og virðist torfið hafa myndað ytri brún þeirra. Hér nyrst á svæðinu finnst aðeins austurveggur ganganna; vesturveggurinn gengur undir vesturbrún uppgriftarsvæðisins. Gangaveggurinn náði ekki alveg út í enda uppgriftarsvæðisins, heldur að X224.30, og hellur þær sem voru í göngunum náðu aðeins að X222.10. Hafa hellur og veggjasteinar líklega verið fjarlægð þarna nyrst á svæðinu, en þar voru jarðlög röskuð, m.a. vegna seinni tíma pípulagnar. Á X220.40 var sú syðri af tveimur tröppum í göngunum. Þær voru gerðar úr tveimur steinum hver. Gengu þær upp á gríðarlega stóra og þykka hellu, sem stakkt inn í vesturbakka uppgriftarsvæðisins. Við þessar tröppur hækkuðu göngin um 37 cm, en þeim hallar auk þess nokkuð til suðurs. Undir hellunum var mjög greinilegt og rammbyggelegt ræsi sunnar á uppgriftarsvæðinu (CS380), þar sem grafið var fyrir því niður í óhreyft (CC443). Nyrst var ræsið óverulegra og ekki grafið niður fyrir því.

Í og umhverfis göngin fundust eftirfarandi munir. Í torfveggnum fundust brot úr diskum úr hvítleir (FC92), steinsleggja (FS184) og 2 brotnir tréhælar (FW188 og 192). Í lagi undir hellum í göngum fannst krítarpípubrot (FC200), 2 brot úr glerflöskum (FG203 og 207, sem er e.t.v. úr ferhyrindri flösku). Í ræsi undir göngum fundust brot úr faience diskum (FC224), krítarpípu (FC225), glerflösku (FG226) og gólfllís (FC227).

Torfveggurinn nyrst á svæðinu, sem áður var nefndur (CL446) kom mjög fljótlega í ljós í norðausturhorni svæðisins. Hann liggur í austurvestur, meðfram norðurhlið uppgriftarsvæðisins, og nær langleiðina út í vesturenda þess, þar sem hann fjarar út. Jarðlögum þarna í horninu hafði verið raskað, en veggurinn virtist þó liggja undir göngunum. Sú túlkun er studd þeirri staðreynd, að gólf 448, sem virðist tilheyra gangabænum frá 17.-19. öld, og þar með göngunum, liggur að hluta yfir torfvegginn. Hins vegar lágu öll þau lög sem fundust undir gólfagi 448 og grafin voru á svæðinu í sumar, upp að þessum vegg. Veggurinn var gerður úr torfi eingöngu. Austast mátti greina þrjá stalla í honum, og var hann þar 1 m, 1.30 m og allt upp í rúmlega 2 m á

Mynd 8: Trétunna í CC530, svæði IX.
Fig. 8: Wooden barrel in CC530, area IX.

breidd í því útflatta ástandi sem hann var í þegar hann var grafinn upp. Hæð veggjarins núna var mest 35 cm.

Næsta heillega lagið á svæðinu var á því vestanverðu: dökkt, þykkt og lagskipt, fullt af kolum og móösku (CL517). Það náði upp að fyrrnefndum torfvegg (446) að norðan, að torfvegg með einstaka grjóti í (CL541) að sunnan og að grjóthleðslu (CS450) að austan. Mörk þess að vestan og afstaða til veggjar ganga gangabæjarins voru óljós. Svæðið sem þetta kolaborna lag þakti var 7 x 4 m að umfangi. Í því var mikið af litlum holum (CC471-516 og 528-529 ásamt fyllingum) og þrjú sáför (CC503, 530 og 536). Einhverjar af litlu holunum gætu verið stoðarholur; í sumum þeirra fundust viðarleifar (475, 479, 499), og í einni voru hellur upp á rönd með brúnum og í botni (513); en ekkert ákveðið munstur sást út úr legu þeirra og innbyrðis afstöðu, sem varpað gæti ljósi á tilgang þeirra. Holurnar voru misdjúpar, sumar mjög grunnar, en sú dýpsta var 23 cm. Í fyllingu (CF486) einnar þeirra, CC485, fundust tveir hálfir sleggjusteinar (FS78 og 79) og einn kljásteyinn (FS80). Í annarri, CC491, fundust

tveir kljásteyinar (FS81 og 82) og einn hálfur sleggjusteyinn (FS83). Þetta bendir frekar til þess að tilraun hafi verið gerð til þess að fylla upp í holurnar með þessum steinum.

Sáförin þrjú sem skera þetta gólflag voru vestast á svæðinu. CC503 var syðst, í vesturjaðri gólflagsins. Það var mest 70 cm í þvermál, dýpt mest 25 cm, fullt af grjóti en í því voru einnig viðarleifar. Í fyllingu (CF504) holunnar fundust eftirfarandi munir. 3 hálfar steinsleggjur (FS73, 109, 110), nokkuð magn af afklippum úr vaðmáli og ullarflóka (FF72, 76, 96, 97), þunnt, gárótt glerbrot, e.t.v. úr glasi (FG74), brot úr faience, e.t.v. könnu (FC106) og kvartssteinn (FS98). Allt er þetta rusl sem hefur lent ofan í holunni eftir að hún hætti að þjóna sínum upprunalega tilgangi. Líklegasta túlkun þessarar hringlaga holu er að í henni hafi staðið tunna sem í voru geymd matvæli.

Aðeins norðar, en á sama X ásnúnum, kom mun stærra sáfar (CC530) í ljós. Fljótlega varð ljóst að viður var varðveittur í brúnum þess (sjá mynd 8). Reyndust stafir tunnunnar, sem stóð í þessu sáfari vera varðveittir allt um kring, mest upp í

Mynd 9: Búr, svæði IX, séð í austur. Fremst eru sáfar 536 og 530.

Fig. 9: Dairy, looking east. Barrel cuts 536 and 530 are in the foreground.

57 cm hæð, en þvermál hennar innanvert var 1.28 x 1.33 m. Hún var ekki alveg hringlaga, en vesturhliðin virðist hafa ýst aðeins inn og einnig norðurhliðin þar sem stafirnir voru skemmdir. Tunnustafirnir voru þunnir, eða 1-1.5 cm á þykkt og misbreiðir, eða frá 6 upp í 13 cm. Þeir voru felldir saman en engin merki sáust um tunnugjarðir, hvorki innan né utaná. Norðurhluti tunnubotsins, sem var gerður úr fjöllum sem hafa verið felldar saman, var varðveittur, suðurhlutinn ekki. Ofan á honum lá allstór steinn. Tekin voru sýni úr botninum (SW32) og eitt þeirra sent til greiningar til Níelsar Óskarssonar á Norrænu eldfjallastöðinni. Mun hann með athugunum sínum m.a. freista þess að komast að því hvað var geymt í tunnunni. Undir botni tunnunar fannst spíta, 1.15 cm löng og 5-6 cm breið/þykk (FW162). Mjókkar hún í annan endann og á henni eru sjö göt, með óreglulegu millibili. Í tveimur þeirra voru trétappar, 2.28 x 0.10-0.12 cm að stærð. Það tókst að ná spítunni upp heilli og hún var send í förvörslu á förvörsludeild Þjóðminjasafnsins. Hún mun hafa lent ofan í sáfarinu áður en tunnan var sett

þar. Hlutverk hennar er enn órannsakað. Svipaðir hlutir fundust við uppgröft í Gamlebyen í Osló¹². Holan, sem grafin hafði verið fyrir tunnunni, var nokkuð stærri en tunnan sjálf, eða 1.44 x 1.56 m og var fyllt upp að henni með möl. Hefur mölin þjónað þeim tilgangi að verja viðinn gegn því að rotna. Eftir að hætt var að nota tunnuna fylltist hún af móösku. Þetta hefur tekið nokkurn tíma, en í fyllingunni er lagskipting öskunnar mjög greinileg eftir lit. Efst var sterkbleikt lag, síðan svart lag, svo bleikt lag, svo dökkbrúnt og svart lag, bleik linsa og neðst ljósbrúnt og grátt lag með kolabítum í.

Vestan við og alveg upp við CC530 var annað álíka stórt sáfar, CC536, sem lá að hálfu leyti undir gangavegg gangabæjarins; yfir vesturhellingi þess lá torflag og móöskulag (CL448) upp að því, yfir austurhellingi sáfarsins. Hefur þetta hvorutveggja myndast eftir að sáfarið var hætt að gegna því hlutverki. Það reyndist vera u.þ.b. 1.5 m í þvermál og um 50 cm djúpt, og var ólíkt CC530 að því leyti, að í því fundust engar leifar eftir tunnustafi en mikið grjót í botninum og svo sandur. Á þessari botnfyllingu, sem hefur líklega þjónað sem einangrun, hefur tunnan setið. Á botni sáfarsins voru einnig viðarleifar, e.t.v. úr tunnunni. Fyllt var upp að tunnunni með möl. Eftir að hætt var að nota hana og hún e.t.v. fjarlægð, fylltist sáfarið af blönduðum, lífrænum jarðvegi með móöskuflekkjum í (CL537). Efst í sáfarinu voru síðan 3-5 cm af gólflagi 517, sem sýnir að sárinn var kominn úr notkun áður en hætt var að nota húsið. Í fyllingunni fundust textílleifar (FF138, 151, 152) sem ekki hafa enn verið rannsakaðar.

Þegar búið var að moka burt mölinni sem lá utan með sáförum CC530 og 536, varð ljóst að grafin hafði verið ein stór hola fyrir þau bæði (sjá yfirlitsupprátt).

Lag 517, sem ofangreind sáfar voru skorin ofan í, var 5-10 cm þykkt. Í því fundust eftirfarandi munir. Af leirkerabrotum má nefna brot úr Frechen könnu (FC87), postulíni (88), fati (99) og diskum (103) úr faience, diskum (101) og þrífættum pottum (107, 116) úr rauðleir, og brot úr hvítleir (157); kljásteynar (FS94, 100, 104, 117), hálfir sleggjusteynar (FS113, 114, 141, 142), steinn með gati sem óvíst er til hvers var (FS115), flögubergsbrýni (FS137), brot úr gleri (FG102, 154),

12 T.d. G2281 og G25008.

textílar, m.a. vaðmál og ullarflóki (FF139, 140, 143, 145, 146, 147, 156, 161), spendýrabein (FB144, 155, 158), rafperla (FG160), jaspissteinn (FS167), tréhæll (FW159) sem er 8.9 x 2.1-3.1 x 1.7-2.2 cm að stærð.

Í gólflagi 517 voru miklar brunaleifar, bæði kol og móaska. Lagið var mjög blandað og samanstóð reyndar af fleiri en einu lagi. Vegna þessa hefur húsið verið túlkað, hugsanlega sem eldhús og búr á síðustu skeiðum þess, en áður var það búr. Sáirnir þrír, sem skera gólflagið, benda til þess, að í húsinu hafi verið geymdur matur og í neðri lögum í þessu húsi fundust mun fleiri sár. Undir gólflagi 517 var móöskulag (CL534), sem hafði svo til alveg sömu útbreiðslu og 517 og samanstóð, eins og það, af fleiri en einu lagi. Það náði upp að torfveggnum (446) að norðan, grjóthleðslunni (450) að austan, hugsanlegum torf- og grjótvegg (541) að sunnan, og vesturmörkin voru sem fyrr nokkuð óljós. Þegar farið var að grafa niður úr laginu, komu fljótt í ljós sáför í austurhluta hússins. Fyrst kom í ljós hringlaga far (CC532) nálægt suðausturhorninu. Það var um 1 m í þvermál og í því var frekar þunnt lag af móösku (CL533). Þar undir var grjót (CS540), sem fyllti það alveg og þar undir leirkennt, blandað lag (CF544). Í þessu grunna sáfari, sem í ljós kom að hafði verið sett ofan á annað mun stærra far (CC600), fundust spendýrabein (FB168, 174) og viðarleifar, m.a. stafur úr ílátí (FW173), 15 x 4 cm að stærð, með skoru þvert á við annan endann, sem botn ílátsins gæti hafa verið skorðaður í.

CC600 reyndist vera u.þ.b. 1.6 m í þvermál, þegar búið var að hreinsa möl upp úr því, og um 50 cm djúpt. Í botni og með hliðum var möl (CF601).

Beint norður af CC532 kom í ljós móöskuflekkur (CC549) sem brátt varð mjög greinilega aflangur að lögun (CC560) og skærrauður að lit. Þetta reyndist ekki vera sáfar en lá yfir hornum tveggja sáfara, CC600 og 606 (sjá yfirlitsupprátt og umfjöllun um þessa sái hér að neðan). Ekki var skorið úr um það hvað þessi aflanga hola var en í henni voru miklar brunaleifar.

Í miðju búrinu, við norðurvegginn, rétt austan við sáfar 530, komu fram ein sex sáför frá mismunandi tímum. Þetta var ljóst af því að sum förin skáru önnur.

Fyrst kom í ljós sáfar CC558. Það var tæplega 1 m í þvermál, grunnt, með grárri möl í botni, sem

var þakinn koluðu lagi, sem virðist hafa borist ofan í farið eftir að það hætti að vera sáfar. Þetta sáfar sker annað, CC559, sem hefur verið um 1.30 m í þvermál. Undir því og CC558 fundust leifar eftir enn eitt sáfar, CC578. Það er ljóst, að þessi sáför tilheyra a.m.k. þremur tímaskiðum. Vestan við 558 og næst austan við 530 var sáfar CC557 sem var 1.15 m í þvermál og um 50 cm djúpt. Það var fyllt dökkbrúnu/svörtu jarðlagi. Í botninum var þunnt lag, sem var mun skýrara, e.t.v. leifar eftir morknaðan tunnubotn, og svo sandur. Einnig voru örlítill merki um timbur í brúnum á parti og við austurbrún sáfarsins fundust þrjár viðarþynnur (FW150), sem gætu verið leifar af tunnunni, þó að þær séu of litlar til þess að hægt sé að skera úr um það með vissu. Í fyllingu sáfarsins fannst flögubergsbýni (FS165). Holan sem grafin hafði verið fyrir tunnunni var hins vegar um 1.5 m í þvermál og var fyllt upp að með möl allt um kring. Þetta sáfar skar minna far, CC568, sem hefur verið um 70 cm í þvermál. Minna en helmingur þess stóð út úr vesturhlið 557 (sjá yfirlitsupprátt). Í því fundust viðarleifar, CF570. Þetta far kom fyrst í ljós þegar búið var að fjarlægja mölina umhverfis 557.

Sunnan við þessi sáför, við suðurvegg búrs, kom fram stórt sáfar, CC602, sem var um 1.8 m í þvermál eftir að það hafði verið tæmt af möl sem umkringdi það. Og rétt áður en uppgrefti lauk kom enn eitt sáfar, CC606, í ljós í norðausturhorni búrsins. Það var um 1.4 m í þvermál og 25 cm djúpt og fyllt af dökkbrúnum og gráum leir með miklu af kolaflekkjum. Í fyllingunni fannst hringlaga járnhlutur (FI210), um 2.5 cm í þvermál og e.t.v. með lykkju út úr annarri hlið, sem gæti bent til þess að þetta sé hnappur. Hann var sendur ásamt öðrum munum í röntgenmyndatöku, en hún varpaði því miður ekki frekara ljósi á hvað þetta er. Helgi Örn Pétursson, forvörslunemi við háskólann í Cardiff, mun hreinsa hlutinn.

Lag 534, sem ofangreind sáför voru skorin niður í, var mjög misþykkt, eða allt frá 1-2 cm við sáförin við norðurvegginn upp í um 60 cm í norðausturhorni hússins. Í því fundust eftirfarandi munir. Band (FF122), textíll (FF133) og e.t.v. hár (FH123,124), hálf steinsleggja (FS126), brennt bein (FB131), 2 járnbot sem falla saman (FI134), lengd 5.2, breidd mest 2.1, mjókkar í endann þar sem það er líka flatt. Sáförin í þessu lagi eru öll í austurhluta hússins og hafa verið

komin úr notkun þegar sáförin í vesturhlutanum voru gerð. Sjá má a.m.k. þrjú tímasteið í þessum hluta búrsins: yngst eru sáför 558 og 532. Á næsta skeiði eru sáför 557 og 559 og elst eru 568, 578, 600, 602 og 606. Þó er mögulegt að eitthvert þeirra síðastnefndu tilheyri miðskeiðinu. Undir lagi 534 kom í ljós blandað torflag með mól í (CL574). Í því fannst meirihlutinn af snældusnúði úr sandsteini (FS185, mynd 11). Brotið er af öðrum megin og úr báðum hliðum, en sést þó að snúðurinn hefur verið sléttur á eina hliðina og þykkastur við brúnina, þvermál 4.3 cm, hæð 1.85 cm, þvermál gats 1.3 cm. Einnig fannst í þessu lagi jaspissteinn (FS186). Uppgrefti lauk sumarið 2000 þegar komið var niður í þetta lag.

Eins og fyrr segir skipti grjóthleðsla CS450, sem talin er vera austurgafli búrsins, svæði IX í tvo ólíka hluta. Vestan við hana voru hin ýmsu byggingarskeið búrsins, eða líklega a.m.k. fjögur skeið, og e.t.v. eldhús ofan á því. Öll þessi jarðlög einkenndust af móösku og kolaleifum, þ.e. miklum brunaleifum. Austan við hleðsluna voru hins vegar engar brunaleifar, heldur meira og minna samhangandi lag af blönduðu torfi (CL445). Þetta torf virtist ná upp að torfveggnum nyrst á svæðinu (446) og einnig að torflagi að vestanverðu (447) sem er líklega hluti austurgafls búrsins. Þegar komið var 40-50 cm niður úr lagi 445 kom grár, móöskulegt lag með járnútfellingu ofaná, sem virtist liggja undir CS450. Neðarlega í lagi 445 fannst lítið brot af snældusnúði úr sandsteini (FS209, mynd 11). Snúðurinn mjókkar út í brúnina frá báðum hliðum.

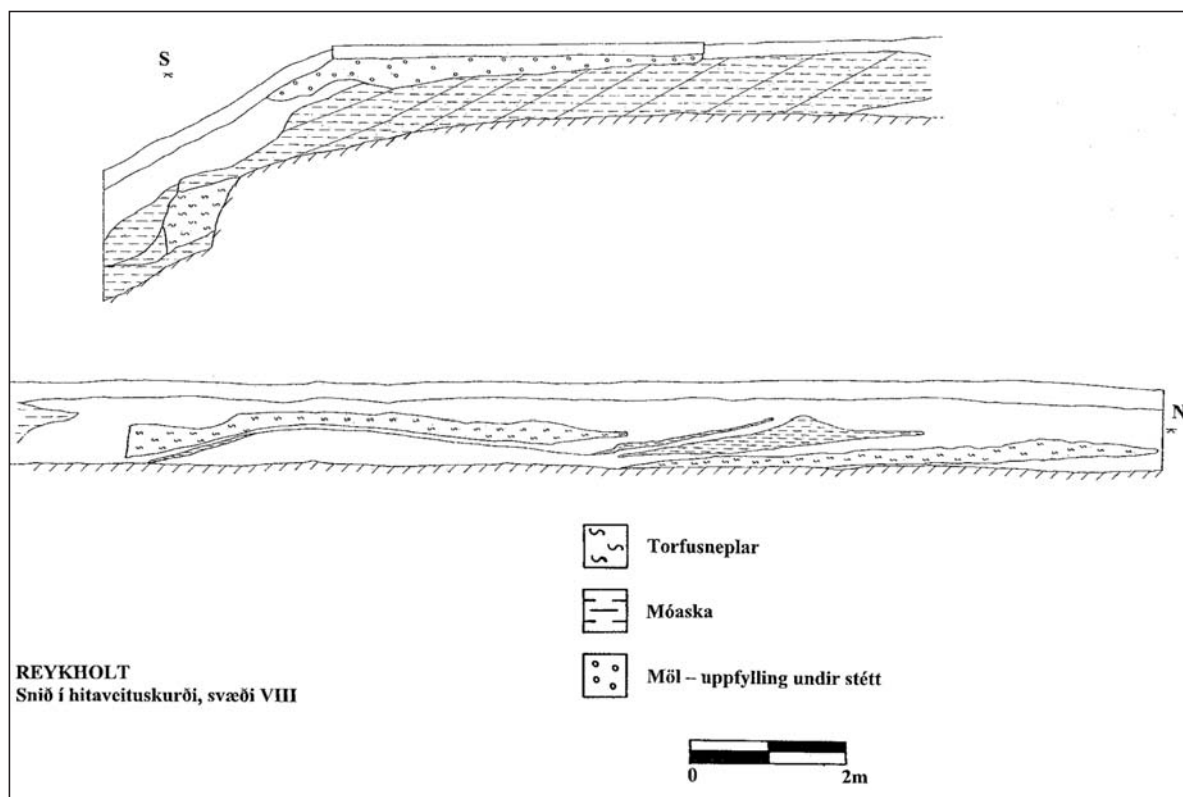
Sunnan við 445, syðst á svæði IX, var veggjabrot, sem gekk í vestur út úr austurbakka svæðisins og var um 4 m á lengd. Veggurinn var gerður úr ytri og innri grjóthleðslu (CS455) með torfi (CL454) á milli og var um 1.5 m á breidd. Undir honum, og á u.þ.b. sama svæði, var blandað torflag með móöskulinsu í (CL595), sem í fannst mikið af spendýrabeinum (FB222, 247), fiskbein (FB239) og hálf steinsleggja (FS193).

Undir hluta ruslalags 595 kom síðan í ljós mjög heilleg hellulögn, gerð úr smáum hellum (CS596). Hún var um 1 m að breidd og gekk rúmlega 4 m í vestur út úr austurbakka uppgraftarsvæðisins. Með norðurhlið hennar var hleðsluröð og þar fyrir norðan var torfveggur sem hefur tilheyrt veggnum. Þessi hellulögn lá norðan við veggjabrot CS455/ CL454. Við vesturenda hennar og til norðurs var það sem líktist

annarri hellulögn á litlu svæði, gerð úr smáum hverasteinshellum. Upp að, og að hluta ofan á vesturhlið þessarar 'hellulagnar' var grjót sem gæti tilheyrt eldra skeiði austurgafls búrs. Það lá um 70 cm vestar (sjá yfirlitsuppdrátt) en yngra skeið gafls búrsins (CS450) og virðist búið því hafa verið stækkað sem því nemur á síðasta skeiði hússins. Þessar leifar voru það brotakennar að ekki var unnt að segja neitt með vissu um hverju þær hafa tilheyrt.

Sama má segja um þær leifar sem komu í ljós syðst á svæði IX, sunnan suðurveggjar búrs (CL541). Þar voru margvísleg gólflög og brot af mannvirkjum sem erfitt er að túlka nokkuð nánar. Vestast var þykkt gólflag (CL579) sem kom fram í sniði norðurhliðar uppgraftarsvæðisins árið 1999. Þegar uppgrefti lauk nú í sumar kom fram hleðsluröð við austurenda þessa gólflags, sem liggur í norður-suður. Í þessu gólflagi fannst nokkuð magn af munum, m.a. eftirfarandi hlutir úr viði. Tréttappar: FW149, sem er um 7 cm langur, mjókkar jafnt út í endann, skorið þvert fyrir á hausinn sem er tæpir 2 cm í þvermál, og FW202 sem er 5 cm að lengd, flatur og tálgaður rétt í endann. Hjá þeim fannst ferhyrnt tréstykki, um 3.7 x 3.6 cm að stærð, með gati sem er um 1 cm í þvermál í miðjunni. 7 brot af oddmjóum spítum (FW197). Sú lengsta er sívöl, lengd 9.7 cm, brotið af endanum. Sú næststærsta er flöt, lengd 7.1 cm, brotið af endanum. Önnur flöt gæti tilheyrt sama, lengd 7.6 cm, breidd 0.7-0.9 cm. Einhvers kona áhöld, en þarfnast frekari athugunar. Áhald (FW198), líkist helst vefskeið¹³, og hæll (FW201). Einnig tvær litlar leðurræmur (FL181). Sú stærri, sem er heil í annan endann en rífið af hinum, er um 6.5 cm löng og um 2.3 cm á breidd; saumagöt eru meðfram báðum hliðum og fyrir heila, rúnnaða endann. Þetta hefur verið einhvers konar líning. Brot úr steini sem gæti hafa verið kvarnarsteinn (FS182), hálfir sleggjusteinar (FS190, 191), kljásteinar (FS204, 205) og spendýrabein (FB244). Engan þessara muna er hægt að tímasetja nákvæmlega. Munir úr lífrænum efnum eru í forvörslu og verða skoðaðir nánar þegar meðhöndlun er lokið.

13 Weber 1990, Fig. 15c.

Mynd 10: Snið í hitaveituskurði, svæði VIII.
Fig. 10: Section in the trench, area VIII.

7. Rannsókn á svæði VIII

Haustið 1999 þurfti að grafa skurð fyrir hitaveitulögn sunnan og vestan við gamla skólahúsið. Vitað er að húsið var byggt ofan í ruslahaug bæjarins og sú sögn fylgdi að rétt framan við innganginn væri haugurinn enn óraskaður. Þetta reyndist rétt. Skurðurinn, sem grafinn var í um 2 m fjarlægð frá húsveggnum, var þarna 1.2 m djúpur og náði ruslahaugurinn niður á botn syðst í honum, en nær líklega mun dýpra (sjá mynd 10). Nokkrir munir og vel varðveitt dýrabein fundust í honum, en það þótti lofa góðu um þær upplýsingar sem vænta mætti úr honum um búskaparhætti í Reykholti gegnum tíðina. Bandaríska beinafræðingnum dr. Tom McGovern, sem hefur kannað íslensk dýrabein, ekki síst úr ruslahaugum, síðastliðin 20 ár eða svo, var boðið að koma og kanna hauginn. Skurðurinn frá því í fyrrahaust var opnaður framan við innganginn og rannsakaður á um 4.5 m bili af dr. McGovern og samstarfsfólki hans, þeim dr. Sophiu Perdikaris og Clayton Tinsley. Haugurinn er lagskiptur og hefur myndast við það að rusli var hent niður brekku sunnan við

bæjarhúsin. Hafa lögin hlaðist upp smátt og smátt niður brekkuna. Sést vel í sniðinu sem gert var í fyrra (mynd 10) hvernig þetta hefur gerst og hvernig brekkubrúnin hefur fyrir bragðið smám saman færst sunnar. Haugurinn var grafinn eftir þessum lögum, eitt lag í einu, alls 16 lög sem merkt voru M1-16 (sjá viðauka 1). Hann var grafinn á þennan hátt niður á um 1 m dýpi og reynt að komast niður á óhreyft með því að grafa prufuholu niður á 2 m dýpi. Það tókst ekki og er enn eitthvað eftir niður á botn hans. Hann er í höfuðdráttum samansettur úr mó og móösku, en greina má milli laga vegna mismunandi litar móöskunnar. Þessu veldur án efa tegund mósins og hitastigið sem hann var brenndur við. Móaska hefur ekki verið rannsökuð sérstaklega á Íslandi til þessa, en dr Ian Simpson við háskólann í Stirling hyggst bæta úr því á næstunni og er það vel. Móaska er eitt af því algengasta sem finnst við uppgrefti á Íslandi, en mór hefur verið notaður til brennslu langt aftur í aldir.

Bein reyndust misvel varðveitt í haugnum og á heildina litið ekki eins vel og vonast hafði verið til. Meðal þeirra voru bein úr nautgripum,

sauðfé, e.t.v. geit og hestum. Að auki fundust bein úr þorski, ýsu, ufsa og eitt bein úr sel. Nokkuð fannst af munum í haugnum, m.a. brot úr gleri, brýnum, leirkerum, krítarpípum, jární, kopar og hálf kotra úr beini. Enginn þessara muna er gamall. Þau lög, sem grafin voru í sumar, tilheyra því síðari byggingaskeiðum bæjarins og er giskað á 17.-19. öld. Helst er von til þess að finna eldri lög haugsins þar sem brekkan, sem haugurinn myndaðist á, byrjaði upprunalega, eða á bilinu milli stéttarinnar sem liggur upp að innganginum í skólahúsið og styttunnar af Snorra Sturlusyni. Nánari umfjöllun um rannsókn ruslahaugsins er að finna í viðauka 1 í þessari skýrslu.

8. Helstu niðurstöður

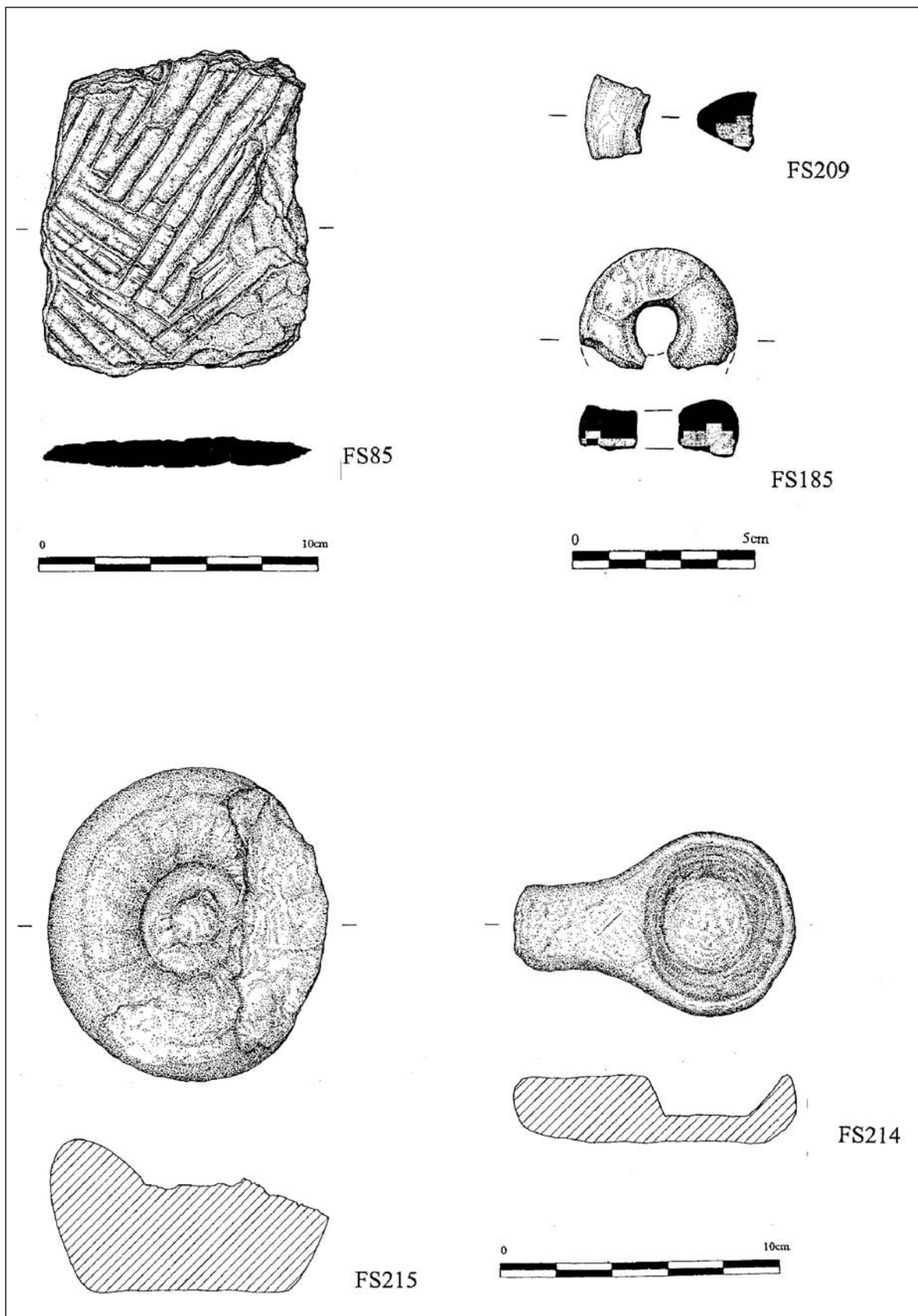
Uppgrefti á syðsta hluta uppgraftarsvæðisins var lokið í sumar, fyrir utan rúmlega 1 m af niðurgröfnu jarðgöngunum, þar sem þau hafa fallið nokkuð saman, rétt áður en komið er suður á svæði III, sem grafið var 1998. Var ákveðið að bíða með frekari uppgröft þar þangað til ákvörðun hefur verið tekin um það, hvernig gengið verður frá göngunum eftir að rannsókn lýkur. Alls hafa nú fundist tíu þrep í göngunum. Fimm efstu þrepin eru vel gerð, þau fimm neðri lakari. Þrepin eru brött, en hæðarmismunur milli efsta og tíunda þreps er 1.78 m og er þá enn eftir 34 cm hæðarmunur niður á botn ganganna þar sem þau voru grafin upp á svæði III. Hæð á milli þrepa í göngunum er 17-22 cm. Má því gera ráð fyrir 1-2 þrepum í viðbót áður en komið er niður á botn. Engir munir hafa fundist í göngunum, sem unnt er að nota til tímasetningar, en sýni úr þeim af koluðum viði hafa verið send í geisla-kolsaldursgreiningu. Í fyrra var viðarsýni úr fyllingu ganganna sent í slíka aldursgreiningu og reyndist vera frá 11.-13. öld. Í ár var kolað viðarsýni sent í aldursgreiningu og reyndist vera frá 13.-15. öld.

Göngin liggja inn í suðvesturhorn mannvirkis 10, sem svo var nefnt í fyrra, en það og mannvirki 11, sem liggur í beinu framhaldi austan við, reyndust, eins og vísbendingar voru um í fyrra, upphaflega hafa verið eitt hús, u.þ.b. 9.5 m á lengd að innanmáli. Breiddin er óreglulegri. Vesturendinn, sá hluti sem bar heitið mannvirki 10 í fyrra, er 2.3 m á breidd, töluvert mjórri en austurendinn, sem er u.þ.b. 2.8 m. Vesturgafli og

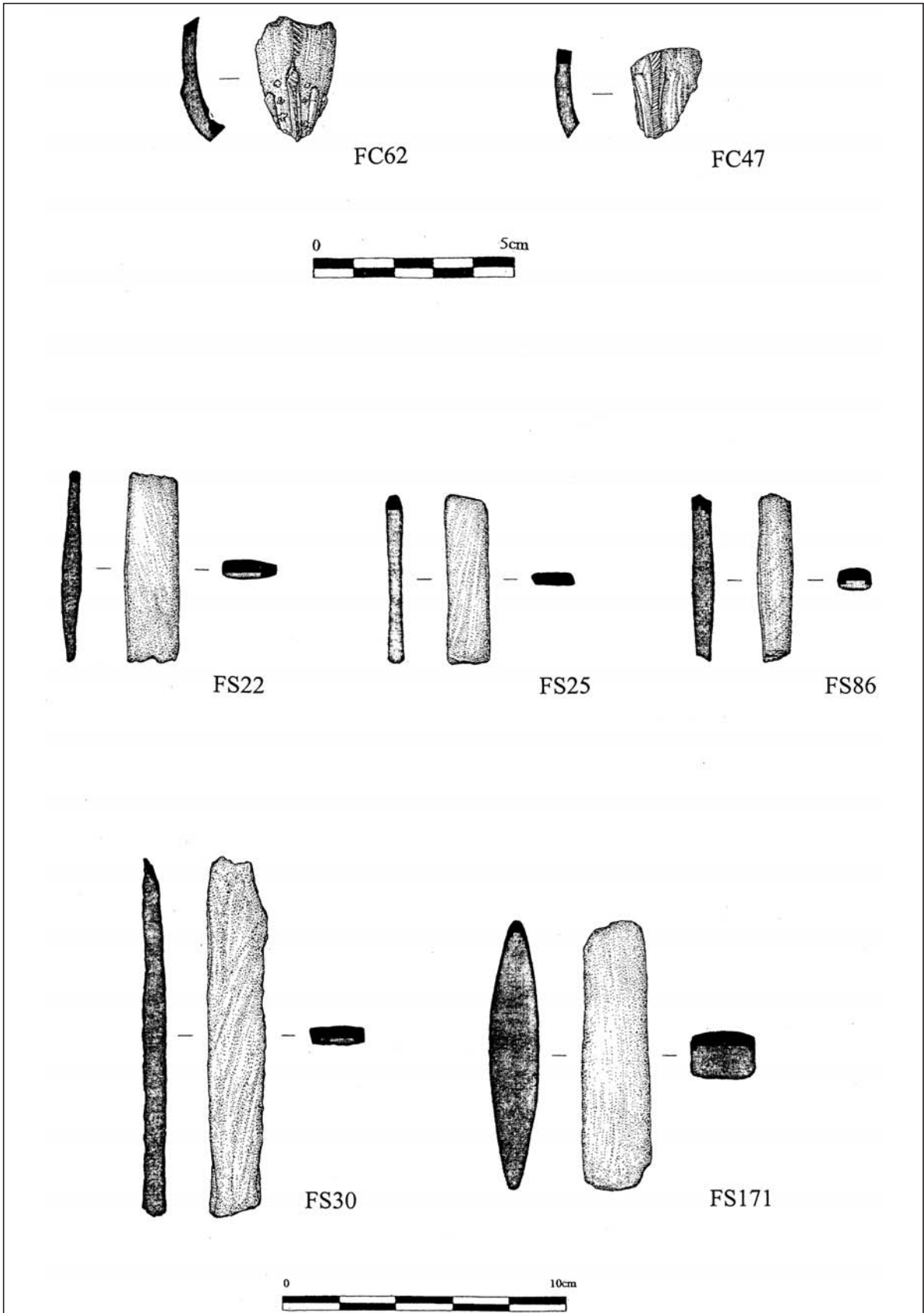
vestasti hluti norður-langhliðar, sá hluti sem tilheyrði mannvirki 10, eru mun óverulegri hleðslur en aðrar í húsinu. Grafið hefur verið niður fyrir veggjum, og botn hússins er einnig niðurgrafinn um u.þ.b. 25 cm frá botni veggjanna. Austurgafllinn er mest niðurgrafinn en þar samanstendur vegghleðslan af 5-6 lögum. Inni í húsinu er rauf grafin eftir endilöngu í austurhluta hússins eða þangað sem mannvirki 10 byrjaði. Er hún 0.75-1.5 m á breidd. Við þetta myndast eins og upphækkaðir bekkir meðfram langhliðum og austurgafli, sem eru 0.5-1.25 m á breidd. Botn hússins og meintir bekkir eru mjög ósléttir. Aðgangur að innganginum, sem er um 2 m langur, hellulagður gangur í suðausturhorninu, er einnig niðurgrafinn. Ekkert gólflag var í austurhlutanum, sem var fullur af móösku. Í vestasta hlutanum (mannvirki 10) voru hins vegar slitrótt gólflög, en engin móaska. Allt bendir þetta í sömu átt, að þessir tveir hlutar hafi haft mismunandi notkun, a.m.k. á seinni byggingarskeiðum. Eftir að austurhluti hússins hafði fyllst af móösku var því skipt upp í þrjú hólf með því að setja inn í það tvö pör af grjóthlöðnum ferhyrningum. Notkun þessara hólfra er óviss. Eins og fyrr segir voru gólflög óveruleg eða engin í húsinu. Þetta, ásamt þeirri staðreynd að það er niðurgrafið og ekkert eldstæði fannst, styður þá kenningu að það sé kjallari eða undirstaða húss sem ekkert er nú eftir af. Merki um notkun hveragufu eða heits vatns í húsinu þarfnast frekari rannsóknar.

Ljóst er að veggir hússins hafa verið byggðir ofan á jarðgöngin sem liggja frá Snorralaus. Hins vegar voru engin merki um að jarðgöngin lægju undir niðurgrefti hússins. Ekki var unnt að segja til um það með neinni vissu hverju jarðgöngin hafa tengst á þessum stað, en það er vissulega möguleiki að þau hafi tengst upprunalegum niðurgrefti mannvirkis 10. Ystu mörk aldursgreininga á viðarsýnum úr neðstu upp í efstu lög hússins falla á bilið frá 10.-17. aldar, sem er mjög vítt. Sýnin sem aldursgreind voru eru úr fyllingarlögum.

Norðan við þessar minjar er mannvirki 12 og aðrar mannvistarleifar sem ekki er komin full mynd á ennþá. Um er að ræða gólflög og veggjaleifar, og er ljóst af jarðlagaskipan að þessar leifar eru eldri en bæði mannvirki 10/11 og 12. Þessa niðurstöðu styður fundur útskorins trégrips í þessum lögum, en af útskurðinum hefur

Mynd 11: Teiknaðir munir.
 Fig. 11: Drawn Objects. Drawings: Eavan O'Dochartaigh.

Mynd 12: Teiknaðir munir.
 Fig. 12: Drawn Objects. Drawings: Eavan O'Dochartaigh.

hann verið tímasettur til 10. eða 11. aldar. Framhald mannvirkis 12 til norðurs hefur ekki skýrt ennþá þar sem uppgröftur á svæðinu sem opnað var í sumar er ekki kominn nægilega langt ennþá.

Í vesturjaðri nýja uppgraftarsvæðisins, svæðis IX, fannst framhald ganga gangabæjarins frá 17.-19. öld. Í þeim fundust tvö þrep og þau ná svo til út í enda uppgraftarsvæðisins eins og það er núna, en hefur verið raskað af seinni tíma pípu-lögn alveg nyrst. Alls hafa nú um 22 m af lengd þessara ganga fundist og er talið að þau hafi ekki verið mikið lengri í sinni upprunalegu mynd.

Að öðru leyti voru heillegustu minjarnar á þessu nýja svæði búr sem lá í vesturhluta þess. Mátti merkja það af því að í því fundust sáför, alls 11 að tölu, sem voru þó ekki öll samtíma. Búrið er eldra en göng gangabæjarins og hefur greinilega tilheyrt fyrri byggingarskeiðum á staðnum. Vestasta sáfarið lá undir vegg ganganna. Grafið var misdjúpt fyrir sáunum, yfirleitt stærri hola en tunnurnar voru, og fyllt upp í með mól utanum þær, líklega til einangrunar og varnar gegn rotnun. Aðeins fundust viðarleifar í einu sáfari, en þar voru allir stafir heilir og megnið af botnum. Viðarsýni úr þessari tunnu hefur verið sent í greiningu.

Ofan á búrinu var gólflag (CL448) sem tilheyrir húsi í gangabænum sem stóð síðast á þessum stað. Af samsetningu þess má hugsa sér að þar hafi verið eldhús. Mikil móöskulög og brunaleifar voru í sjálfu búrinu, og komu sáförin í ljós í þessum lögum á mismunandi dýpi. Virðist helst sem húsið hafi verið notað sem eldhús, annars vegar eftir að hætt var að nota það sem búr, hins vegar á sama tíma og vesturhluti þess var notaður sem búr. Af sáförunum má greina a.m.k. fjögur byggingarstig í húsinu. Yngstir eru sáirnir 3 sem eru vestast í því. Á sama skeiði voru mikil brunalög í austurhluta hússins. Næsta skeiði tilheyrir sáför 558 og 532 (sem verður 600), sem eru við norðurvegg og í suðausturhorni hússins. Þá koma sáför 557 og 559, og elst eru 568, 578, 600, 602 og 606, þó að þau síðastnefndu gætu allt eins hafa tilheyrt næstelsta skeiðinu. Þetta bendir til þess að 3-4 sáir hafi verið í notkun samtímis á hverju byggingarskeiði.

Norðan við búrið var torfveggur sem tilheyrir því en náði auk þess alveg út í austurbrún uppgraftarsvæðisins. Sunnan þess var einnig torfveggur (CL541) sem tilheyrir því og þar fyrir

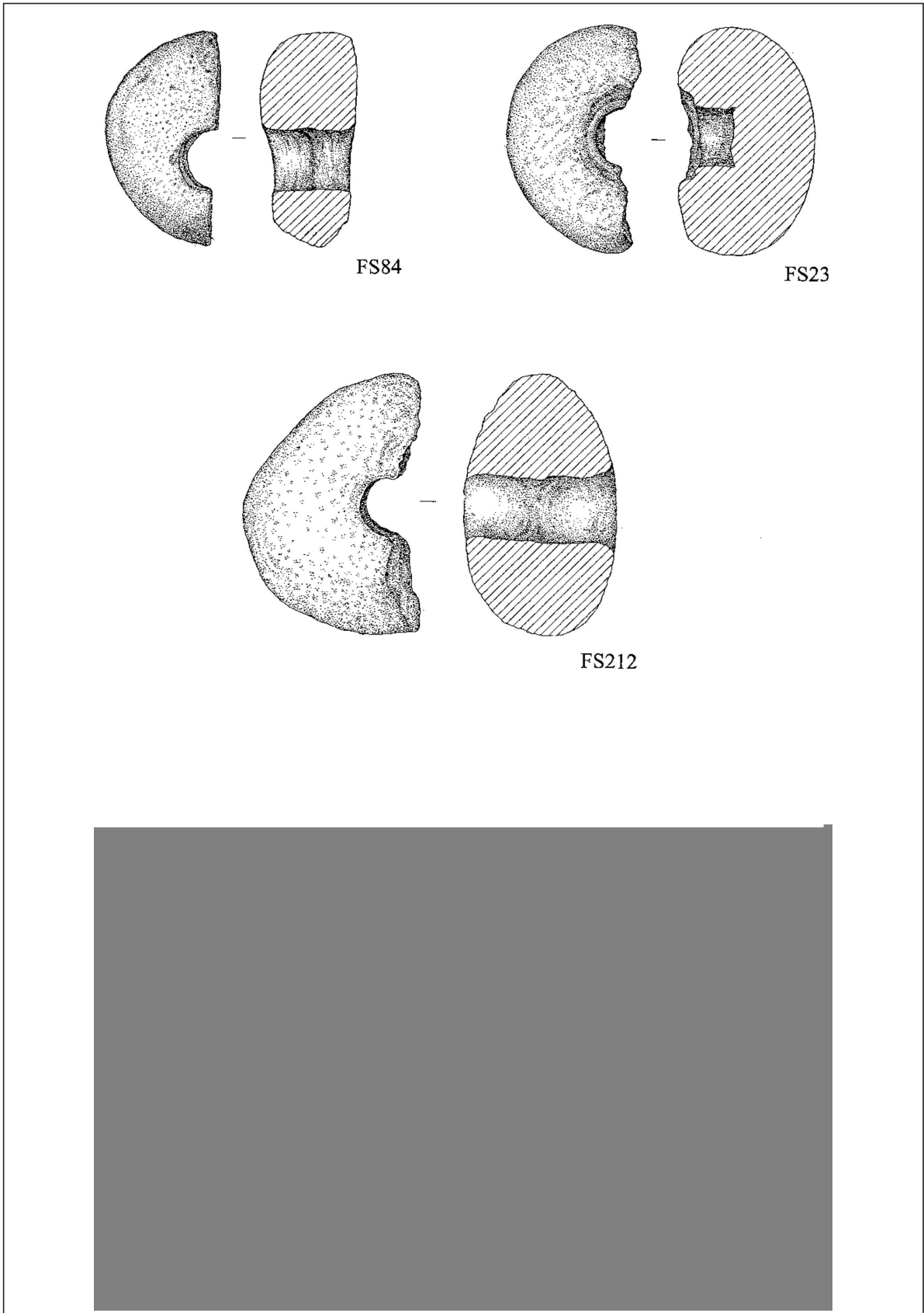
sunnan brotakenndar byggingarleifar, gólf og veggjabrot, sem erfitt er að ráða í. Austast á svæðinu gengur heilleg stétt með torfvegg norðan við út úr sniðinu og í vestur. Gæti þetta verið inngangur inn í hús, en þessar leifar eru enn óljósar. Norðan og vestan við þessa stétt eru leifar eftir eldri stétt.

Engir munir fundust á þessu svæði sem unnt er að nota til nákvæmrar tímasetningar. Verður þar að styðjast við jarðlagaskipan (stratigrafíu) og innbyrðis afstöðu jarðlaga. Tímasetning þessara minja mun þó væntanlega skýrast, þegar uppgrefti verður haldið áfram og tengsl þeirra við minjar á svæðinu sunnan við, svæði IV, verða ljósari.

Ruslahaugurinn vestan við skólahúsið reyndist vera frá seinni skeiðum byggðar á staðnum. Ekki var þó farið niður á botn hans og má því enn leita eldri laga á þeim stað.

9. Framtíðarrannsóknir

Markmiði rannsóknaráfangans 2000 var ágætlega náð nú í sumar. Uppgrefti syðst á svæðinu er nú að mestu lokið, nema hvað eftir er uppgröftur jarðganga á rúmlega 1 m bili. Þá liggur fyrir að rannsaka frekar hvað veldur ljóstri útfellingu innan í mannvirki 10/11, sem talin var vera hveraútfelling. Greining á sýni úr þessari útfellingu studdi ekki þá tillögu, en áformað er að fá jarðfræðing til aðstoðar við að rannsaka þetta nánar næsta sumar. Einnig væri áhugavert að skoða betur jarðlög austan við mannvirki 11, til þess að reyna að varpa frekara ljósi á það hvernig húsið er gert og hvernig niðurgreftinum, sem fram kom við innganginn, er háttað á þessum stað. Þarna er ekki langt í steiptan grunn fjóss og hlöðu sem stóðu rétt austan við uppgraftarsvæðið langt fram á 20. öld. Prufugröftur undir þessum grunni sýndi að hann er ekki grafinn niður úr öllum mannvistarlögum þar sem fjósið var. Hlaðan mun hins vegar vera grafin dýpra og er líklegt að engar mannvistarleifar séu eftir óskemmdar þar sem hún stóð. Æskilegt væri að brjóta meira upp af grunni fjóssins í norður og austur frá því sem brotið var upp í sumar og komast fyrir endann á þeim mannvistarleifum sem hverfa undir hann á svæði IV. Þá væri æskilegt að kanna svæðið austan við grunn fjóss og hlöðu til þess að freista þess að varpa frekara ljósi á tengingu gufustokksins, sem fannst við lagningu skólpræsis

Mynd 13: Teiknaðir munir.
Fig. 13: Drawn Objects. Drawings: Eavan O'Dochartaigh.

árið 1984, við bæjarstæðið. Nú þegar eru nokkrar vísbendingar um notkun hverahita á bæjarstæðinu, annars vegar í mannvirki 10/11 eins og frá greinir í þessari skýrslu, hins vegar norðar á svæðinu þar sem í fyrra fundust nokkrir steinar sem á var hverahrúður¹⁴. Á sömu slóðum, en aðeins austar, fundust við norðvesturhorn hlöðunnar sem hér var byggð árið 1929, leifar eftir rennu sem hafði stefnuna suðvestur-norðaustur, samkvæmt lýsingu séra Einars Pálssonar í bréfi til þjóðminjavarðar¹⁵. Með bréfinu sendi hann einn stein úr rennunni, um 44 cm langan hverastein (Þjms. 10584) sem hefur 15 cm breiða rauf eftir endilöngu. Taldi séra Einar líklegast að þetta hafi verið gufuleiðsla frá Skriflu og þannig er steinninn skráður í aðfangabók¹⁶. Nauðsynlegt er að kanna þetta nánar.

Á svæði IX á eftir að grafa u.þ.b. einn metra í viðbót þar til komið er niður á sama uppgrafterplan og á svæði IV. Mannvistarleifar á svæði IV munu ekki skýrast fyrr en því er náð. Framhald þeirra mun vera að finna syðst á svæði IX, en í búrinu hafa sáir verið grafnir niður í óhreyft og á þar vart mikið eftir að rannsaka af mannvistarleifum. Þá á eftir að rannsaka hvað leifa er að finna austast á svæðinu, undir stéttinni og torfveggnum sem þar eru.

Eins og uppgraftersvæðið er núna, nær það svo til upp að kirkjugarðinum að norðanverðu. Inni í garðinum, sunnan við gömlu kirkjuna sem reist var á nýjum stað árið 1886, sér móta fyrir grunnir kirkjunnar sem stóð í Reykholti til þess tíma. Nýju kirkjuna smíðaði maður sem hét Ingólfur, smíður frá Helludal í Biskupstungum. Hann var þá bóndi á næsta bæ, Breiðabólstað, og flutti kirkjuviði gömlu kirkjunnar heim til sín. Þar eru þeir enn, uppi á lofti í gamla húsinu sem er nú í eigu sonardóttur Ingólfs, Sigrúnar Jónsdóttur. Árið 1993 voru jarðsjármælingar gerðar í kirkjugarðinum. Kom þá í ljós eldri og stærri grunnur undir þeim sem sést á yfirborði, um 14 x 10 m að stærð og að meðaltali á um 50 cm dýpi¹⁷. Mælingarnar bentu einnig til þess að hellulögn hafi legið eftir miðri kirkju og hvar tröðin lá upp að kirkjunni úr vestri. Grafir hafa verið settar ofan í báða grunna, þó aðeins í jaðar veggja í austurhlutanum.

Gert er ráð fyrir að rannsókn þessara gömlu kirkjugrunna verði hluti rannsóknarverkefnisins í Reykholti. Fyrsta skrefið er að gera snið þvert á kirkjugrunnana, eins og þeir koma fram úr jarðsjármælingunni, til þess að kanna ástand og aldur þessara minja. Fyrir valinu yrði staður í austurhluta grunnanna með það í huga að forðast að raska gröfum á svæðinu. Frekari rannsókn kirkjugrunnanna mun ráðast af því sem í ljós kemur í sniðinu. Áætlað er að hefja rannsókn á kirkjugrunnunum sumarið 2002, að fengnu leyfi til þess að flytja bein úr þeim gröfum sem í vegi kunna að verða.

10. English summary

Introduction

The summer of 2000 was the third summer of archaeological investigations at the old farm-site at Reykholt since they were resumed by the National Museum of Iceland after an interval of nine years¹⁸. Last summer reasonably well preserved remains, dating to the medieval period, began to emerge. The investigation received good publicity in the media. An application was made for a higher grant for this year, it was granted and enabled a longer excavation session with more staff. These investigations, which have been financed by the Government, form part of an effort by the Ministry of Education to find a new role for this historic site and the old school buildings. The aim is to make the site into a cultural centre and a centre for visitors. The establishment of a medieval research centre, Snorrastofa, dedicated to the memory of the poet and statesman Snorri Sturluson, forms part of these efforts. The centre was opened this summer by King Harald of Norway during an official state visit, in the presence of the President of Iceland, Mr Ólafur Ragnar Grímsson, the Minister of Education, Björn Bjarnason and other dignitaries.

The investigations this summer which were a direct continuation of the excavation of last year lasted for nine weeks. The excavation team averaged eleven archaeologists and students of archaeology and related subjects. Taking part the whole time were Dr. Guðrún Sveinbjarnardóttir (director), Guðmundur H. Jónsson (assistant director), Eavan O'Dochartaigh (archaeologist)

14 Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson 1999, bls. 13.

15 Dagsett 16. nóvember 1929.

16 Þorkell Grímsson 1960, bls. 39-40 og 7. mynd.

17 Kirkjugarðurinn í Reykholti 1995, bls. 9 og uppdrættir.

18 Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson 1999a.

and Daniel Rhodes (archaeologist); for most of the time Caroline Powell (archaeologist), Derek Watson (zooarchaeologist; research student, University College London), Helgi Örn Pétursson (conservation student, University of Cardiff) and Kristján Ahronson (archaeologist; research student, Edinburgh University), for shorter periods, Philip I. Buckland (palaeontologist; research student, Umeå University), Margrét Guðjónsdóttir (ethnologist; local primary school teacher), Anna Lísa Guðmundsdóttir (geologist; Árbær Museum), and the archaeology students Aarto Palovaara and Florian Huber (University of Umeå), Elisabeth Windmüller (University of Århus) and Dyveke Larsen (University of Copenhagen) for 4 weeks each.

A number of specialists visited the excavation for shorter periods. The zooarchaeologists dr Tom McGovern, Hunter College, New York, dr Sophia Perdikaris, Brooklyn College, New York and Clayton Tinsley, CUNY Northern Science and Education Centre, New York, excavated part of the midden for three days in July. Intact remains of it had been encountered to the west of the school building when a trench was dug there in autumn 1999. The report with their findings can be found in appendix 1 in this report. At the same time Karen Milek, a research student at the University of Cambridge, visited for a few days. She specializes in micromorphology and took samples for such studies from the floor layers of structure 10 (see chapter 4). The analysis will throw light on how the floors were formed, what functions were performed in the room and what conditions were like. Additional samples were taken for her from the floor of another structure (see chapter 5). Samples were also taken from these floor-layers for the study of plant remains which will be undertaken by Garðar Guðmundsson, Institute of Archaeology, Iceland, pollen, by Professor Kevin Edwards, University of Aberdeen, and insect remains, by Philip Buckland, University of Umeå.

This summer saw the initiation of one of the projects discussed at a workshop held last summer on the Reykholt interdisciplinary research project connected to the excavation¹⁹. Tryggvi Már Ingvarsson, a geography student at the University

of Iceland, worked on a project for his BSc under the supervision of dr Guðrún Gísladóttir, lecturer of geography, dr Helgi Þorláksson, professor of history and Svavar Sigmundsson, director of the Place-Name Institute in Iceland. The project involved collecting and putting cultural geographical data on the area around Reykholt into GIS, in conjunction with the mapping of place-names and archaeological remains, including major travel routes. Grants were secured for this project from a student development fund at the University of Iceland, the State Road Works and the Place-Name Institute. The results, which will appear in Tryggvi's BSc dissertation, may be the beginning on the road to understanding the success and development of Reykholt as a farm through the centuries.

Related to Tryggvi's project is a project being undertaken by a Canadian masters student, Courtney Cameron, at the University of Edmonton. She visited the excavation for a week and took soil samples from infields at Reykholt and neighbouring farms, intending to study soil productivity and make a comparison with analysis of similar samples from GUS, a farm-site in the Western Settlement in Greenland which was abandoned in the medieval period. The aim is to study differences in farming methods and through that the sustainability of agriculture.

Dr Andrew Dugmore, a lecturer of geography at the University of Edinburgh, visited the excavation with some colleagues and took cores from sediments in lakes near the site. He is interested in involving his students in a study of the tephrochronology and vegetation in the area as part of the interdisciplinary project. Collaboration between the departments of geography at the University of Edinburgh and the University of Iceland are in the pipeline.

Thanks are due to the following: the Ministry of Education for providing accommodation at Reykholt; the proprietors of Hótel Reykholt, Óli Jón Ólason and Steinunn Hansdóttir, the Reverend Geir Waage, the director of Snorrastofa, Bergur Þorgeirsson, the organist Bjarni Guðráðsson and the skilled workmen doing the final work on Snorrastofa, for practical assistance; Árni Björnsson for reading over the Icelandic text of this report.

Information on the excavation, including progress reports for the last two seasons, can be

¹⁹ Guðrún Sveinbjarnardóttir (ed.) 2000.

accessed through the Museum web-page at www.natmus.is.

1. The state of the excavation by the end of 1999

No further remains were found to the south of the farm-site proper, i.e. under the house torn down before excavation started in 1999, and the main emphasis was put on continued work in the already opened area of the farm-site.

The northernmost part of the dug-down passage-way appeared underneath the southernmost part of the drain belonging to the passage-way of the 17th - 19th century farm houses. It turned sharply to the east into the corner of structure 10 which had been built on top of it. At the very end of the passage three stone steps had been uncovered by the end of the season. More steps were predicted in the still unexcavated area between these steps and the bottom of the passage exposed in area III the previous year. The difference in height was over a meter.

The relationship between structures 10 and 11, which stood end to end, was still uncertain. Remains of wood panelling had been found in both structures, whereas post-holes had only been found in structure 10. Structure 11, which had been used as a rubbish tip after it came out of use, did at some stage seem to be older than structure 10. The relationship between these structures and structure 12, at the northern edge of the excavation area, was also uncertain. The presence of flat stones, possibly floor slabs, at the north side of the wall where the 50 - 60 cm high piles of geysirite stones are placed at 1 m intervals, suggested that these piles were on the inside of the structure. This interpretation was supported by wood remains, possibly those of panelling, found in this location. Two of the piles had flat stones, up to 1 m in diameter, on the top. In the centre of one of these there was a man-made hole in which something must have rested. No comparable construction is known in Iceland. This and the function of some stones with traces of sulfur on them, also found at the northern edge of the excavation area, were to be clarified with the extension of the area to the north. In about 1930 a geysirite stone formed like a drain was found when a byre and barn were built not far from this location. It was sug-

gested that steam was led along this drain for heating purposes or even for use for example in a sauna. This find and the stones with traces of sulfur may very well be linked.

The orientation of a turf-wall interpreted as such in trench A - B in 1987 and thought to contain the so-called landnám tephra, was not established when area VII, 4 x 3 m in size, was opened in the garden west of the excavation area. This was due to the deposits in the area having been disturbed. The presence of midden remains, thought still to be in place to the west of the school building, was, on the other hand, confirmed in area VIII.

2. Objectives of the 2000 investigation.

These were twofold. First, to carry on with the excavation of the farm-site itself and extend the main area to the north and the east. Second, to investigate the midden belonging to the farm, remains of which had been discovered in autumn 1999 to the west of the old school-building. Among the main tasks at the farm-site itself were the following. To clarify the connection of the dug-down passage-way to the farm buildings and to establish the date of these remains. It became clear by the end of last year that structure 10 was built on top of the passage-way. To clarify the internal relationship between structures 10 and 11 which lie end to end. At the end of last year structure 11 seemed to be the older of the two. To throw further light on structure 12 and the remains of the use of geothermal energy at the site through an investigation of the enlarged area to the north. To investigate if any remains were left intact underneath the byre and barn which had been erected to the east of the excavation area in about 1930.

Methodology

In the main the same methodology was adopted as last year, that of open-area excavation with the occasional use of trenches to reveal stratification. The single context recording system was adopted, giving each deposit a running number, starting with 445, where we ended last summer, preceded by a letter-code indicating the type of context. CS stands for stone, CL for layer or deposit, CC for cut and CF for fill. Each context was recorded on a recording sheet similar to

those used by the Museum of London. It was then drawn and photographed.

A grid had been laid out on the site in 1987. The datum point is X200, Y100 with X increasing to the north and Y to the east. The area was divided into 5 x 5 m squares for drawing purposes to facilitate subsequent processing. The height above sea level point is a bolt in the pavement at the north side of the entrance into Útgarðar, the south wing of the hotel. An EDM was used for recording all contexts, finds and samples. This summer a digital camera was used for the first time to make photographic records.

Areas of excavation

The excavation area as it was by the end of last summer was enlarged by about 10 m to the north (fig. 3). In addition, a test area of c. 2 x 2 m was opened to the east, where there is now the concrete foundation of a byre and barn.

In September last year a trench for a hot water pipeline had to be dug on the south and west sides of the old school-building. This was in connection with the renovation of the building. At the south-western corner of the school, remains of the midden, into which the building had been built, appeared. This area was called area VIII. A 4.5 m stretch of the trench was opened up in front of the entrance to the school in order to investigate the condition and age of the midden. The main emphasis was this summer laid on investigating the farm-site proper. The excavation team was working half and half in the new area, named area IX, and the old area, now consisting mainly of areas IV and V (see fig. 3). These areas have, until this year, been divided by a pipe trench which cut diagonally across the site, with area IV to the east of it and area V to the west extending up to the drain of the passage in the 17th - 19th century passage-way house. This trench has now disappeared making areas IV and V into one. Structures 10 and 11, which this summer merged into one structure, fall to a large extent into area V and structure 12 into area IV. Investigation at the southern end of the excavation area was to a large extent completed this summer. Excavation in area IX is not as far advanced as that of the rest of the area. The overall plan is, therefore, not to be regarded as a whole picture of the remains.

The excavation process

Before the excavation started, a day had been spent with the operator of a mechanical digger opening up the new area. The excavation proper started on the 5th of June and finished on the 4th of August. During the first week six archaeologists worked at the site, there were eleven of us for the next seven weeks and nine for the last week. With the help of a local youth who started to clear the turf laid down to cover the site for the winter, it took only a day to finish it. The site was well preserved after the winter and the timber frames which had been built to support the most vulnerable dry-stone walls had held them in place.

The crew was divided roughly evenly between working on the new and the old excavation area. We decided to employ a small mechanical digger to remove another 20-30 cm of earth and stones from area IX down to a layer of turf representing the remains of structures which had been flattened out in the area.

For the first month our efforts were mainly devoted to the excavation of area IX and of structures 10 and 11. Excavation of the latter was finished this summer. For the latter month part of the crew carried on with excavation in area IV from where it stood last year, starting by breaking up part of the concrete foundation for the byre and barn which had been erected at the eastern edge of the excavation area to see if any remains were still intact under it. Excavation work in this area was not completed and it is least advanced in area IX. A number of barrel pits were encountered in this area, which took a long time to investigate and the level of the top of structure 12 in area IV was not reached in area IX. The nature of this structure has, therefore, not yet been clarified.

In area VIII, west of the school building, a small mechanical digger emptied out the fill of the trench in front of the entrance to the building so that the zooarchaeologists from New York could investigate part of the midden encountered there when the trench was dug last autumn. The investigation took 3 days in mid July after which the ditch was filled in again in time for the visit by the King and Queen of Norway to Reykholt at the end of July.

The weather was on the whole dry and good for excavation. We only lost the equivalent of two

days because of wet weather. There were some windy days when blowing sand and earth affected our work. On the whole the summer was characterised by unusually dry weather, so much so that the excavation area had to be sprinkled regularly with water. At the end of the season the excavation area was, like last year, covered with a cloth through which water can seep, with turf on top. The dug-down passage-way and structures 10 and 11 were filled with bags of pumice with the aim of supporting the dry-stone walling until after the completion of the excavation when decisions will be made as to how to present the remains to visitors. The excavation area was then fenced off for the winter.

We had planned to have an information officer on site giving information about the excavation which had been so popular last year, but the person employed fell ill at the last minute and it was not possible to find a replacement with such short notice. The stream of tourists was large as before and the excavation crew took turns giving out information if required. Reykholt being such a popular tourist destination, it is desirable to be able to offer the services of an information officer on site in the future.

The information panels prepared by the information officer last year and put up on site at the end of the excavation were not updated, but the panels put up as part of an exhibition in the church hall were still there together with a short video tape of the excavation last year. Two individuals recorded some of the excavation on tape this summer.

3. Excavation of dug-down passage-way.

By the end of last year it was clear that the passage-way turned sharply to the east and ended at the southwest corner of structure 10. Three stone steps had been unearthed and on the top step a birch branch was recovered and sent for ¹⁴C dating. The results were as follows:

RKH99-SW43	Lab. number: Beta-137997:
Conventional radiocarbon age:	870±60 BP
2 Sigma calibrated results:	Cal AD 1025 - 1275 (Cal BP 925 - 675) ²⁰
(95% probability)	
(Variables: C13/C12=-28.7 o/oo)	

²⁰ All the samples discussed in this report are calibrated according to Stuiver et al. 1998.

A total of 10 steps had been unearthed by the end of the summer with the potential of a further 1-2 steps in the as yet unexcavated meter or so of the passage-way to where it was fully excavated in area III in 1998. This estimate is based on the distance between the steps excavated this summer, which is between 17 and 22 cm, and the difference in height between the bottom step excavated this summer and the bottom of the passage-way in area III. The difference in height between the top step and the bottom of the passage-way in area III is 2.12 m.

The top 5 steps are well made with the top one being made of a slab of geyselite, formed into a straight edge and inserted into sterile at the edge of structure 10 (see fig. 5). It is clear from the way the eastern side of the passage-way wall runs alongside the southern wall of structure 10 (see overall plan) and also the fact that the western gable of structure 10 was built on top of the top step, that the passage-way pre-dates structure 10. There is, however, no sign of it lying underneath the cut made for structure 10. It could be contemporary with the cut which later became part of structure 10. This can, however, unfortunately not be established with certainty.

The next 5 steps were more insubstantial, consisting in two cases of long columnar basalt slabs. All had earth between them and the next step up. The lower fill encountered in the passage-way last summer was found all the way to the bottom of what was excavated this summer. It was mixed with peat-ash, turf and sandy flecks. A sample of it was wet-sieved, revealing only broken bits of geyselite and pebbles. Below it there was a layer of dark, mixed turf, followed by a thin layer of earth resting on top of the steps. Two wood samples were retrieved from the fill this summer. One was a branch (SW14), the other a piece of charred wood (SC15) analysed as willow (*salix* sp., see appendix 2). The latter was sent for ¹⁴C dating to the Beta Analytic laboratory in the U.S.A. The results were as follows:

RKH00-SC15	Lab. number: Beta-147802:
Conventional radiocarbon age:	650 ± 40 BP
2 Sigma calibrated results:	Cal AD 1290 - 1410 (Cal BP 660 - 540)

(95% probability)
(Variables: C13/C12=-26.4 o/oo)

This is a somewhat lower date than was obtained on last year's sample and fits better with the idea that the passage was being used during Snorri Sturluson's occupation in the 13th century.

The only find from the passage-way so far are two textile fragments (FF187), showing signs of belonging to a garment.

4. Excavation of structures 10 and 11.

The investigation of these two structures, which lie end to end at the end of the dug-down passage-way, was completed this summer and the relationship between the two, which was uncertain last year, was established. A sample of charred wood, analysed as birch and taken from the upper floor layer of structure 10 last summer was sent for ¹⁴C dating yielding the following results:

RKH99-SC25	Lab. number: Beta-137995:
Conventional radiocarbon age:	320+-60 BP
2 Sigma calibrated results:	Cal AD 1445 - 1665 (Cal BP 505 - 285)

(95% probability)
(Variables: C13/C12=-26.3 o/oo)

This suggests that the upper floor of the structure was in use sometime between the 15th and 17th centuries, a date which supports stratigraphic indications of the date of these layers, such as the fact that the passage-way farm, which has been dated to between the 17th and 19th centuries, overlies structure 10, and the dug-down passage-way leading from Snorri's pool, dated to between the 11th and 15th centuries, underlies it. A second sample of charred wood from structure 10 was sent for ¹⁴C dating and gave the following results:

RKH99-SC37	Lab. nr.: Beta-137996:
Conventional radiocarbon age:	4870+-90 BP
2 Sigma calibrated results:	Cal BC 3915 - 3880 (Cal BP 5865 - 5830) and Cal BC 3800 - 3505 (cal BP 5750 - 5455) and
(95% probability)	Cal BC 3430 - 3385 (Cal BP 5380 - 5335)

This high date, making the structure 5-6000 years old, is totally out of place with other indications of its date and can probably be explained in terms of the wood having been preserved in

peat before it was burnt. This is a well known problem and a reminder of the care which has to be shown in dealing with ¹⁴C dates.

The cultural layers found in structure 10 were completely different to those found in structure 11, suggesting different functions for the two and at different times. The south wall of both structures did, however, prove to form one whole showing that the two were originally one house, which was just under 10 m long and about 2.5-3.5 m wide (see overall plan). At a later stage this large house was divided up into three sections with two pairs of large, square stone foundations (see fig. 4).

The westernmost section was the largest of the three, c. 3 x 2.3 m in size. It is narrower than the rest of the building and seems to have been in use the longest. It contained several floor layers, none of which, however, covered the whole surface, four post holes, one near each corner of the room, three of which proved to be dug down into the natural gravel base of the structure (CC418, 399, 405), and remains of wood along the sides suggesting wood panelling. Soil samples were taken from the floors for the study of plant and insect remains (SI10), pollen (SP55) and micromorphology (SM53-55). A quantity of animal bone was found in the structure, including the nearly complete skull of a sheep. Our zooarchaeologist, Derek Watson, suggested that a sheep might have been allowed to rot in the structure. Some remains of wood were also found which might have belonged to the roof/floor of the room (see discussion below).

A sample of charred wood (SC18) was taken from the same clay-layer (403) sample SC25 was dated from last year, but from the lowest level. It was analysed as birch and gave the following results:

RKH00-SC18	Lab. nr.: Beta-147803:
Conventional radiocarbon age:	320 +/- 70 BP
2 Sigma calibrated results:	Cal AD 1440 - 1670 (Cal BP 510 - 280) and
(95% probability)	Cal AD 1770 - 1800 (Cal BP 180 - 150) and
(Variables: C13/C12=-27.9 o/oo)	Cal AD 1940 - 1950 (Cal BP 10 - 0)

The date is wide ranging and post-dates the results of a sample taken from the uppermost layers in the building, suggesting that the sample has been contaminated and that there may

also be a problem with the stratigraphy in the building. This needs further study.

In the eastern half of the structure the fill was completely different, consisting of peat ash, none of which was found in the western half. It was clear that the house had been filled with peat ash before the dividing walls were inserted. The peat ash stopped abruptly half way underneath the western division.

It was noticeable that the bottom of the structure, which was dug down into the natural, was particularly light in colour. It was suggested that this might be as a result of geothermal activity in the area. A soil sample from the surface was analysed the results of which did not support this view (appendix 3). It was, however, not ruled out that the surface could have been affected by hot water or steam. If this turns out to be correct, it will be an indication of the use of hot water domestically in the medieval period at Reykholt. This will be investigated further during the next excavation season.

The walls consist of a stone foundation on the inside, generally preserved as a single row of stones, with a fill of turf and earth on the outside. A ditch has been cut for the foundation extending on average 25 cm away from the stone wall. The inside of the structure is also dug down by about 25 cm. The walls consist in most places of one row of stones, but in the eastern end where the structure is most dug down, there are 5-6 rows. In the western part, structure 10, the internal sides run evenly down to the bottom, whereas the rest of the structure has a narrow groove along the centre leaving raised 'benches' along the sides and eastern gable (see overall plan).

The only entrance into the house is in the south-east corner. It is an approximately 2 m long paved passage made in parts of large boulders. The access to the entrance is dug down.

None of the finds in the structure can be used for dating. In the western half the finds were some iron lumps (FI15, 31, 36) and animal bones (FB230, 231, 233, 234, 235, 237, 241, 249, 250), in the eastern half mammal bones (FB18, 28, 39, 42, 48, 54, 75, 90), fish bones (FB48, 55, 232), a whetstone of fine chist (FS86, Fig. 12), and fragments of baking slates (FS85, 108, 125; Fig. 11), probably imported from Norway. A sample of wood (SW8) found in this part of the structure was

analysed as birch (*betula* sp.) and sent for ¹⁴C dating yielding the following results:

RKH00-SW8	Lab. nr.: Beta-147804:
Conventional radiocarbon age:	940 +/- 70 BP
2 Sigma calibrated results:	Cal AD 980 - 1250 (Cal BP 970 - 700)
(95% probability)	
(Variables: C13/C12=-27.9 o/oo)	

These results put the date of the wood between the 10th and 13th centuries.

5. Excavation in area IV.

Last year saw the emergence of structure 12 in this area, a 5,5 m long wall made up of a single row of stones with three stone-built piles, 60 cm high, placed at even 1 m intervals on the outside of it (see overall plan). These piles were made of geyserite and on top of the eastern and middle pile there were large flat slabs one of which had a man-made hole. The wall had been put in a cut (CC604) with a gravel fill (CL605) and there were paving slabs to the north of it, perhaps representing flooring.

In the area to the east of this structure and of a baulk which had been left standing, orientated north-south and extending south into structure 11, a peat-ash deposit (CL436) which last year was thought to have been thrown into a structure with turf walls (CL437 and 435), turned out to extend underneath turf deposit 435. Close to the baulk a row of stones (CS593), orientated north-south and disappearing into the section (see overall plan), has been interpreted as forming part of structure 12.

To the south of the peat-ash deposit, turf with the *landnám* tephra, now dated to 871 +/- 2 years²¹, was found in a limited area extending to the west of the baulk. On the west side of the baulk a square pit was encountered cut into the turf and filled with gravel. This was obviously a rubbish pit in which the following artefacts were found: Two whetstones (FS189, 194) made of chist, a copper nail (FK213), a stone lamp with a handle (FS214, fig. 11), an iron nail (FI216) and eight fragments belonging to a wooden container (FW217). One of them was a stave 14 x 10 cm in size with a hole close to one end, probably part of a bucket or other such container. None of these objects can be

21 Karl Grönvold et al. 1995.

dated precisely, but both whetstones and stone lamps were used in medieval times.

To the east of the turf with the landnám tephra there was more turf (CL544), possibly the remains of a wall, with a floor deposit (CL565) to the east of it in which fourteen stake holes were found. They did not form a definite pattern. In the floor there was a barrel cut (CC564), 1 m in diameter. The barrel itself, of which some wood remained, had been 80 cm in diameter with fine gravel all around for insulation. The floor extended under the concrete foundation of the byre and barn which stood to the east of the excavation area, by which the barrel cut had been cut in half.

Underneath these layers there were some layers of peat-ash (CL569, 573) and underneath these the remains of a structure which nature is as yet unclear. Towards the north of the area two floor-layers were found (CL571 og 577). The upper one (CL571) was redeposited and contained the following artefacts:

1. A natural branch, probably of birch (FW177, fig. 7), carved on one side of the knot (see front cover of report), the other side has been levelled flat. One of the two branches has a hollow in the side and has also been levelled. The object is broken below the carving which consists of oval eyes with linked eyebrows. Signe Fuglesang, a specialist in Viking art at the Centre for Viking and Medieval Studies at the University of Oslo, was sent a picture of the object and has, on stylistic grounds, suggested a 10th or 11th date for the carving.
2. Two strips of leather (FL175).
3. Mammal and fish bones (FB245).

Below this floor there are deep organic deposits (CL577). They have not yet been excavated but a test pit was dug showing that they are about 30 cm thick. Samples were taken for the study of insect and plant remains (SI68-73, SI75) and for micromorphological analysis (SM76-80).

To the south of this floor layer there was first a strip of natural (CL580) with some stake holes, then a strip of turf (CF584), possibly the remains of a wall with some stones in it (CS585). There is another turf-layer south of that (CL586) for which a cut (CC587) was made into natural (CL588). At the boundary between the turf and natural there were some stake holes. South of

that was the cut (CC406) for structure 10/11. The cut was, among other layers, made through the previously mentioned turf- and stone wall (CS585, CF584). This means that structure 10/11 is younger than the remains in area IV which have just been described.

At this stage the following can be said about the remains in area IV. It is suggested that the wall with stone-built piles, structure 12, is probably the south side of a structure, orientated east-west. The northern half of it would then be still unexcavated in area IX. A row of stones orientated north-south probably belongs to the same structure. The same cut is made for both walls into the same layer as the cut for the walls of structure 10/11 further to the south. This might suggest that structure 10/11 and structure 12 are contemporary. The other remains in the eastern half of the area are, on the other hand, older as demonstrated above.

The date of structure 10/11 is still somewhat uncertain. On stratigraphic grounds it could be of a 13th/14th century date. Such a date would fit in well with the dating of the organic deposit found north of the structure, to the 10th or 11th century on the basis of the carved object found in it. Stratigraphically this floor deposit has already been shown to be older than structure 10/11. We hope to be able to retrieve some suitable organic material for ¹⁴C dating from the samples taken from the lower floor.

Investigations of cultural deposits underneath the foundation for the byre and barn which stood to the east of the excavation area showed that the foundation has not damaged all the remains which are there. The structures extended about 15 m to the east of the excavation area.

6. Excavation in area IX

The mechanical digger opened up a new area extending about 10 m to the north of the existing excavation area and removed about 50 cm of the topsoil. Some fragmentary remains were encountered and photographed, and a further 20-30 cm were removed with a smaller mechanical digger down to a layer of mixed turf (CL451) which covered the southern part of the area. This is what remains of buildings which stood here last and were torn down. A few objects of recent dates were found in this layer, such as fragments of clay-pipes and pottery.

The first relatively complete layer encountered in this area covered the western half of it. It was dark in colour, very organic and thickest in the centre. It overlay part of a turf wall which appeared along the whole of the northern edge of the area, extended almost to the southern edge of it, to the west it was bounded by the passage-way belonging to the passage-way farm which occupation has been dated to between the 17th and 19th centuries on the basis of finds in its floor-layers, and to the east by a stone wall orientated north-south. This wall divided the area in effect in two, with very organic floor-layers belonging to different stages of the food-storage room to the west, and several turf layers to the east of it. A number of artefacts were found in this floor-layer, including a fragment of flint, a loomweight, fragments of pottery such as faience, redware, stoneware, porcelain and whiteware, whetstones (e.g. FS 30, fig. 12), a candle-holder of iron and copper fragments, glass from bottles, textiles and animal bones. These artifacts are of dates similar to those found in the floor-layers of the passage-way farm. This floor seems to belong to a room in the passage-way farm, but no remains were found of its northern and southern walls.

The previously mentioned passage-way belonging to the second last farm-house complex of the farm-mound, extends along the western edge of the area. About 22 m have now been found of its length. The end of it, in the northwest corner, is disturbed. The walls of the passage were made of an inner face of stone with turf at the outside, there were flagstones in the floor with a drain underneath. Two steps were found in this part of it, elevating the somewhat southward sloping passage by 37 cm. There is a less substantial drain in this part than further south where the drain is also dug down. This can probably be explained by a drain being more essential at the south on a southward slope. The finds in and around the passage-way were similar to those found in floor layer 448 and described above.

The turf wall running along the northern edge of the area (CL446) lies underneath the passage-way. All the floor-layers in this area, succeeding CL448 which overlay the wall in parts, stop by this wall. It was made entirely of turf, flattened out to a maximum width of almost 2 m and preserved upto a height of 35 cm.

The uppermost floor-layer belonging to this wall was dark, organic and layered, full of charcoal and peat ash (CL517). It was bounded by a turf and stone wall (CL541) to the south, a stone-wall (CS450) to the east, but the boundary to the west was uncertain as was its relationship with the passage-way. The area this floor-layer covered was about 7 x 4 m in extent, it contained a number of small cuts and three larger barrel cuts (CC503, 530 and 536). Some of the smaller cuts might be those of post-holes; the ones in question contained some remains of wood and flat stones lining the edges; but there was no pattern to the lay-out to help interpret them. They varied in depth, with the deepest one being 23 cm deep, and two of them were filled, on the one hand with two half hammer stones and a loomweight, on the other with two loom-weights and half a hammer stone, suggesting that they were put there deliberately to fill in the holes.

The three barrel cuts belonging to this floor-layer were located in the western half of the structure (see overall plan). The one furthest south (CC503) was 70 cm in diameter and 25 cm deep. It was filled with stones but also contained some remains of wood. In it were found three half hammer stones, textile fragments, a fragment of a faience container and thin, ribbled glass, probably belonging to a drinking vessel.

To the north of this cut was a larger one (CC530), in which most of the barrel was still preserved (see fig. 8). It was 1.28 x 1.33 m in diameter and 57 cm deep, with part of the wooden base preserved. The staves were 1-1.5 cm thick and 6-13 cm wide and there was no sign of a hoop around them, either on the inside or the outside. Samples were taken of the wood. One sample has already been sent for analysis to a geologist at the Nordic Volcanological Institute in Reykjavík. Attempts will e.g. be made to establish what was stored in the barrel. A 1.15 m long and 5-6 cm wide/thick piece of wood (FW162) was found underlying the base. It had 7 irregularly spaced holes, in two of which wooden pegs were preserved. It does not belong to the barrel and must have landed in the cut before the barrel was placed there. Similar pieces of wood were e.g. found during excavations in Gamlebyen in Oslo²², function unknown. The cut for the barrel

22 E.g. no. G2281 and G25008.

was 1.44 x 1.56 m in diameter and there was a fill of gravel all around the wood. After the barrel fell out of use it filled with different layers of peat-ash. The top layer was bright pink, then a layer of black, then pink, dark brown and black, a pink lens, and a light brown and grey layer with bits of coal at the bottom.

Just to the west of this barrel was another cut (CC536), similar in size, partly underlying the passage-way. The western half of it was covered by the turf wall of the passage-way, the eastern half by floor-layer 448. The cut was about 1.5 m in diameter and 50 cm deep. Unlike 530 it contained no remains of the wooden staves, but some faint remains of the base and a quantity of stones in the bottom with sand underneath. This will have acted as insulation for the barrel to sit on. After the barrel came out of use and was perhaps removed, the cut filled with organic material with flecks of peat ash in it. At the top there were 3-5 cm of floor-layer 517 showing that the barrel had been scrapped before the room came out of use. The fill contained some textile fragments.

When the gravel fill surrounding barrels 530 and 536 had been emptied out, it became clear that their cuts joined to form one large cut (see overall plan).

The thickness of floor-layer 517 varied from 5-10 cm. A number of artefacts were found in it, including fragments of pottery such as faience, redware, stoneware, porcelain and whiteware, glass fragments, an amber bead, loom-weights, half hammer stones, whetstones, textile fragments and animal bones. These objects are all post-medieval in date and similar to finds from the passage-way house.

The burnt layers in this structure suggest that it was used as a kitchen during its later stages. Before that it was used as a dairy, an interpretation supported by the three barrel cuts. In lower layers many more such cuts were found.

Underneath 517 and bounded by the same walls, was a layer consisting of many layers of peat-ash (CL534). Soon barrel cuts appeared in the eastern half of this layer. The first one to appear was in the southeast corner (CC532). It was about 1 m in diameter, filled with a thin layer of peat-ash (CF533) followed by stones (CS540) and a clayey, mixed layer (CL544). In this shallow cut, which had been put into a larger cut (CC600), were

found mammal bones and remains of a wooden container, including a 15 cm long stave, 4 cm wide, with a groove across it at one end. CC600, into which this smaller cut had been put, was about 1.6 m in diameter when the gravel had been emptied out of it and about 50 cm deep. It was lined by gravel at the sides and base.

To the north of these cuts an oblong fleck (CC560) of peat-ash appeared. It was full of burnt remains but its function was not clear, and it overlay parts of two barrel cuts, CC600 and 606.

Along the middle of the northern wall of the dairy, just east of cut 530, six barrel cuts appeared, overlapping each other. The first one to appear was CC558, which was about 1 m in diameter, shallow, with grey coloured gravel in the bottom, covered with a charcoal layer which seems to have been deposited there after the barrel came out of use. This cut seems to cut another one, CC559, which was about 1.3 m in diameter. Under 559 and 558 was another cut, CC578. We have here at least three different phases of barrels. Between 558 and 530 was CC557. It was 1.15 m in diameter and about 50 cm deep, with faint remains of the wooden base at the bottom and some at the side as well. The cut was 1.5 m in diameter and there was gravel fill all around. It cut a smaller cut, CC568, which was about 70 cm in diameter and had some wooden remains. This cut first appeared when the gravel fill for 557 had been removed.

To the south of these cuts, at the south wall of the dairy, a barrel cut appeared, CC602. It was 1.8 m in diameter after it had been emptied out. In the northeast corner still another cut was found, CC606. It was about 1.4 m in diameter and 25 cm deep. A round metal object, perhaps a button, was found in the dark brown and grey clay fill.

The composite floor layer 534 in which the above cuts were found, varied in thickness, from 1-2 cm to 60 cm in places. Among the artefacts found in it were remains of textile and wool, half a hammer stone, iron fragments and burnt bone. None of these is precisely datable. All the barrel cuts in this layer are located in the eastern half of the dairy and it is clear that they had come out of use when the ones in the western half of the house were made. From the way the cuts overlap, at least three phases can be detected in this part of the building: the youngest barrels are 558

and 532, next come 557 and 559 and the oldest ones are 568, 578, 600, 602 og 606, although some of the last mentioned could belong to the middle phase. Underneath this layer was a layer of mixed turf with gravel (CL574). An almost whole spindle whorl of sandstone (FS185, fig. 11) was found in it. It is 4.3 cm in diameter, 1.85 cm high and the hole is 1.3 cm in diameter. This was the level the excavation got to this summer.

Unlike the deposits encountered in the western half of area IX, the ones found to the east of stone-wall CS450 consisted of more or less a continuous layer of mixed turf (CL445). It seemed to be bounded by the turf wall (CL446) to the north, another turf wall to the west (CL454) which seemed to be part of the stone wall (CS450) forming the eastern gable of the dairy. 40-50 cm down into the mixed turf it became mixed with grey peat-ash which seemed to underly the wall. Towards the bottom of the mixed turf layer (445) a fragment of a spindle whorl (FS209, fig. 11) made of sandstone was found.

To the south of the mixed turf layer, a 4 m long, 1.5 m wide wall fragment made of an inner and an outer face of stone (CS455) filled with turf (CL454) ran out of the eastern side of the excavation area heading west. Underneath it there was a rubbish layer (CL595) in which mammal and fish-bones were found, and below that a 1 m wide paved area (CS596) with the same orientation as the wall above, but lying to the north of it (see overall plan). It was flanked by a wall to the north made of a row of stones on the inner edge and turf on the outside. There is some more paving to the north and west. Overlying it is what might be an older phase of the eastern gable of the dairy. These remains are fragmentary and unclear.

The same can be said about the remains south of the dairy where the remains of floor-layers together with other fragments of buildings were found. Furthest west a thick floor layer was encountered, CL579, in which some objects were found, including some wooden ones, such as pegs, perhaps needles and other tools. None can be precisely dated and these remains are too fragmentary for any meaningful interpretation at this stage.

7. Excavation in area VIII.

When a trench was dug for a hot water pipe in autumn 1999 along the west side of the old school building, the intact remains of the midden, into which the school had been built, were encountered. The trench had been made about 2 m away from the house and was about 1.2 m deep. The midden deposits went down to the bottom in the southern end of the trench (see fig. 10) where it is likely to be 2-3 m thick. Well preserved bones were found, a good sign for retrieving information about the economic history of Reykholt through time. Zooarchaeologists from Hunter College and Brooklyn College, New York, who have specialised in Icelandic midden deposits, were therefore invited to do a test excavation in the midden. A 4.5 x 1 m strip in front of the entrance to the school was excavated layer by layer, marked as M1-16. A report on the findings is enclosed in appendix 1.

Preservation of bone turned out to be worse than had been anticipated and the finds were all fairly recent. The bottom of the midden was, however, not reached and it is still possible that artefact belonging to older deposits could be retrieved through further excavation.

8. Main conclusions.

Excavation in the southern part of the farm mound is now virtually complete, except for a small section of the dug-down passage-way. Ten stone steps have been found in the passage, leaving the possibility of a further 1-2 steps in the unexcavated area. The top five steps are well made, the other five poorly made. There is a 1.78 m difference in height between the top and bottom step. No datable finds were retrieved from the fill, but a charcoal sample has been sent for ¹⁴C dating giving a 13th-15th century date.

The passage runs into the southwestern corner of structure 10. To the east of it was structure 11. As suspected last year, these two turned out to have been one structure originally, about 9.5 m long. The width is more varied. The western end, what so far has been called structure 10, is 2.3 m wide, whereas the width of the eastern part is 2.8 m. The western gable and western end of the north side, the part belonging to structure 10, are less substantial than the rest. A cut has been made for the walls and the structure is dug

down on the inside by 25 cm. The eastern gable of the structure is most dug down, or to about 1 m. A 0.75-1.5 m wide groove is dug along the length of the house to where structure 10 started. It creates what could be termed as 0.5-1.25 m broad benches along the sides and gable of the eastern part of the structure. Both base and benches are uneven. The approach to the only entrance, which is a paved 2 m long passage in the southeast corner, is dug down in steps. The eastern half was full of peat-ash up to where structure 10 begins, in which fragmentary floor-layers were found. This suggests that the two parts had different functions and at different times. When the eastern half had come out of use and been filled with peat-ash, the structure was divided into three sections with substantial dividing walls. On the basis of the lack of floor-layers, except in the western end, the lack of a fire-place and the dug-down nature, it has been suggested that this might be the foundation of a structure which main occupation level was in the upper floors of which nothing now remains. Some remains of wood which might possibly be interpreted as the floor of these upper levels were found in the structure. The suggestion that hot water or vapour was led into the structure at some stage requires further investigation.

It is clear that the western gable was built on top of the dug-down passage-way. Since there was, however, no sign of the passage lying underneath the structure, it is possible that it originally belonged to the same cut as the building. This will, unfortunately, not be solved.

To the north of structure 10/11 lay structure 12. On the basis of stratigraphy it is suggested that it may be of the same date as structure 10/11. Remains to the east of structure 12, including floor-layers and wall fragments, are stratigraphically older, but the nature of these remains is still unclear.

The continuation of the passage-way belonging to the 17th-19th century farm house was found in the western end of the new area opened up this summer, running north-south. It has a couple of steps towards the northern end and now measures about 22 m. The other most complete remains in this new area, which took up the western half of it, were those of a dairy with various occupation phases. The interpretation is based on 11 barrel cuts found in it, some of

which overlap each other. It underlies the passage-way and thus belongs to earlier phases of occupation at the site. The cuts were generally larger than the barrels put into them with gravel used as insulation around the wood. One cut had the staves still preserved. Samples of it have been sent for analysis, among other things to attempt to establish what was kept in the barrel. A floor-layer overlying the dairy seems to have belonged to the passage-way farm. On the basis of its nature it has been interpreted as a kitchen. The upper levels of the floor in the dairy contain a quantity of burnt remains suggesting that this house was also used as a kitchen during the last phases. At least four phases of occupation can be established in the dairy on the basis of the stratigraphy of the barrel cuts. During the latest phase the western end of the structure was used for barrels (536, 539, 503) and the eastern end shows signs of cooking activity. During an earlier phase the barrels stood at the centre of the northern wall (558, 532). There are two further phases in that same place (557, 559 and 568, 578). To one or other of these two earliest phases belong three more barrels in the eastern half of the dairy (600, 602 and 606). On this basis it seems that there were 3-4 barrels being used at any one time in this house.

The turf wall which forms the north boundary of the dairy continues to the east of it. This part of the excavation area was very different to the western half, consisting of layers of mixed turf with wall fragments and other remains to the south of it. At the end of the excavation a 4 x 1 m paved area, flanked by a stone- and turf-built wall ran west from the eastern edge of the area. South of the dairy were some remains of floors and wall fragments which are difficult to interpret.

No objects could be used to date the remains in this area with any accuracy. Some relative dating can be done on the basis of stratigraphy. The dating of the remains in this area should be further clarified as excavation proceeds next year.

The deposits of the midden excavated at the west of the school building turned out to date to the last phases of occupation at the site. The bottom of it was, however, not reached this summer.

9. Future work

In the southern part of the excavation area just over 1 m is still unexcavated of the dug-down passage-way. In addition to this the signs of geothermal activity in structure 10/11 also need further investigation.

It was demonstrated this summer that there are still some remains intact underneath the concrete foundation of the byre which stood at the eastern edge of the excavation area. It is recommended that the concrete to the east of structure 10/11 be removed in order to investigate its construction further; also to the north and east of what was removed of the foundation this summer to enable a further investigation of the remains in area IV.

In 1984 a duct, interpreted as carrying steam towards the farm-site, was discovered to the east of the byre and barn foundation. A fragment of geysirite formed like a duct was discovered at the north gable of the byre and barn when they were erected in 1929 together with indications of the direction of a duct. Last year some stones with sulphur on them were found at the northern edge of the excavation area and this summer some signs of geothermal activity in structure 10/11 were identified. It is proposed to open up a new area to the east of the foundation of the byre and barn to try to clarify the use of hot water/steam at the site.

Deposits of about 1 m thickness are still left to be excavated in area IX. The remains in area IV will not be clarified until excavation of these has been completed.

In the cemetery, just north of the excavation area (see fig. 2), the foundations of a church can be seen on the surface, just south of the still standing old church erected in 1886. In 1993 the cemetery was subjected to remote sensing which, among other things, revealed what was interpreted as a second and larger church foundation underneath the one visible on the surface. The investigation of the church at Reykholt is planned for 2002 after permission to move graves which are located within the foundation has been secured.

Heimildir / Bibliography

Archaeological Site Manual, 1994. Museum of London Archaeology Service. Third edition 1994.

Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson, 1999a. *Reykholt í Borgarfirði. Framvindu-skýrsla 1998*. Rannsóknarskýrslur fornleifadeildar 1998, 12. Þjóðminjasafn Íslands. Reykjavík.

Guðrún Sveinbjarnardóttir & Guðmundur H. Jónsson, 1999b. *Reykholt í Borgarfirði. Framvindu-skýrsla 1999*. Rannsóknarskýrslur fornleifadeildar 1999, 6. Þjóðminjasafn Íslands. Reykjavík.

Guðrún Sveinbjarnardóttir, (ed) 2000. *Reykholt in Borgarfjörður. An interdisciplinary research project*. Workshop held 20-21 August 1999. National Museum of Iceland, Division of Monuments and Sites. Research reports 2000.

Karl Grönvold, Niels Óskarsson, S.J. Johnsen, H.B. Clausen, C.U. Bond, E. Bard, 1995. Express Letters. Ash layers from Iceland in the Greenland GRIP ice core correlated with oceanic and land sediments. *Earth and Planetary Science Letters* 135, 149-155.

Kirkjugarðurinn í Reykholti. Jarðsjármælingar. Línuhönnun hf, júní 1995. Skýrsla unnin fyrir Reykholtstað/Geir Waage sóknarprest.

Kristján Eldjárn, Håkon Christie, Jón Steffensen. 1988. *Skálholt. Fornleifarannsóknir 1954-1958*. Staðir og kirkjur I. Þjóðminjasafn Íslands.

Margrét Hallgrímsdóttir, 1989. *Viðey. Fornleifarannsóknir 1988-1989*. Reykjavíkurborg. Árbæjar-safn 1989.

Stuiver, M. & van der Plicht, H., 1998. Calibration Database. Editorial Comment. *Radiocarbon* 40(3), pxii-xiii.

Stuiver, M. et al., 1998. INTCAL98 Radiocarbon Age Calibration. *Radiocarbon* 40(3), p.xii-xiii.

Weber, Birthe, 1984. I Hardanger er Qverneberg og Helleberg... og Helleerne, det er tyndhugne Steene, burger man til at bage det tynde Brød Fladbrød paa... *Viking*. Bind XLVII-1983, 149-160.

Weber, Birthe, 1990. Tregjenstander. Í E. Schia & P. B. Molaug (ritstj.) *De arkeologiske utgravninger i Gamlebyen, Oslo*, 11-180.

Porkell Grímsson, 1960. Gert við Snorralaug. *Árbók hins íslenska fornleifafélags 1960*, 19-47. Reykjavík.

Porkell Grímsson & Guðmundur Ólafsson, 1988. Fornar leiðslur í Reykholti í Borgarfirði. *Árbók hins íslenska fornleifafélags 1987*, 99-121. Reykjavík.

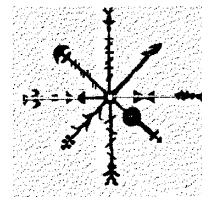
Viðauki 1 / Appendix 1

Tom McGovern, Sophia Perdikaris & Clayton Tinsley: Report to National Museum of Iceland of midden testing at Reykholt

1

North Atlantic Biocultural Organization

CUNY NORSEC

*REPORT TO NATIONAL MUSEUM OF ICELAND
OF MIDDEN TESTING AT REYKHOLT
July 17-19th 2000*

Dr. Thomas H. McGovern
Hunter College Bioarchaeology Laboratory

Dr. Sophia Perdikaris
Brooklyn College Zooarchaeology Facility

Clayton Tinsley (MA)
CUNY Northern Science & Education Center

Contacts: phone 212 772 5410, fax 212 772 5423, email: nabo@voicenet.com

NABO website: www.geo.ed.ac.uk/nabo

Summary

In 2000, the National Museum of Iceland requested the NABO-NORSEC team to investigate midden deposits exposed and documented by National Museum staff during observation of a hot water pipe trench excavated along the east side of the Reykholt school building in 1999. This area (Svaedí VIII) has had plans and profiles drawn and described (Sveinbjarnardóttir 1999, figs 7,8) and the mechanical digger was closely supervised to determine the approximate location of finds. The 1999 report indicated the presence of midden material with organic preservation and suggested further investigation. The work in 2000 confirmed the observations of the 1999 season and added a few additional observations. The area VIII deposits are an important archaeological resource, containing clearly stratified layers containing a substantial number of artifacts and some bone and wood. The base of the deposit was not reached, but stratified deposits extend well over 2 meters in depth, and probably extend well into the medieval period. Bone preservation overall was fair to poor, and it will not be possible to produce a fully quantified animal bone report including relative proportions of species present. However, a partial species list can be produced, and the potential for artifact recovery and extended stratigraphic analysis is very high. Preservation of the area and further excavation when possible is recommended.

Area VIII Excavation 2000

Excavation Methods

The trench in area VIII was inspected and the profile partially cleaned over an area of 4.5 m x 0.75 m, and this area was dug down in stratigraphic order, assigning context numbers "M 1- M 16" (see Harris Matrix attached). All deposits were wet-sieved through 4 mm mesh (dry sieving the dense peat ash matrix was difficult, and wet sieving produced excellent results). The trial excavations were carried to the depth of the hot water pipe cut (approximately 1 meter below modern ground surface) and a *Sondage* test pit 1.2 x 0.70 m was shovel-dug a further meter in an attempt to reach sterile subsoil. We did NOT reach sterile subsoil with this test pit. If we were to reach sterile, we would have needed to extend the shovel test considerably, and we felt that this would cause unacceptable damage to the intact deposits. Our impression is that the cultural deposits extend a good deal further- perhaps close to the 3 m depth recalled by residents, but we can document *at least 2 meters* of undisturbed material.

Observations

The general observations of the 1999 report proved correct and may be quoted with minor additions:

" The section (figure 8) shows that the peat ash deposits have been deposited one on top of another forming a diagonal bedding angle. This may be explained as being a result of the natural slope of the area..... Through time this slope has grown to the south as a result of this dumping activity. This is stratigraphically evident in the section. The oldest deposits are probably to be found half way

along the trench {just to the N of the modern pavement} where the original slope is located, while the youngest deposits are located further to the south where the present slope is.”

The 2000 excavation photos (see Illustrations) demonstrate the sharp bedding angle of the deposits along the slope, and the accuracy of the 1999 observation that the edge of the slope has been gradually extended to the north by steady accumulation of midden material dumped at the (moving) edge of a convenient slope. This is a pattern observed at other Icelandic middens (for example Svalbard in Thistilfjörð, Stöng) and several Greenlandic middens (V54, V51 Sandnes, V32), where the dumping of midden refuse down slope has had the intended or accidental effect of gradually enlarging the level homefield. The 2000 excavations suggest that while some truncation of the uppermost levels (19th c?) may have taken place when the area was landscaped and the current concrete walk installed in the 20th c, there is a very substantial undisturbed deposit beneath the walkway and the sod -covered area just to the south.

The composition of the layers is mainly peat and turf ash, uncombusted turf chunks, wood charcoal, some unburnt birch twigs, and a mix of artifacts (including glass, whetstones, pottery, pipe stems, iron and copper alloy objects, iron slag) and animal bones. This composition is very typical of Icelandic middens, and probably reflects a mix of hearth-cleaning, household refuse, industry, and house repair. There is nothing to suggest any special – purpose deposit, but rather the gradual accumulation of generalized refuse over time.

Finds: Artifacts

A full artifact registration and reporting will be carried out by the project director, but a set of photos (Finds Illustrations) attached may provide an impression of the range of finds. The most appealing find was a partial draughtsman of turned whale bone from context M4.

Finds: Animal bones

As noted above, it is not possible to provide a fully quantified animal bone report, and the list below should be regarded as a very partial sample of the potential range of species present.

Domestic Mammals

Cattle (*Bos taurus dom*)

Sheep (*Ovis aries dom*)

Caprine (*Sheep or Goat*)

Horse (*Equus caballus dom*)

Wild Mammals

Seal (*Phocidae sp.*) represented by a single toe bone (phalanx 1)

Fish

Cod (*Gadus morhua* L.)

Haddock (*Melanogrammus aeglf.* L.)

Saithe (*Pollachius virens* L.)

Butchery- as is common, most mammal bones showed evidence of butchery and consumption. Two examples of the characteristic bi-perforated sheep metapodial (Bigelow 1992) found in Iceland only after ca AD 1100 were recovered from the upper layers.

Preservation

The conditions of organic preservation in the Area VIII midden were extremely variable, ranging from fair (some unburned bone preserved) to poor (only bone mush, teeth, and white burned (calcined bone)). Bone preservation is affected by a wide range of environmental factors, but soil acidity (pH) is the most important in Icelandic contexts. The NABO Zooarchaeology Working group has produced this table for probable preservation of different hard tissues under different soil pH.

Approximate Bone and Shell Preservation and Soil pH (acidity). 7 is neutral.

Hard tissue	Soil pH				
	< 4.0	4.0-5.0	5.0-5.5	5.5-6.5	> 6.5
Otoliths	None	none	none	few	many
Shell	None	few	few	some	many
Bone	None	few	some	many	many
Teeth	Few	some	many	many	many
Burned Bone	Some	some	some	some	some

We recorded pH of 4.5 from context M 3 in the upper 30 cm, and a pH of 4.0 from M10 near the bottom of the cleared profile. The pH seems to vary around this range, probably depending on the chemical composition of the particular context, but all are well below the optimal range for hard tissue preservation. It is possible that conditions of preservation may improve further away from the water pipe trench, as the opening will have somewhat destabilized bone chemistry in the immediate area along the trench.

Overall Assessment

For Zooarchaeology and animal bone analysis: The remaining Reykholt midden represents a major archaeological resource, and is less disturbed by modern construction activities than we had previously feared. Over 2 m of well stratified midden deposit remains untouched to the W of the hot water pipe trench, and this deposit may be a good deal deeper. Unfortunately, bone and organic preservation is extremely uneven and generally poor. While some bone and organic artifacts are fairly well preserved in some contexts, and white burned (calcined) bone and inorganic artifacts are well preserved it is probably never going to be possible to produce a fully quantified archaeofauna (animal bone collection) that presents relative frequency data (percentages of different species) from the site that would not be strongly affected by these conditions of preservation. However, it is possible to provide a list of species present which may expand our understanding of resource use at Reykholt. The presence of a single seal toe (first phalanx) in the 2000 collection demonstrates a connection to the sea and marine resources, even if it will not be possible to reasonably quantify the relative percentages of seals and cattle. While the conditions of preservation do not encourage the excavation of the Reykholt midden for *zooarchaeological reasons alone*, it is definitely worth recovering as much bone as can be salvaged if the midden is excavated to recover artifacts and document depositional patterns.

For Artifact analysis and site reconstruction: The spotty nature of preservation makes the recovery of organic artifacts possible in many layers, and the problems of differential survival are less important for artifact analyses than for zooarchaeology. The 2000 season generated a reasonably large number of artifacts, including some datable pieces (see finds overview). Further large scale excavation in the area between the current hot water pipe trench, the modern concrete pavement, and the statue of Snorri would probably be very productive of artifacts of many types, and might also generate some bone material. The clear stratigraphy of the midden observed in 1999 and 2000 appears to run across the entire exposure, and an open area excavation connected to the profile exposed in 1999 and 2000 might allow for considerable stratigraphic observation relevant to the development of the site as a whole.

Overall Assessment

For Zooarchaeology and animal bone analysis: The remaining Reykholt midden represents a major archaeological resource, and is less disturbed by modern construction activities than we had previously feared. Over 2 m of well stratified midden deposit remains untouched to the W of the hot water pipe trench, and this deposit may be a good deal deeper. Unfortunately, bone and organic preservation is extremely uneven and generally poor. While some bone and organic artifacts are fairly well preserved in some contexts, and white burned (calcined) bone and inorganic artifacts are well preserved it is probably never going to be possible to produce a fully quantified archaeofauna (animal bone collection) that presents relative frequency data (percentages of different species) from the site that would not be strongly affected by these conditions of preservation. However, it is possible to provide a list of species present which may expand our understanding of resource use at Reykholt. The presence of a single seal toe (first phalanx) in the 2000 collection demonstrates a connection to the sea and marine resources, even if it will not be possible to reasonably quantify the relative percentages of seals and cattle. While the conditions of preservation do not encourage the excavation of the Reykholt midden for *zooarchaeological reasons alone*, it is definitely worth recovering as much bone as can be salvaged if the midden is excavated to recover artifacts and document depositional patterns.

For Artifact analysis and site reconstruction: The spotty nature of preservation makes the recovery of organic artifacts possible in many layers, and the problems of differential survival are less important for artifact analyses than for zooarchaeology. The 2000 season generated a reasonably large number of artifacts, including some datable pieces (see finds overview). Further large scale excavation in the area between the current hot water pipe trench, the modern concrete pavement, and the statue of Snorri would probably be very productive of artifacts of many types, and might also generate some bone material. The clear stratigraphy of the midden observed in 1999 and 2000 appears to run across the entire exposure, and an open area excavation connected to the profile exposed in 1999 and 2000 might allow for considerable stratigraphic observation relevant to the development of the site as a whole.

Suggestions for further work and resource conservation:

- The midden in area VIII is an important archaeological resource, showing clear stratigraphy and containing many finds.
- Any further excavation or landscaping in the area should be supervised by an archaeologist.
- We suspect that the midden deposit extends into the early Middle Ages, though it appears that the upper and northern sections of the profile are mainly post 1400 in date.
- An excavation unit ca 4 x 4 m or 4 x 6 meters in the area just N of the modern concrete pavement would produce a large collection of artifacts of several periods, and might shed light on the stratigraphic development of the site. Wet sieves will be more effective than dry. Excavators should be prepared for a deep unit.

Acknowledgements

The NABO/ NORSEC team gratefully acknowledges the aid and kind hospitality of the Reykholt excavation team, the residents of Reykholt, and our hostess Dr. Guðrun Sveinbjarnardóttir. Many thanks!

REYKHOLT MIDDEN UNIT M July 19 NABO/NORSEC REPORT

HARRIS MATRIX

description		interpretation
mixed gravel and sterile	1	modern fill foundation of concrete walk
mottled red brown with frag. Bone & charcoal	2	Midden layer
red brown peat ash, very few artifacts	3	Midden layer
medium brown mottled peat, bone frags	4	Midden layer
mottled red brown with charcoal fragments	5	Midden layer
mottled white-pink ashy peat with charcoal	6	Midden layer
thick turf chunks and ash	14	Midden layer
chocolate brown peat	13	Midden layer
reddish brown peat	7	Midden layer
rust brown peat	11	Midden layer
pinkish brown mottled peat ash w/charcoal	12	Midden layer
copper brown peat ash	8	Midden layer
medium brown peat ash	9	Midden layer
ash and charcoal	15	Midden layer
heavy concentration of charcoal	16	Midden layer
reddish brown peat with charcoal and bone flecks	10	Midden layer

Viðauki 2 / Appendix 2
Ólafur Eggertsson: Viðargreining (woodanatomical analysis)

Viðargreining (woodanatomical analysis)

Fyrir: Guðrún Sveinbjarnardóttir, Þjóðminjasafn Íslands, Lyngási 7, 210 Garðabæ.

Efni: Viðarsýni úr fornleifauppgreiftri frá Reykholti, Borgarfirði, árið 2000.

Fjöldi sýna: 5 st.

Niðurstöður:

Númer Sýnis	Form	Trjátægund	Eiginn-aldur (fjöldi árhringja í sýni)	Athugasemdir
SW8	Viður	Birki (Betula sp.)	c. 15 ár	Gott sýni fyrir C-14
SC15	Kolað	Víðir (Salix sp.)	c. 40 ár	Sjá 1.
SC18	Kolað	Birki (Betula sp.)	c. 15-20 ár c. 10-15 ár	Sjá 2.
SC86	Sjá aths 3.	Mór eða tað		Sjá 3.
FW177	Viður	Laufré, ekki hægt að greina nánar.	?	

- Sýnið er með frekar háan eiginn-aldur, sem getur gefið skekkju í C-14 aldri s.s. C-14 gefur hærri aldur, skekkja áætluð c. 20-30 ár.
- Tvö kol voru greind og sett í sér poka merktir 1 og 2. Sýni með lægri eiginn-aldur er í poka 2 og er mælt með að það fari í C-14 greiningu. Best væri að aldursgeina bæði sýnin.
- Enginn viðarstrúktúr, líklega mór eða tað, bæði kolað og ekki kolað. Skipt í tvo poka merktir, "kolað" og "ekki kolað". Það kolaða er betra fyrir C-14 greiningu.

Mógilsá 27 september 2000

Dr. Ólafur Eggertsson, sérfræðingur
Mógilsá, Rannsóknarstöð Skógræktar.
116 Reykjavík
Sími: 515 4500 (bein lína: 515 4507)
Netfang: olirsr@simnet.is

Viðauki 3 / Appendix 3
Sigurður Sveinn Jónsson: XRD-greining - könnun á sýni SU37 frá Reykholti

Sýnið sem barst Orkustofnun var frá uppgreftri í Reykholti og -- eins og segir í meðfylgjandi lýsingu -- „úr niðurgrafna húsinu sem grafið var upp í Reykholti í sumar þar sem hveraútfellingin var“. Sýnið er ljósbrúnt, í því eru bergbrot, sum hver núin en annars er mikið um fínt efni og leir. Hluti sýnisins var mulinn og greindur í XRD tæki Orkustofnunar. Tekið var heildarsýni án undangenginnar skoðunar og það greint á hefðbundinn hátt til á ákvarða hvaða steindir væru til staðar í sýninu. Gott róf kom fram, og voru helstu toppar fyrir plagíóklas og ágít, einnig sást að talsverður leir er í sýninu, og fátt annað. Meðal þess sem leitað var eftir var myndlaus (amorph) kísill, eða ópall, (kísilhrúður) en ekki sást móta fyrir neinni bungu á línuritinu sem er einkennandi fyrir þá steind. Næst var sýnið þvegið og fínasta efnið (leirinn)

skolað úr því og greint sérstaklega og afgangurinn skoðaður í víðsjá. Þá sést að stór hluti sýnisins eru núinir og ávalir smásteinar, (sandur -- grófur sandur), en annars ljósbrúnn leir með dílum og bergbrotum og stöku brúnni viðarflís. Inn á milli er hvít útfelling sem virðist vera síðsteind, (secondary mineral) og voru þau korn tínd út til greiningar.

Sú greining leiddi ekkert óyggjandi í ljós, helstu niðurstöður eru þær að um er að ræða illa kristallað efni sem gætu verið fösföt að einhverjum hluta, sennilega með áli, kalsíum og járn, en það er einungis tilgáta, byggð á líkum.

Niðurstaðan er því helst sú að ekkert styður það að sýnið sé myndað eða hafi orðið fyrir áhrifum jarðhita, heldur er frekar að um mold eða leirríkan ummyndaðan lausan jarðveg að ræða.

Reykjavík 27. september 2000

Sigurður Sveinn Jónsson
ORKUSTOFNUN
ROS Greinargerð
SSJo-00/32.

Viðauki 4 / Appendix 4
Fundalisti / List of finds

Fundaskrá fyrir Reykholt 2000

Skammstafanir fyrir lag: CC: skurður CF: fylling CL: lag CS: steinar CX: lausafundur

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags
FL 1	Leður	Ræma	C L 419
FC 2	Leir	Krítarpípa	C L 451
FC 3	Faience	Diskur	C L 451
FB 4	Bein	Fiskbein	C L 430
FS 5	Steinn	Tinna?	C L 448
FS 6	Steinn	Óþekkt hluverk	Svæði IX
FG 7	Gler	Ílát	C L 451
FC 8	Leir	Krítarpípa	C L 451
FS 9	Steinn	Kljásteinn	C L 448
FB 10	Bein	Spendýr	C L 451
FC 11	Faience	Diskur	C L 448
FB 12	Bein	Ógreint	C L 371
FB 13	Bein	Ógreinanlegt	C L 448
FC 14	Leir	Krítarpípa	C L 451
FI 15	Járn	Ógreint	C L 456
FS 16	Steinn	Sleggja	C L 451
FI 17	Járn	Ógreint	C L 365
FB 18	Bein	Fiskbein	C L 370
FB 19	Bein	Spendýr	C L 451
FS 20	Steinn	Jaspis	C L 451
FI 21	Kopar	Ógreint	C L 451
FS 22	Flöguberg	Brýni	C L 448
FS 23	Steinn	Sleggja	C L 451
FS 24	Flöguberg	Brýni	C L 448
FS 25	Flöguberg	Brýni	C L 448
FC 26	Faience	Diskur?	C Svæði IX
FB 27	Bein	Ógreinanlegt	C L 462
FB 28	Bein	Ógreinanlegt	C L 430
FW 29	Viður	Börkur	C L 430
FS 30	Flöguberg	Brýni	C L 448
FI 31	Málmur	Ógreint	C L 423
FG 32	Gler	Ógreint	C L 462
FI 33	Járn	Nagli	C L 462
FW 34	Viður	Ógreint	C L 430
FS 35	Steinn	Sleggja	C L 451
FI 36	Málmur	Ógreint	C L 423
FI 37	Kopar	Ógreint	C L 448
FB 38	Bein	Ógreinanlegt	C L 430
FB 39	Bein	Spendýr	C L 430
FS 40	Steinn	Hrafntinna	C L 451
FS 41	Steinn	Tinna?	C L 430
FB 42	Bein	Spendýr	C L 430
FI 43	Járn	Hóffjöður	C L 448

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags
FI 44	Járn	Kertapípa?	C L 448
FC 45	Faience	Ílát	C L 448
FI 46	Kopar	Hnappur	C L 448
FC 47	Leir	Krítarpípa	C L 448
FB 48	Bein	Spendýr & fiskur	C L 430
49	Plast?	Perla	C L 448
FI 50	Járn	Ógreint	C L 430
FC 51	Rauðleir	Diskur	C L 448
FS 52	Jaspis	Steinn	C L 448
FI 53	Kopar	Pynna	C L 448
FB 54	Bein	Spendýr	C L 430
FB 55	Bein	Fiskbein	C L 430
FB 56	Bein	Ógreinanlegt	C L 430
FC 57	Steinleir	Kanna/FRECHEN	C L 448
FC 58	Postulín	Tebolli	C L 448
FI 59	Járn	Ógreinanlegt	C L 448
FG 60	Gler	Flaska?	C L 448
FG 61	Gler	Perla	C L 448
FC 62	Leir	Krítarpípa	C L 448
FL 63	Textíll	Ullarflóki	C L 448
FI 64	Járn	Lykkja	C L 448
FG 65	Gler	Ílát	C L 448
FC 66	Faience	Diskur	C L 448
FF 67	Textíll	Vaðmál	C L 448
FC 68	Rauðleir	Fat?	C L 448
FB 69	Bein	Ógreinanlegt	C L 449
FF 70	Textíll	Band	C L 448
FB 71	Bein	Ógreinanlegt	C L 430
FF 72	Textíll	Vaðmál	C F 504
FS 73	Steinn	Sleggja	C F 504
FG 74	Gler	Ílát	C F 504
FB 75	Bein	Tennur	C L 371
FL 76	Textíll	Vaðmál & ullarflóki	C F 504
FW 77	Viður	Ógreint	C L 430
FS 78	Steinn	Sleggja	C F 486
FS 79	Steinn	Sleggja	C F 486
FS 80	Steinn	Kljásteinn	C F 486
FS 81	Steinn	Kljásteinn	C F 492
FS 82	Steinn	Kljásteinn	C F 492
FS 83	Steinn	Sleggja	C F 492
FS 84	Steinn	Sleggja	C F 514
FS 85	Flöguberg	Bökunarhella	C L 371
FS 86	Flöguberg	Brýni	C L 371
FC 87	Steinleir	Kanna/FRECHEN	C L 517
FC 88	Postulín	Ílát	C L 517
FC 89	Hvítleir	Diskur	C L 448
FB 90	Bein	Spendýrabein	C L 430
FC 91	Faience	Diskur	C L 448
FC 92	Hvítleir	Diskur	C S 457
FI 93	Járn	Hóffjöður	C F 531

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags
FS 94	Steinn	Kljásteinn	C L 517
FI 95	Járn	Ógreint	C F 531
FF 96	Textíll	Ullarflóki & vaðmál	C F 504
FL 97	Textíll	Ullarflóki	C F 504
FS 98	Steinn	Kvarts	C F 504
FC 99	Faience	Fat	C L 517
FS 100	Steinn	Kljásteinn	C L 517
FC 101	Rauðleir	Diskur	C L 517
FG 102	Gler	Flaska	C L 517
FC 103	Faience	Diskur	C L 517
FS 104	Steinn	Kljásteinn	C L 517
FS 105	Steinn	Kljásteinn	C Lausafundur
FC 106	Faience	Kanna?	C F 504
FC 107	Rauðleir	Þrífættur pottur	C L 517
FS 108	Flöguberg	Bökunarhella	C L 371
FS 109	Steinn	Sleggja	C F 504
FS 110	Steinn	Sleggja	C F 504
FB 111	Bein	Tönn úr hesti	C L 462
FF 112	Textíll	Vaðmál	C L 451
FS 113	Steinn	Sleggja	C L 517
FS 114	Steinn	Sleggja	C L 517
FS 115	Steinn	Óþekkt hlutverk	C L 517
FC 116	Rauðleir	Þrífættur pottur	C L 517
FS 117	Steinn	Kljásteinn	C L 517
FS 118	Kvarts	Steinn	C L 430
FB 119	Bein		C L 371
FI 120	Járn	Rónagli	C L 371
FI 121	Járn	Ógreint	C L 371
FF 122	Textíll	Band	C L 534
FH 123	Hár?		C L 534
FH 124	Hár?		C L 534
FS 125	Flöguberg	Bökunarhella	C L 371
FS 126	Steinn	Sleggja	C L 534
FW 127	Viður	Óþekkt notkun	C L 579
FS 128	Steinn	Óþekkt hlutverk	C L 371
FS 129	Steinn	Sleggja	Svæði IX
FF 130	Textíll	Einskepta	C L 371
FB 131	Brennt bein	Ógreinanlegt	C L 534
FB 132	Brennt bein	Spendýrabein	C L 430
FF 133	Textíll	Ógreint	C L 534
FI 134	Járn	Ógreint	C L 534
FS 135	Kvarts	Steinn	C L 371
FS 136	Steinn	Óþekkt hlutverk	Svæði IX
FS 137	Flöguberg	Brýni	C L 517
FF 138	Textíll	Ógreint	C F 537
FF 139	Textíll	Ógreint	C L 517
FF 140	Textíll	Ógreint	C L 517
FS 141	Steinn	Sleggja	C L 517
FS 142	Steinn	Sleggja	C L 517
FF 143	Textíll	Ógreint	C L 517

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer laga
FB 144	Bein	Rif úr spendýri	C L 517
FF 145	Textíll	Vaðmál & ullarflóki	C L 517
FF 146	Textíll	Ógreint	C L 517
FF 147	Textíll	Ógreint	C L 517
FB 148	Brennd bein	Ógreint	C L 517
FW 149	Viður	Trénagli	C L 579
FW 150	Viður	Ógreint	C F 567
FF 151	Textíll	Ógreint	C F 537
FF 152	Textíll	Band	C F 537
FI 153	Járn + tré	Ógreint	C C 563
FG 154	Gler	Ílát	C L 517
FB 155	Bein	Spendýrabein	C L 517
FF 156	Textíll	Ógreint	C L 517
FC 157	Hvítleir	Diskur?	C L 517
FB 158	Bein	Tennur	C L 517
FW 159	Viður	Hæll	C L 517
FG 160	Raf	Perla	C L 517
FF 161	Textíll	Ógreint	C L 517
FW 162	Viður	Tunnuviður	C C 530
FB 163	Bein	Spendýrabein	C L 566
FW 164	Viður	Ílát	C L 517
FS 165	Flöguberg	Brýni	C F 567
FF 166	Textíll	Band	C L 591
FS 167	Steinn	Jaspis?	C L 517
FB 168	Brennt bein	Ógreinanlegt	C C 532
FW 169	Viður	Ógreint	C L 371
FS 170	Steinn	Hrafninn?	C L 447
FS 171	Flöguberg	Brýni	C L 440
FI 172	Járn	Nagli	C L 447
FW 173	Viður	Ílát	C C 600
FB 174	Bein	Spendýrabein	C C 532
FL 175	Leður	Ræmur	C L 571
FW 176	Viður	Netanál	C L 571
FW 177	Viður	Óþekkt notkun	C L 571
FW 178	Viður	Pinni	C L 517?
FS 179	Steinn	Sleggja	C S 457
FS 180	Steinn	Topaz	C S 457
FL 181	Leður	Ræmur	C L 579
FS 182	Steinn	Kvarnarsteinn?	C L 579
FC 183	Steinleir	Kanna/FRECHEN	C L 462
FS 184	Steinn	Sleggja	C L 589
FS 185	Sandsteinn	Snældusnúður	C L 574
FS 186	Jaspis	Steinn	C L 574
FF 187	Textíll	Vaðmál	C L 425
FW 188	Viður	Hæll	C L 589
FS 189	Flöguberg	Brýni	C F 592
FS 190	Steinn	Sleggja	C L 579
FS 191	Steinn	Sleggja	C L 579
FS 192	Viður	Hæll?	C L 589
FS 193	Steinn	Sleggja	C L 595

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer laga
FS 194	Flöguberg	Brýni	C L 592
FI 195	Járn	Nagli	C L 541
FS 196	Steinn	Kljásteinn	C L 591
FW 197	Viður	Nálar?	C L 579
FW 198	Viður	Áhald	C L 579
FC 199	Rauðleir	Ílát	C L 541
FC 200	Leir	Krítarpípa	C L 597
FW 201	Viður	Hæll	C L 579
FW 202	Viður	Trénagli	C L 579
FG 203	Gler	Flaska	C L 597
FS 204	Steinn	Kljásteinn	C L 579
FS 205	Steinn	Kljásteinn	C L 579
FS 206	Leir	Múrsteinn	
FG 207	Gler	Flaska?	C L 597
FF 208	Textíll	Vaðmál	C L 440
FS 209	Sandsteinn	Snældusnúður	C L 445
FI 210	Járn	Hnappur?	C L 607
FS 211	Steinn	Kljásteinn	C L 609
FS 212	Steinn	Sleggja	Svæði IX
FK 213	Kopar	Nagli	C F 592
FS 214	Sandsteinn	Skaftkola	C F 592
FS 215	Sandsteinn	Kola	C L 589
FI 216	Járn	Nagli	C F 592
FW 217	Viður	Ílát	C F 592
FS 218	Steinn	Sleggja	Svæði IX
FB 219	Bein	Ógreint	C L 610
FI 220	Járn	Nagli	Svæði IX
FB 221	Bein	Ógreint	Svæði IX
FB 222	Bein	Ógreint	C L 595
FC 223	Postulín	Tebolli	C L 448
FC 224	Faience	Diskur	C L 608
FC 225	Leir	Krítarpípa	C L 608
FG 226	Gler	Flaska	C L 608
FC 227	Leir	Gólfllís	C L 608
FB 228	Bein	Fiskbein	C L 566
FS 229	Steinn	Kljásteinn	Svæði IX
FB 230	Bein	Spendýrabein	C L 456
FB 231	Bein	Spendýrabein	C L 456
FB 232	Bein	Fiskbein	C L 577
FB 233	Bein		C L 456
FB 234	Bein	Spendýrabein	C L 403
FB 235	Bein	Spendýrabein	C C 526
FB 236	Bein	Spendýrabein	C L 572
FB 237	Bein	Spendýrabein	C L 423
FB 238	Bein	Spendýrabein	C L 577
FB 239	Bein	Fiskbein	C L 595
FB 240	Bein	Ógreint	C L 566
FB 241	Bein	Spendýrabein	C L 419
FB 243	Bein	Spendýrabein	C L 436

Fundarnúmer	Efni	Sérheiti	Númer lags
FB 244	Bein	Spendýrabein	C L 579
FB 245	Bein	Spendýra- & fiskb	C L 571
FB 246	Bein	Ógreint	C L 466
FB 247	Bein	Spendýrabein	C L 595
FB 248	Bein?		C L 569
FB 249	Bein/horn		C L 403
FB 250	Bein	Ógreinanlegt	C L 466
FI 251	Járn	Hóffjöður	M 16
FI 252	Járn	Gjall	M 16
FI 253	Járn	Nagli	M 13
FI 254	Járn	Nagli	M 13
FI 255	Málmur	Ógreinanlegt	M 13
FC 256	Steinleir	Kanna	M 13
FC 257	Rauðleir	Diskur	M 13
FI 258	Járn		M 12
FI 259	Járn	Nagli, gjall	M 8
FC 260	Rauðleir	Ílát	C 8
FW 261	Viður	Ógreint	M 8
FI 262	Járn	Hóffjöður	M 5
FG 263	Gler	Ílát	M 5
FI 264	Járn	Gjall	M 5
FK 265	Kopar	Þynnur	M 11
FI 266	Járn	Ljósapípa	M 11
FC 267	Hvítleir	Fat	M 7
FI 268	Járn	Öngull, nagli	M 7
FS 269	Steinn	Kvarts	M 4
FS 270	Flöguberg	Brýni	M 4
FC 271	Rauðleir	Þrífættur pottur	M 4
FS 272	Jaspis	Steinn	M 4
FG 273	Gler	Rúða	M 4
FI 274	Járn	Gjall	M 4
FI 275	Járn	Nagli	M 4
FK 276	Kopar	Þynna	M 4
FI 277	Járn	Nagli	M 6
FC 278	Leir	Krítarpípa	M 2
FC 279	Steinleir	Meðalaglas	M 2
FC 280	Rauðleir	Diskur	M 4
FS 281	Flöguberg	Brýni	M 4
FC 282	Steinleir	Meðalaglas	M 2
FI 283	Járn	Nagli o.fl.	M 2
FI 284	Járn	Nagli o.fl.	M 2
FG 285	Gler	Flaska ofl.	M 2
FK 286	Kopar	Þynnur & naglar	M 2
FC 287	Leir	Krítarpípa	M
FI 288	Járn	Nagli	M
FI 289	Málmur	Hnappur	M 7

Viðauki 5 / Appendix 5
Sýnalisti / List of samples

Númer	Tegund	Númer lags	Svæði	X	Y	H
SC1	Viðarkol	CL419	V	207.38	126.80	40.03
SI2	Jarðvegssýni	CL419	V	207.78	126.43	40.2
SC6	Viðarkol	CL456	V	207.38	126.78	39.78
SW8	Viður	CL430	IV	209.01	133.57	39.49
SU9	Gjall	CL448	IX	220.01	129.55	41.40
SI10	Jarðvegssýni	CL465	V	sjá teikn.	465	
SU13	Gjall	CL448	IX	220.200	130.05	41.44
SI14	Gjóska	CL215	V	200-205	120-125	
SC15	Viðarkol	CL425	V	205.67	124.59	39.58
SW16	Viður	CL425	V	205.93	124.42	39.70-39.58
SW17	Viður	CL430	IV	209	132.88	39.44
SC18	Viðarkol	CL403	V	206.64	126.46	40.02
SW19	Viður	CL403	V	206.57	126.82	40.24
SI21	Jarðvegssýni	CL403	V	207.57	126.13	39.71
SC23	Viðarkol	CC526	V	207.99	125.86	39.68
ST24	Gjóska	CL371, efst	IV	204.947	133.56	39.93
SC25	Viðarkol	CL531	IX	222.19	124.95	41.05
SS26	Steinar	CF425	V			
SW27	Viður	CF417	V			
SU28		CF538	IX	221.58	143.09	40.91
SI29	Jarðvegssýni	CL542				
SC30	Viðarkol	CF531	IX	222.64	124.61	41.07
SI31	Jarðvegssýni	CF531, neðst	VI			
SW32	Viður	CC530	IX			
ST33	Gjóska	CL371	V	203.63	135.04	39.65
ST34	Gjóska	CL554		209.03	136.37	40.37
SU35	Jarðvegssýni	CC561	IX	221.54	131.39	41.05
SC36	Viðarkol	CF560	IX	221.30	129.37	41.15
SU37	Jarðvegssýni		V			
ST38	Gjóska	CL562	IV	úr torfi í	vegg	
SW39	Viður	CL562	IV		129.85	40.90
SB40	Jarðvegssýni	CL569	IV	214.07	135.21	40.26
SS41	Gróðurleifar	CL566	IX			39.89
SW42	Viður	CF570	IX	222.85	126.06	41.14
SB43	Jarðvegssýni	CL436	IV	216.04	134.86	40.20
SI44	Jarðvegssýni	CL571	IV			
SI45	Jarðvegssýni	CL571	IV			
SW46	Viður	CL371	V			
SW48	Viður	CL571	IV			
SW50	Viður	CL577	IV			
SM52	Jarðvegssýni		V			
SM53	Jarðvegssýni		V			
SM54	Jarðvegssýni		V			
SP55	Jarðvegssýni		V			
SI57	Jarðvegssýni					

Númer	Tegund	Númer lags	Svæði	X	Y	H
SU58	Jarðvegssýni					
SC59	Viðarkol					
SW60	Viður	CC532	IX			
SS61	Steinn	CL425	V			
SI62	Jarðvegssýni	CL437	IV	215.06	131.95	39.63
SW64	Viður	CL579	IX			
ST66	Gjóska	CL440	IV	213.20	130.83	40.28
SS67	Jarðvegssýni	CL440?	IV	1 sm yfir	óhreyfðu	
SI68	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.209	135.039	40.191
SI69	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.259	135.047	40.128
SI70	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.242	135.054	40.072
SI71	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.241	135.059	40.060
SI72	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.239	135.073	40.015
SI73	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.23	135.12	39.982
SC74	Viðarkol	CL577	IV	216.17	135.19	39.97
SI75	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.22	135.09	39.93.92
SM76	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.29	135.14	40.22
SM77	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.29	135.23	40.16
SM78	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.27	135.13	40.11
SM78	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.27	135.13	40.11
SM79	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.27	135.22	40.05
SM80	Jarðvegssýni	CL577	IV	216.26	135.17	39.99
SW81	Viður	CC526				
SW82	Viður	CL577				
SW83	Viður	CL430				
SW84	Viður	CL534	IX			
SW85	Viður	CL517	IX			41.24
SC86	Viðarkol?	CL577	IV			c. 40

Viðauki 6 / Appendix 6
Ljósmyndalisti / List of photographs

(sk = skyggnur/slides; sh = svart-hvítt/black & white)

Filma Nr.	Dags.	Staður	Myndefni
1 sk 15	19.6.00	Svæði IV	SW8 í CL430, beint niður.
1 sk 16	19.6.00	Svæði IV	SW8 í CL430, beint niður.
1 sk 17	21.6.00	Svæði IX	CS457, tröppur í gangabæ, beint niður
1 sk 20	28.6.00	Svæði IX	CC532, CF533, hringlaga móöskupittur
1 sk 21	29.6.00	Svæði IX	CC504, hringlaga pittur
1 sk 22	29.6.00	Svæði V	CC526, mannvirki 10, tæmt, í vestur
1 sk 23	29.6.00	Svæði V	CC526, mannvirki 10, tæmt, í norður
1 sk 24	29.6.00	Svæði V	CC526, mannvirki 10, tæmt, í austur
1 sk 25	29.6.00	Svæði V	CC526, mannvirki 10, tæmt, í suður
1 sk 26	29.6.00	Svæði V	Arto í mannvirki 10, í suður
1 sk 27	29.6.00	Svæði V	Yfirlit, í austur
1 sk 28	29.6.00	Svæði IX	CC503, CF504, hringlaga sáfar, beint niður
1 sk 29	29.6.00	Svæði IX	CC503, CF504, hringlaga sáfar, beint niður
1 sk 30	30.6.00	Svæði V	Mannvirki 10, norður langhlið, í norður
1 sk 31	30.6.00	Svæði V	Mannvirki 10, norður langhlið, í norður
1 sk 32	3.7.00	Svæði IX	CL534, austasti hluti, móöskulag, í suður
1 sk 33	3.7.00	Svæði IX	CL534, vestasti hluti, móöskulag, í suður
1 sk 34	4.7.00	Svæði IX	Grafarar að störfum, í suður
1 sk 35	5.7.00	Svæði V	Efsta þrep í jarðgöngum & veggur (CS215), beint niður
1 sk 36	5.7.00	Svæði V	Efsta þrep í jarðgöngum & veggur (CS215), beint niður
2 sk 1	7.7.00	Svæði IX	CC558, sáfar, beint niður
2 sk 3	12.7.00	Svæði IX	CF557, suðursnið, malarfylling sést, í norður.
2 sk 4	20.7.00	Svæði IV	CL577, 576, CC575, CL580, í vestur
2 sk 5	20.7.00	Svæði IV	CL577, 576, CC575, CL580, í austur
2 sk 6	20.7.00	Svæði V	Mannvirki 10/11, supurlanghlið, í suður
2 sk 7	24.7.00	Svæði IX	Grafarar að störfum, í suðaustur
2 sk 8	25.7.00	Svæði IX	CL579, gólflag, í austur
2 sk 9	26.7.00	Svæði V	Jarðgöngin, beint niður
2 sk 10	26.7.00	Svæði V	Jarðgöngin, beint niður
2 sk 11	26.7.00	Svæði V	Tenging jarðganga við mannvirki 10, beint niður
2 sk 12	26.7.00	Svæði IX	CL579, gólflag, í austur
2 sk 13	26.7.00		Séð heim að Reykholti, sunnan Reykjadalárs, í suðaustur
2 sk 14	26.7.00		Séð heim að Reykholti, sunnan Reykjadalárs, í suðaustur
2 sk 15	26.7.00		Séð heim að Reykholti, sunnan Reykjadalárs, í suðaustur
2 sk 16	27.7.00	Svæði IX	CC530 & CC536, sáför, í austur
2 sk 17	27.7.00	Svæði IX	Yfirlit yfir öll sáförin, í austur
2 sk 18	27.7.00	Svæði IX	CC530 & CC536, beint niður
2 sk 19	27.7.00	Svæði IX	CC557, 558, 559, sáför, beint niður
2 sk 21	27.7.00	Svæði IX	Yfirlit, CS455 fremst, í vestur
2 sk 22	28.7.00	Svæði IX	CS455, beint niður
2 sk 23-36	2.8.00	Svæði IV & V	Úr ljósmyndaturni
3 sk 1-36	2.8.00	Svæði IV & IX	Úr ljósmyndaturni

Listi yfir myndir sem teknar voru á stafræna myndavél.

Nr.	Dags.	Tími	Myndefni
1	05.06.00	08:30:14	Helgi Ö. Pétursson að hlaða Fordinn fyrir utan skrifstofur Þjóðminjasafns í Garðabæ. Fyrsti dagur Reykholtstrannsóknar árið 2000.
2	05.06.00	12:55:30	Horft til norðurs yfir uppgraftrarsvæðið í átt að gömlu kirkjunni. Jarðvegsdúkur og torfur sjást þekja svæðið.
3	05.06.00	12:56:29	Horft í austur yfir uppgraftrarsvæðið í átt að hótelinu. Jarðvegsdúkur og torfur sjást þekja svæðið.
4	05.06.00	12:56:49	Daniel, Eavan, Derek og Helgi nýkomin í Reykholt að virða fyrir sér uppgraftrarsvæðið
5	05.06.00	12:57:47	Horft til norðurs yfir uppgraftrarsvæðið í átt að gömlu kirkjunni.
6	05.06.00	12:59:33	Horft til suðvesturs að gamla skólanum. Sést hvernig búið er að stækka uppgraftrarsvæðið til norðurs með gröfu.
7	05.06.00	13:00:04	Horft til suðvesturs yfir uppgraftrarsvæðið. Sést hvernig svæðið hefur verið stækkað til norðurs.
8	05.06.00	13:00:39	Horft til suðurs yfir uppgraftrarsvæðið. Daniel, Derek, Helgi og Eavan sjást í fjarska.
9	05.06.00	13:01:36	Horft til austurs yfir hluta uppgraftrarsvæðisins.
10	07.06.00	10:01:25	Horft til suðurs yfir svæði IX. Þar komu hleðslur í ljós sem ávkeðið var að fjarlægja og skrá lítilega með því að ljósmynda þær. Þetta eru líklega leifar af einhverjum útihúsum sem hafa staðið á svæðinu snemma á þessari öld eða seint á síðustu öld.
11	07.06.00	10:01:48	Horft vestur yfir svæði IX. Hér sjást hleðslur sem voru fjarlægðar og skráðar með ljósmyndun. Þetta eru líklega leifar af útihúsum sem hafa staðið á þessu svæði snemma á 20. öld eða seint á 19. öld.
12	07.06.00	10:02:04	Horft til norðurs yfir nyrsta hluta svæðis IX. Hér sjást hleðslur sem voru fjarlægðar og einungis ljósmyndaðar. Þetta eru líklega leifar af útihúsum frá því snemma á 20. öld eða seint á 19. öld.
13	07.06.00	10:02:30	Horft til austurs yfir svæði IX. Þetta eru líklega leifa af útihúsum frá því snemma á 20. öld eða seint á 19. öld.
14	07.06.00	10:02:57	Fornleifafræðingar í kaffi! Derek, Guðrún, Helgi, Eavan og Daniel sjást hressa sér á kjarnorkukaffi.
15	07.06.00	11:51:10	Björn úr gróðurhúsunum sést fjarlægja efstu hleðslurnar á svæði IX. Allt svæði IX var tekið niður um 20-30 cm í byrjun sumarsins.
16	07.06.00	11:52:02	Derek að vefja sér sigarettu. Helgi sést efst á mynd og Eavan til hægri.
17	07.06.00	11:52:12	Daniel og Helgi að hreinsa mól úr holu frá 1989. Horft til austurs á svæði IX.
18	07.06.00	12:49:34	Gamla kirkjan í Reykholti. Horft til austurs.
19	07.06.00	14:48:14	Guðrún og Sigurður að setja upp EDM mælingastöðina.
20	07.06.00	14:48:26	Horft til austurs. Björn að grafa efstu lögin á svæði IX.
21	07.06.00	14:48:54	Horft til austurs. Björn að grafa efstu lögin á svæði IX.
22	07.06.00	14:49:50	Sigurður að sýna Guðrúnu hvernig EDM mælingatækið er sett upp. Horft til suðvesturs.
23	07.06.00	14:50:08	Horft til suðurs. Björn að fjarlægja efstu lögin á svæði IX.
24	07.06.00	14:50:26	Horft til vesturs. Daniel og Eavan að hreinsa upp úr holunni á svæði IX sem var grafin 1989.
25	09.06.00	12:47:24	Horft til suðurs. Daniel að hreinsa ofan af svæði IX.
26	09.06.00	12:47:29	Horft til suðurs. Daniel að munda skóflu með miklum tilþrifum. Svæði IX.
27	09.06.00	12:47:52	Horft til vesturs. Helgi að hreinsa ofan af svæði IX.
28	09.06.00	12:49:21	Horft til suðvesturs. Daniel og Eavan að hreinsa ofan af svæði IX.

- 29 09.06.00 12:49:44 Horft til austurs. Eavan að hreinsa ofan af torfvegg sem liggur nyrst á svæði IX.
- 30 09.06.00 12:50:28 Horft til norðausturs. Daniel og Eavan að hreinsa ofan af svæði IX.
- 31 09.06.00 12:50:46 Horft til vesturs. Mannvirki nyrst á uppgraftarsvæðinu frá 1999.
- 32 09.06.00 12:51:10 Horft til norðurs Austurendinn á mannvirki 11 á svæði V.
- 33 09.06.00 12:51:39 Horft til austurs. Jarðgöngin frá Snorralaus. Hér sést í steintröppurnar eins og var búið að grafa frá þeim í lok sumars 1999.
- 34 09.06.00 12:53:56 Horft til suðurs. Vesturendi á mannvirki 10 á svæði V. Hér sést hvernig var skilið við þetta svæði í lok sumars 1999 og hvað blasti við eftir að búið var að fjarlægja jarðvegisdúk og torfur í byrjun sumars 2000.
- 35 09.06.00 12:54:07 Horft í austur. Austurendi á mannvirki nyrst á uppgraftrarsvæðinu frá 1999.
- 36 09.06.00 12:54:44 Horft til norðvesturs. Guðrún brosir blítt.
- 37 09.06.00 12:56:47 Horft til austurs. Torfveggur nyrst á svæði IX.
- 38 13/06/0013:57:36 Viður í mannvirki 10 á svæði V. Þetta virðist vera fjöl um 3 cm þykk og 8-12 cm breið. Ekki eru nein sjáanleg ummerki um að hún hafi verið sérstaklega skorin til.
- 39 13/06/0013:57:50 Fjöl í mannvirki 10 á svæði V. Ekki tekin upp, einungis ljósmynduð.
- 40 13/06/0013:57:54 Fjöl í mannvirki 10 á svæði V.
- 41 13/06/0013:57:57 Fjöl í mannvirki 10 á svæði V.
- 42 13/06/0013:58:16 Fjöl í vesturenda á mannvirki 10 á svæði V.
- 43 14/06/0009:32:50 Horft til suðvesturs. Derek og Florian að hreinsa upp úr vesturenda mannvirkis 10 á svæði V.
- 44 14/06/0009:49:45 Horft til vesturs. Blandað torflag CL445 á svæði IX.
- 45 14/06/0009:51:07 Horft til vesturs. CL446: torfveggur sem gengur vestur-austur nyrst á svæði IX.
- 46 14/06/0009:51:26 Horft til vesturs. Torfveggur CL446 nyrst á svæði IX. Hann snýr vestur-austur.
- 47 14/06/0013:32:45 Horft til vesturs. Torfveggur CL454 syðst á svæði IX.
- 48 14/06/0013:33:25 Horft til vesturs. Torfveggur syðst á svæði IX. CL454.
- 49 16/06/0008:37:44 Derek Watson að kljást við alstöðina! Horft til norðvesturs.
- 50 16/06/0008:38:08 Daniel, Eavan og Caroline að hreinsa ofan af svæði IX. Horft til suðvesturs.
- 51 16/06/0008:38:16 Daniel, Eavan og Caroline að hreinsa ofan af svæði IX. Horft til suðvesturs.
- 52 16/06/0008:38:37 Horft til vesturs. Torfveggur CL446 sést mjög vel. Liggur vestur-austur nyrst á svæði IX.
- 53 16/06/0008:39:02 Horft til vesturs. Grjóthruga í norðvesturhorni á lagi CL445. Svæði IX.
- 54 16/06/0008:40:32 Tala sem fannst á svæði IX í lagi CL448. Fannst um svipað leyti og þessi mynd var tekin.
- 55 16/06/0008:41:38 Horft til suðurs. Kristján að stækka svæði V til suðurs. Hér sést austurendi á syðsta mannvirkinu á svæði V.
- 56 16/06/0008:42:45 Florian að mæla inn jarðlag í vesturenda á mannvirkis 10 á svæði V.
- 57 16/06/0008:44:26 Stutt kvikmynd af Kristjáni að stækka svæðið sitt og útskýra hvað er að gerast á sinn einstaka hátt!
- 58 16/06/0008:46:36 Daniel Rhodes að grafa ofan af svæði IX - og vill ekki snúa andlitinu í myndavélina!
- 59 16/06/0009:12:56 CL448 - Móösku- og kolalag - austasti hluti - líklega gólf úr gangabæ.
- 60 16/06/0009:13:54 CL448 - kola og móöskulag - miðhluti - horft til suðurs
- 61 16/06/0009:14:13 CL448- kola og móöskulag - vestari miðhluti - horft til suðurs.
- 62 16/06/0009:14:48 CL448 - kola og móöskulag vestasti hluti - horft til suðurs
- 63 16/06/0009:15:24 CL448- kola og móöskulag - vestasti hluti - horft til suðurs.
- 64 16/06/0009:16:01 CL448 - horft til vesturs yfir allt yfirborðið.

- 65 16/06/0010:22:51 Kaffítími hjá fornleifafræðingum í Reykholti! Guðrún, Daniel, Eavan, Caroline, Kristján, Helgi, Aarto, Florian og Margrét.
- 66 16/06/0013:51:38 Stutt kvikmynd af Florian að grafa í vesturenda mannvirkis 10 / 11.
- 67 16/06/0013:52:42 Stutt kvikmynd af göngunum og Guðrúnu að teikna upp hluta þeirra.
- 68 16/06/0013:55:54 Stutt kvikmynd af Caroline að grafa á svæði IX.
- 69 16/06/0013:58:38 Stutt kvikmynd af Helga að grafa út úr göngunum í gangabænum.
- 70 16/06/0014:01:18 Stutt kvikmynd af Kristjáni, Aarto og Derek að flissa á svæði IX!
- 71 19/06/0013:41:53 Sýni - SW8 úr lagi CL430. Viðargrein tekin úr austurenda mannvirkis 11 syðst á uppgraftarsvæði frá 1999. Svæði V.
- 72 19/06/0013:42:28 Sýni - SW8 úr lagi CL430. Viðargrein sem fannst í austasta hluta mannvirkis á svæði V.
- 73 19/06/0013:42:42 Sýni úr viðargrein - SW8 - í lagi CL430
- 74 23/06/0008:17:00 Horft til norðurs á svæði V. Austasti endi mannvirkis. Sést í hellulögn milli steinveggja neðst á myndinni.
- 75 23/06/0008:21:08 Horft til norðurs. Hellulögn í austasta hluta mannvirkis á svæði V.
- 76 23/06/0008:27:51 Daniel, Eavan og Caroline að taka snið í gegnum holur í lagi CL517 (undir lagi CL448). Horft til suðurs á svæði IX.
- 77 23/06/0008:30:24 Yfirlitsmynd af holu CC475 í lagi CL517 sem búið er að taka snið í gegnum.
- 78 23/06/0008:31:40 Yfirlitsmynd af CC481 í lagi CL517 á svæði IX.
- 79 23/06/0008:35:08 Yfirlitsmynd af CC513 í lagi CL517 á svæði IX.
- 80 23/06/0008:35:53 Yfirlitsmynd af CC509 í lagi CL517 á svæði IX.
- 81 23/06/0008:37:36 Yfirlitsmynd af CC 497 í lagi CL517 á svæði IX.
- 82 23/06/0008:48:13 Yfirlitsmynd af tröppum í jarðgöngum á svæði V.
- 83 23/06/0008:50:26 Stutt kvikmynd af byggingu 10+11. Gengið inn um innganginn í suðausturhorninu og farið vestur eftir byggingunni.
- 84 23/06/0008:51:45 Guðrún Sveinbjarnardóttir að hreinsa tröppurnar í göngunum vegna ljósmyndatöku.
- 85 23/06/0008:55:13 Yfirlitsmynd af göngunum og tröppunum á svæði V.
- 86 23/06/0008:57:37 Tekin úr göngunum í norðaustur. Fjórar tröppur sjást í myndinni - ekki voru fleiri komnar þegar þessi mynd var tekin.
- 87 23/06/0009:02:33 Horft til norðurs. Tröppur í göngum í gangabæ vestast á svæði IX.
- 88 23/06/0009:08:48 Horft til austurs - Florian og Derek að skrá upplýsingar um mannvistarlög í vestasta enda í mannvirkis 10 á svæði V. Guðrún sést ofan í göngunum neðst til hægri.
- 89 23/06/0009:16:24 Mynd af Margréti frá Hvassafelli. Horft til vesturs.
- 90 23/06/0009:18:57 Horft til norðurs. Stein "ferningur" á norðurhlið mannvirkis 10 á svæði V. Það virðast vera fjórir svona ferningar hlaðnir innan í mannvirki 10/11 og þessi er í norðvesturhorninu í mannvirkinu.
- 91 23/06/0009:19:21 Horft til norðurs. Þetta er norðaustur ferningurinn í austurenda mannvirkis 10/11 í svæði V. Það eru fjórir svona ferningar hlaðnir inn í mannvirkið - tveir á norðurhlið og tveir á suðurhlið.
- 92 23/06/0009:21:30 Horft til vesturs. Þetta er norðaustur ferningurinn í mannvirki 10/11 á svæði V.
- 93 23/06/0009:21:46 Horft til vesturs. Þetta er suðaustur ferningurinn í mannvirki 10/11 á svæði V.
- 94 23/06/0009:23:30 Stutt kvikmynd af Derek Watson að útskýra vesturenda á byggingu 10/11.
- 95 23/06/0016:33:50 Á heimleið í veðurbliðu.
- 96 26/06/0011:11:46 Stutt kvikmynd af Aarto að útskýra hvað hann er að gera á austurhluta svæðis IX.
- 97 26/06/0012:12:22 Stutt kvikmynd af hádegisverði í „Smíðjunni“.
- 98 26/06/0015:05:10 Yfirlitsmynd af CC473 í lagi CL517.
- 99 26/06/0015:05:34 Yfirlitsmynd af CC473 í lagi CL517 á svæði IX.
- 100 26/06/0015:24:52 Yfirlitsmynd af CC481 í lagi CL517 á svæði IX.

- 101 26/06/0015:25:03 Yfirlitsmynd af CC481 í lagi CL517 á svæði IX.
- 102 26/06/0017:10:10 Yfirlitsmynd af CC487 í lagi CL517 á svæði IX.
- 103 26/06/0017:10:30 Yfirlitsmynd af CC487 í lagi CL517 á svæði IX.
- 104 26/06/0017:23:34 Yfirlitsmynd af CC513 í lagi CL517 á svæði IX.
- 105 26/06/0017:23:45 Yfirlitsmynd af CC513 í lagi CL517 á svæði IX.
- 106 26/06/0017:33:11 Yfirlitsmynd af CC475 í lagi CL517 á svæði IX.
- 107 26/06/0017:33:26 Yfirlitsmynd af CC475 í lagi CL517 á svæði IX.
- 108 27/06/0013:35:50 Helgi Ö. Pétursson og Margrét frá Hvassafelli að skrá muni á meðan rigningin dynur á fornleifarnar.
- 109 27/06/0013:36:31 Úrval af sleggjum og kljásteynum - flestir úr lagi CL517 á svæði IX. Verið er að hreinsa og skrá þá á rigningardegi!
- 110 27/06/0013:37:21 Derek Watson að fá sér hádegismat nýstíginn upp úr veikindum.
- 111 27/06/0013:37:52 Helgi Ö. Pétursson að skrá muni.
- 112 27/06/0013:38:16 Daniel að lesa á meðan rigningin gengur yfir.
- 113 27/06/0013:39:12 Skítugir skór - fólk bíður eftir að rigningunni ljúki.
- 114 27/06/0013:40:36 Stutt kvikmynd af Eavan að teikna upp brot af bókunarhelli á meðan rignir úti.
- 115 27/06/0013:40:53 Eavan að teikna brot úr bókunarhelli er fannst rétt sunnan við mannvirki 11 (svæði V).
- 116 28/06/0016:31:38 CC532 og móöskufylling (CF533) austarlega í lagi CL534. Búið er að taka snið í gegnum efstu fyllinguna. Þessi hola inniheldur mikið af steinum. Augljóst er að malarlag hefur verið sett umhverfis holuna líkt og með öðrum sáförum í þessu lagi. Svæði IX.
- 117 29/06/0009:36:50 Hola CC503 eftir að búið var að grafa út fyrsta fyllingarlagið. Þessi hola er skorin ofan í og gegnum CL517. Svæði IX.
- 118 29/06/0009:37:19 Hola (CC503) skorin ofan í og gegnum CL517. Fylling í þessum pytti er CF529. Vestarlega í lagi CL517. Svæði IX.
- 119 29/06/0013:03:00 Mannvirki 10 (CS379). Sést hvernig göngin eru skorin af þessum enda byggingarinnar. Rauð og hvít bil á skalanum eru 20 cm hvert.
- 120 29/06/0013:03:15 Mannvirki 10 (CS379). Sést hvernig veggirnir skera göngin sem liggja að suðvesturhorni byggingarinnar.
- 121 29/06/0013:03:41 Guðrún Sveinbjarnardóttir að grafa upp úr göngunum þar sem steintröppur fundust.
- 122 29/06/0013:12:32 Aarto að grafa syðst á svæði IX.
- 123 29/06/0013:12:38 Aarto að grafa syðst á svæði IX.
- 124 29/06/0013:13:44 Horft yfir Mannvirki 10/11 í austur.
- 125 29/06/0013:14:43 Horft austur yfir mannvirki 10/11. Göngin sjást ganga upp í suðvesturhorn byggingarinnar.
- 126 29/06/0013:18:10 Guðmundur H. Jónsson að taka yfirlitsmyndir með stafrænu myndavélinni. Horft í norður
- 127 29/06/0013:18:48 Eavan að grafa CC503 og Caroline að grafa CC530 í lagi CL517. Horft til suðurs. CC536 sést lengst til hægri á myndinni. Helgi Ö. Pétursson gróf þá holu út. Svæði IX.
- 128 29/06/0013:19:10 Horft til suðurs yfir uppgraftrarsvæðið. Guðrún Sveinbjarnardóttir og Margrét sjást í fjarska á meðan Aarto og Dan eru að grafa í forgrunni.
- 129 29/06/0013:19:27 Horft til suðurs yfir hluta af svæði IX. Eavan er að grafa CC503, Caroline er að grafa CC530. Einnig sést hvernig CC536 virðist skorin af veggheðslu í gangabænum. Allir þessir pyttir birtust fyrst í lagi CL517. Svæði IX.
- 130 29/06/0013:23:59 Austasti hluti af CL534. Sést hvernig flestar holurnar sem voru grafnar út og tilheyrðu CL517 skerast ofan í yfirborðið á CL534. CC532 sést ofarlega á myndinni. Horft til suðurs. Svæði IX.

- 131 29/06/0013:24:08 Vestari hluti af CL534. Lengst til hægri sjást holur sem verið er að grafa. Þær birtust í lagi sem lá ofan á CL534 (CL517). Svæði IX.
- 132 29/06/0013:24:24 Horft til suðurs yfir uppgraftrarsvæðið. Margrét er í suðausturhorni, Guðrún er að grafa upp úr göngunum og Daniel er að grafa á svæði IX.
- 133 29/06/0013:24:30 Horft til suðvesturs. Eavan er að grafa út CC528. Einnig er verið að grafa út CC530 (til vinstri) og CC536. Svæði IX.
- 134 29/06/0016:17:15 Hola CC503 skorin ofan í og gegnum CL517. Búið er að grafa út öll fyllingarlög. Svæði IX.
- 135 29/06/0016:17:43 Hola CC503 í lagi CL517. Búið er að grafa út öll fyllingarlögin. Svæði IX.
- 136 29/06/0016:18:42 CC503 - hola í CL517. Búið er að grafa út öll fyllingarlögin. Horft til norðurs. Svæði IX.
- 137 30/06/0017:09:01 Farið var Kaldadal þennan tiltekna föstudag. Veður var æðislegt og fjöllin skörtuðu sínu fegursta.
- 138 30/06/0017:09:18 Rétt komin upp á Kaldadal. Eiríksjökull sést í fjarska til hægri.
- 139 30/06/0017:09:43 Á Kaldadalnum
- 140 30/06/0017:09:52 Caroline að hlaupa um í snjónum á Kaldadal.
- 141 30/06/0017:09:59 Caroline og Eavan að leika sér í snjónum á Kaldadal.
- 142 30/06/0017:11:30 Derek skólaus og nývaknaður á Kaldadal!
- 143 30/06/0017:11:37 Derek skólaus og nývaknaður á Kaldadal.
- 144 30/06/0017:12:04 Guðrún Sveinbjarnardóttir á Kaldadal.
- 145 30/06/0017:12:12 Caroline og Eavan að gantast í snjónum á Kaldadal.
- 146 30/06/0017:12:21 Helgi Örn Pétursson að svipast um á Kaldadal.
- 147 30/06/0017:12:28 Derek Watson á Kaldadal.
- 148 30/06/0017:12:57 Á Kaldadal.
- 149 30/06/0017:13:03 Á Kaldadal.
- 150 30/06/0017:13:13 Beðið eftir ljósmyndaranum á Kaldadal.
- 151 30/06/0017:13:23 Caroline og Eavan eftir að hafa leikið sér í ísnum á Kaldadal.
- 152 03.07.00 11:16:17 CC532 í lagi CL517. Horft til norðurs. Búið er að taka snið í gegnum holuna. Þetta eru flest móöskulög. Svæði IX.
- 153 03.07.00 11:17:25 Nærmynd af sniðinu í CC530. Móöskulögin sjást vel. Horft til norðurs. Svæði IX.
- 154 03.07.00 11:17:40 Mynd af sniðinu í CC530. Horft til norðurs. Svæði IX.
- 155 03.07.00 11:18:02 Horft ofan á CC530. Sniðið sést einnig. Svæði IX.
- 156 03.07.00 11:20:32 Sniðið í CC536. Horft til norðurs. Fyllingarlögin voru öll mjög dökk og lífræn - ólíkt því sem fannst í CC530. Svæði IX.
- 157 03.07.00 11:20:46 Snið í CC536. Horft til norðurs. Svæði IX.
- 158 03.07.00 11:21:34 Nærmynd af sniði í CC536. Svæði IX. Horft til norðurs.
- 159 03.07.00 11:22:31 Yfirlitsmynd af CC536. Horft til norðurs.
- 160 03.07.00 16:24:24 CC532 sem birtist í CL534. Holan var full af steinum og móösku. Svæði IX.
- 161 03.07.00 16:24:44 CC532 í lagi CL534. Svæði IX.
- 162 03.07.00 16:51:09 Austasti hluti af CL534. CC532 sést um miðja myndina. Svæði IX. Horft til suðurs.
- 163 03.07.00 16:51:14 Austasti hluti af CL534 á svæði IX. Horft til suðurs.
- 164 03.07.00 16:51:18 Miðhlutinn af CL534 á svæði IX. Horft til suðurs.
- 165 03.07.00 16:51:22 Vestasti hlutinn af CL534. Einnig sést í holur CC530, CC503, CC536 sem birtust upphaflega í CL517. Horft til suðurs. Svæði IX.
- 166 03.07.00 16:51:27 Vestasti hlutinn af CL534. Horft til suðurs. Svæði IX.
- 167 04.07.00 15:33:50 CC548 - Hola með móösku og kolalagi - Merki um mikinn bruna. Í lagi CL534. Horft til norðurs. Svæði IX.
- 168 04.07.00 17:06:13 CC560 (sama og CC549) - Hola sem inniheldur móösku og kolag í botninum. Í lagi CL534. Þessi hola hefur verið teiknuð upp í plani og snið teiknað og ljósmyndað. Svæði IX. Horft til norðurs.

169	04.07.00	17:07:53	CC532 í lagi CL534. Verið er að grafa út fyllingarlögin. CC560 sést norðan við CC532. Horft til norðurs. Svæði IX.
170	04.07.00	20:53:20	Úrval af morgunkorni í Reykholti.
171	04.07.00	21:35:15	Aarto að klæði sig í bol eftir að hafa sýnt okkur leðurvestið sitt!
172	05.07.00	11:52:28	Suðvesturhorn á mannvirki 10 og göngin þar sem þessi mannvirki mætast. Búið er að fjarlægja hluta úr vegghleðslu sem sker gönging. Augljóst er að byggingin er yngri en göngin og sker þau. Horft til suðausturs. Svæði III
173	05.07.00	11:52:40	Suðvesturhorn mannvirkis 10 og göngin. Byggingin sker gönging og er yngri. Búið er að fjarlægja hluta úr vegghleðslunni sem lá ofan á efstu tröppunni í göngunum. Svæði III.
174	05.07.00	13:27:20	Svæðið þar sem mannvirki 10 og göngin mætast. Búið er að fjarlægja hluta úr vegghleðslunni sem sat ofan á efstu tröppunni í göngunum. Svæði III.
175	05.07.00	14:30:41	Svæði IV. Horft til austurs. Búið er að fjarlægja steypa plötu ofan af þessu svæði þar sem fjós stóð. Móaska sést á yfirborðinu og skurðurinn myndaðist þegar grjótundirstaða var sett undir plötuna.
176	05.07.00	14:31:44	Svæði IV. Horft til austurs. Mannvistarlög sem birtust þegar búið var að fjarlægja steypa plötu sem tilheyrði fjósi.
177	06.07.00	13:06:28	CC530 í lagi CL517. Tréstafir sjást í hliðunum ásamt trébotni. Svæði IX.
178	06.07.00	13:08:14	CC530 í lagi CL517. Trébotn sést ásamt þverspýtu sem lá undir botnspýtunum. Þverspýtan heldur botnspýtunum saman með trénöglum. Þverspýtan var tekin upp í heilu lagi (FW162).
179	06.07.00	13:08:20	CC530 í lagi CL517. Svæði IX.
180	06.07.00	16:20:52	Nærmynd af botnspýtum í CC530. Sér móta fyrir þverspýtunni undir botnspýtunum. Skali 20 cm. Svæði IX.
181	06.07.00	16:21:15	CC530 - Nærmynd af tréstöfum sem klæða sáinn. Engin merki um gjarðir. Svæði IX.
182	06.07.00	16:21:34	CC530 - Nærmynd af botnspýtum. Sér móta fyrir botnspýtunni sem liggur undir (FW162). Svæði IX.
183	06.07.00	16:22:13	CC530 - Nærmynd af tréstöfum sem klæða sáinn. Skali 20 cm. Svæði IX.
184	06.07.00	16:22:26	CC530 - Nærmynd af tréstöfum sem klæða sáin. Svæði IX.
185	06.07.00	16:22:50	CC530 - Nærmynd af botnspýtunum. Svæði IX.
186	07.07.00	13:37:36	CC561 - Yfirlitsmynd. Þessi hola birtist þegar búið var að fjarlægja CL534. Inniheldur leirkennt rauðleitt lag. Sýni var tekið úr því (Phil). Svæði IX.
187	07.07.00	13:37:46	CC561 - Yfirlitsmynd af holu sem birtist þegar búið var að fjarlægja CL534. Svæði IX.
188	07.07.00	14:03:48	Stutt kvikmynd af CC530 - Sáfar sem innihélt mikið af timburleifum.
189	07.07.00	14:33:17	CC558 - Yfirlitsmynd af holu sem reyndist í fyrstu afar grunn. Skali liggur vestur - austur. Sést hvernig búið er að fjarlægja helming af botnspýtum sem fundust. Þær eru kolaðar og eru líklega smitaðar af eldi í CC548. Þessi sár sker CC557 og CC559.
190	07.07.00	14:33:28	CC558 í lagi CL534. Svæði IX. Skali liggur vestur- austur.
191	10.07.00	14:07:05	CC560 í lagi CL534. Snið liggur norður - suður. Skali 20 cm. Svæði IX.
192	10.07.00	14:08:08	CC560 í lagi CL534. Snið liggur norður - suður. skali 20 cm. Svæði IX.
193	10.07.00	14:12:57	CC560 - Nærmynd af syðsta hluta sniðsins. Svæði IX.
194	10.07.00	14:13:13	CC560 - Nærmynd af sniði aðeins norðar. Svæði IX. Skali 20 cm.
195	10.07.00	14:13:26	CC560 - Nærmynd af sniði enn norðar - Svæði IX. Skali 20 cm.
196	10.07.00	14:13:45	CC560 - Nærmynd af nyrsta hluta sniðsins. Skali 20 cm. Svæði IX.
197	10.07.00	16:55:40	Anna Lís og Elísabet að grafa syðst á svæði IX.
198	10.07.00	16:56:38	CC530 - Nærmynd af þverspýtunni eftir að búið var að fjarlægja botnspýturnar. Holur fyrir trénagla sjást á spýtunni. Svæði IX. Vesturendi spýttunnar. Skaftið á múrskleiðinni snýr í suður.

199	10.07.00	16:56:45	CC530 - Nærmynd af vesturenda þverspýttunnar. Skaftið á múrskleiðinni snýr í suður. Svæði IX.
200	10.07.00	16:56:56	Dyveke og Eavan að grafa á svæði IX.
201	10.07.00	16:57:02	Dyveke og Eavan að grafa á svæði IX.
202	10.07.00	17:20:14	Elísabet að virða fyrir sér teikningu á svæði IX.
203	11.07.00	09:57:29	CC536 í lagi CL517. Búið er að grafa út fyllingarlögin og sést í steina sem liggja í botninum. Tröppurnar liggja við norðurhlið holunnar. Svæði IX.
204	11.07.00	09:57:38	CC536 - Yfirlitsmynd af holunni. Búið er að fjarlægja öll fyllingarlögin. Grjót liggur í botninum. Svæði IX.
205	11.07.00	13:24:44	Snið í skurði sunnan við veginn rétt hjá Laugavöllum. Efsti hluti. Skali: málband um 60 cm.
206	11.07.00	13:24:50	Hér sést mór neðst - landnámslagið og svo jarðlög ofan við það.
207	11.07.00	13:24:56	Mór, landnámslag og ljósari foklög fyrir ofan.
208	11.07.00	13:25:20	Múrskleiðin sýnir hvar landnámslagi er að finna.
209	11.07.00	13:26:13	Bleika bandið sýnir hvar landnámslagið er að finna.
210	11.07.00	15:13:10	CC558 og CC559. Vestasti hluti af sniði tekið í gegnum báðar holurnar. Kom í ljós að CC558 er í raun tvær holur. Efri holan í CC558 sker CC559 en CC559 sker neðri holuna í C558. Skali 20 cm. Svæði IX. Horft til norðurs.
211	11.07.00	15:13:54	CC558 og CC559 - Snið tekið í gegnum báðar holurnar. Næst vestasti hluti. Skali 20 cm. Horft í norður. Svæði IX.
212	11.07.00	15:14:08	CC558 og CC559. Snið tekið í gegnum báðar holurnar. Næst austasti hluti. Skali 20 cm. Horft í norður. Svæði IX.
213	11.07.00	15:14:21	C558 og CC559. Snið tekið í gegnum báðar holurnar. Austasti hluti. Skali 20 cm. Horft í norður. Svæði IX.
214	11.07.00	15:14:47	CC558 og CC559. Yfirlitsmynd af sniði tekið í gegnum báðar holurnar. Skali 1 m. Horft í norður. Svæði IX.
215	11.07.00	15:14:51	CC558 og CC559. Yfirlitsmynd af sniði tekið í gegnum báðar holurnar. Skali 1 m. Horft í norður. Svæði IX.
216	11.07.00	15:17:32	CC530 - Nærmynd af þverspýtu undir botnspýtum. Vestasti hluti spýttunnar. Sést í holur þar sem trénaglar lágu. Skali 20 cm. Svæði IX.
217	11.07.00	15:17:57	CC530 - Nærmynd af þverspýtu (FW162) sem lá undir botnspýtum. Skali 20 cm. Næst vestast. Skali 20 cm. Svæði IX.
218	11.07.00	15:18:11	CC530 - Nærmynd af þverspýtu (FW162) sem lá undir botnspýtum. Næst austast. Skali 20 cm. Svæði IX.
219	11.07.00	15:15:25	CC530 - Nærmynd af þverspýtu (FW162) - austasti hluti. Skali 20 cm. Svæði IX.
220	11.07.00	15:18:35	CC530 - Nærmynd af miðhluta þverspýttunnar (FW162) sem lá undir botnspýtum. Skali 20 cm. Svæði IX.
221	11.07.00	15:19:05	CC530 - Yfirlitsmynd af þverspýtu (FW162) sem lá undir botnspýtum. Mynd tekin rétt áður en spýtan var tekin í heilu lagi. Skali 20 cm. Svæði IX.
222	11.07.00	16:18:28	CC563 í CL565 á svæði IV. Austan við CL323 (torfveggur). Hringlaga hola með móöskufyllingu. Búið er að taka snið í gegnum holuna. Skalinn liggur vestur - austur (neðst - efst).
223	11.07.00	16:18:33	CC563 - Yfirlitsmynd af hringlaga holu með móöskufyllingu austan við CL323 (torfveggur). Svæði IV. Skali liggur vestur- austur (hægri til vinstri).
224	11.07.00	16:18:49	CC563. Snið í hringlaga holu með móöskufyllingu. Horft til austurs. Svæði IV.
225	12.07.00	08:44:49	Hluti af CL562 (torf). Þessi hluti lagsins er líklega neðsti hluti af torfvegg á meðan afgangurinn af laginu er hrun og útfjöfnun. Þetta gæti verið sama torfið og liggur norðan við bygginguna (CL439). Svæði V.
226	12.07.00	08:45:39	CL562. Þessi hluti lagsins er líklega það sem eftir er af neðsta hluta torfveggjar - afgangurinn af laginu er líklega hrun og jöfnun á þessum vegg. Þetta er líklega sama torflagið og liggur norðan við bygginguna (CL439). Svæði V.

- 227 12.07.00 09:28:02 CC564. Sáfar í CL565. Er skorið af steinsteyptum húsgrunni sem liggur aust-ast á uppgraftrarsvæðinu. Liggur austan við CL323 (torfveggur). Svæði IV.
- 228 12.07.00 11:08:08 Stutt kvikmynd af Philip Buckland að grafa á svæði IV.
- 229 13/07/0012:53:28 Stutt kvikmynd af mannvirki 10/11.
- 230 13/07/0013:00:44 Mynd af sniði sem snýr í austur. Syðsti hluti þess. Sniðið sýnir þversnið af torflagi CL 562 (sjá planteikningu). Hugsanlegt er að þetta torf tilheyri byggingunni á svæði IV.
- 231 13/07/0013:00:47 Snið sem snýr í austur. Sýnir CL562 (sjá planteikningu). Svæði IV. Miðhluti sniðsins. Myndin sýnir einnig leifar af pípuskurði sem er skorinn ofan í efsta hluta lagsins.
- 232 13/07/0013:00:52 Snið sem snýr í austur á svæði IV. Sýnir CL562 - torflag sem sést á planteikningu og virðist tengjast byggingunni á þessu svæði. Nyrsti hluti sniðsins, sem sýnir hvernig grafið hefur verið niður fyrir þessu torfi.
- 233 13/07/0013:01:42 Fréttakona og upptökumaður frá stöð 2 í heimsókn. Guðrún Sveinbjarnardóttir að sýna þeim uppgraftrarsvæðið.
- 234 13/07/0013:01:55 Yfirlitsmynd af sniði sem sýnir CL562. Snýr í austur. Svæði IV. Þetta torflag virðist tengjast byggingunni á þessu svæði.
- 235 13/07/0013:03:02 Fréttakona og upptökumaður frá stöð 2 í fylgd Guðrúnar Sveinbjarnardóttur.
- 236 13/07/0013:03:42 Stutt kvikmynd af Guðrúnu í viðtali við stöð 2.
- 237 13/07/0017:29:37 CC568 og CF570. Leifar af tunnu og skurði sem hvorutveggja er skorið af CC557. Þetta sáfar er töluvert minna en flest öll sáförin sem fundust á þessu svæði.
- 238 14/07/0015:34:47 Horft til austurs yfir 'búrið'. Þetta er samansafn af sáförum sem fundust á svæði IX.
- 239 14/07/0015:34:59 Horf til austurs. Samansafn af sáförum er fundust á svæði IX.
- 240 21/07/0014:01:04 Horf í vestur yfir CL577 (Dökk gólflag), CL576 (torflag), CC575 sem inniheldur CL577 og CL576 og CL580 sem er hreyfður náttúrulegur jarðvegur sem inniheldur pinnaholur. Svæði IV.
- 241 21/07/0014:01:10 Horft í vestur. Frá hægri til vinstri sjást eftirfarandi einingar: CL577 (dökkt gólflag), CL576: torflag sem liggur meðfram gólfinu og sést einnig í sniði. CC575: skurður sem inniheldur gólflagið (CL577), CL580: hreyfður jarðvegur sem inniheldur pinnaholur.
- 242 21/07/0014:01:17 Horft í vestur. CC583 og CS585 á svæði IV.
- 243 21/07/0014:01:23 Horft í vestur. CC583 og CS585 á svæði IV.
- 244 21/07/0014:01:30 Horft í vestur. Svæði IV. Yfirlitsmynd af einingum (hægri til vinstri), CL577, CL576, CC575, CL580, CC583, CS585.
- 245 21/07/0014:01:34 Horft í vestur. Yfirlitsmynd af einingum: CL577, CL576, CC575, CC580, CC583, CC585. Svæði IV.
- 246 25/07/0017:16:11 Horft til austurs. Svæði IX. Horft yfir CL579, CL609, CL610.
- 247 25/07/0017:21:58 Horft í austur. Svæði IX. CL579, CL609, CL610.
- 248 26/07/0008:24:44 Horft beint niður á jarðgöngin. Svæði III.
- 249 26/07/0008:25:24 Horft beint niður á jarðgöngin. Svæði III.
- 250 26/07/0008:25:37 Horft beint niður á jarðgöngin. Svæði III.
- 251 26/07/0008:25:43 Horf beint niður á jarðgöngin. Svæði III.
- 252 26/07/0008:25:59 Horft beint niður á jarðgöngin. Svæði III.
- 253 26/07/0008:29:02 Stutt kvikmynd af jarðgöngunum. Gengið er ofan í þau og tröppurnar og veggir myndast.
- 254 26/07/0009:06:49 Horft beint niður á svæðið þar sem göngin og suðvestur hornið á CS379 mætast. Búið er að fjarlægja suðvestur hleðsluna úr CS379. Þetta var gert til að fá úr því skorið hvert sambandið er milli ganganna og byggingarinnar. Svæði III.

- 255 26/07/0009:14:41 Horft til austurs. Svæði IX. CL609.
- 256 26/07/0009:15:48 Horft til austurs. Svæði IX. CL609.
- 257 27/07/0014:13:47 Horft í austur. Yfirlitsmynd af CC536 og CC530 (þar sem timburleifar fundust í miklu magni). Hér er búið að fjarlægja malarfyllinguna sem var umhverfis tunnuförin. Vestasti hlutinn af CC536 (neðarlega á myndinni) gekk undir göngin í gangabænum.
- 258 27/07/0014:14:04 Horft í austur. Yfirlitsmynd af CC536 og CC530 eftir að búið var að fjarlægja malarfyllinguna sem lá umhverfis sáförin. Svæði IX.
- 259 27/07/0014:14:32 Horft í austur. Yfirlitsmynd af sáförum á svæði IX.
- 260 27/07/0014:14:40 Horft í austur. Yfirlitsmynd af sáförum sem fundust á svæði IX.
- 261 27/07/0014:26:54 Horft í vestur. Yfirlitsmynd af sáförum sem fundust á svæði IX.
- 262 27/07/0014:27:04 Horft í vestur. Yfirlitsmynd af sáförum sem fundust á svæði IX.
- 263 27/07/0014:38:27 Horft í suður. Mynd af CC557 á svæði IX.
- 264 27/07/0014:39:00 Horft í norður. Mynd af CC557 á svæði IX.
- 265 27/07/0015:00:31 Horft í austur. Yfirlitsmynd af sáförum á svæði IX. Búið er að fjarlægja allar malarfyllingarnar sem lágu í kringum sáförin.
- 266 27/07/0015:01:00 Horft í suðaustur. Yfirlitsmynd af syðra svæði.
- 267 27/07/0015:01:16 Horft í austur. Yfirlitsmynd af sáförum á svæði IX. Búið er að fjarlægja allar malarfyllingar í kringum förin.
- 268 27/07/0015:05:34 Horft í suður. Mynd af CC536 og CC530. Svæði IX.
- 269 27/07/0015:15:37 Horft í suður. Mynd af CC557, CC558 og CC559. Leifar af fari CC578 sjást í botninum. Svæði IX.
- 270 27/07/0015:18:43 Horft til vesturs. Stétt austast á svæði IX. CS596
- 271 27/07/0015:19:03 Horft til vesturs. Stétt austast á svæði IX. CS596.
- 272 28/07/0008:34:53 Horft í austur. CC602 sem kom í ljós eftir að búið var að fjarlægja alla móösku ofan af þessu svæði. Þetta yfirborð "Búið" var skilgreint sem CL574, þ.e.a.s. lögin sem förin skera. Svæði IX.
- 273 28/07/0008:35:42 Horft í austur. CC602 er nær. CC600 er fjær. Svæði IX.
- 274 28/07/0008:37:59 Horft í vestur. CL446 - torfveggur sem liggur vestur - austur, nyrst á svæði IX. Afmarkar norðurhlið "búrsins".
- 275 28/07/0008:38:04 CL446. Svæði IX. Horft í vestur. Torfveggur sem liggur vestur - austur nyrst á svæðinu. Afmarkar norðurhlið "búrsins".
- 276 28/07/0011:42:17 Horft í vestur. Hluti af CC599. Þetta eru hugsanlega för eftir einhverskonar tröppur sem hafa legið ofan í niðurgröftinn sunnan við suðausturhorn mannvirkis 10/11. Svæði IV.
- 277 28/07/0011:42:33 Horft í vestur. Hluti af CC599. Þetta eru hugsanlega för eftir einhverskonar tröppur sem hafa legið ofan í niðurgröftinn sunnan við suðausturhorn mannvirkis 10/11. Svæði IV.
- 278 28/07/0011:42:42 Horft í vestur. Hluti af CC599. Þetta eru hugsanlega för eftir einhverskonar tröppur sem hafa legið ofan í niðurgröftinn sunnan við suðausturhorn mannvirkis 10/11. Svæði IV.
- 279 28/07/0011:42:55 Horft í norður. Hluti af CC599. Þetta eru hugsanlega för eftir einhverskonar tröppur sem hafa legið ofan í niðurgröftinn sunnan við suðausturhorn mannvirkis 10/11. Svæði IV.
- 280 28/07/0015:31:01 Horft í norður. Yfirlitsmynd af CC599. Niðurgröftur fyrir inngang inn í mannvirki 10/11. Svæði IV.
- 281 28/07/0015:32:48 Horft í norður. Yfirlitsmynd af CC599. Niðurgröftur fyrir inngang inn í mannvirki 10/11. Svæði IV.
- 282 28/07/0015:33:31 Horft í norður. Yfirlitsmynd af CC599. Niðurgröftur fyrir inngang inn í mannvirki 10/11. Svæði IV.

283	02.08.00	09:26:20	Horft í suður - röð af myndum sem sýna CL579: dökkt lífrænt gólflag, CL609: torflag, CL610: dökkt lífrænt lag með móösku. Svæði IX.
284	02.08.00	09:26:36	Horft í suður - röð af myndum sem sýna CL579: dökkt lífrænt gólflag, CL609: torflag, CL610: dökkt lífrænt lag með móösku. Svæði IX.
285	02.08.00	09:27:36	Horft í suður - röð af myndum sem sýna CL579: dökkt lífrænt gólflag, CL609: torflag, CL610: dökkt lífrænt lag með móösku. Svæði IX.
286	02.08.00	09:27:44	Horft í suður - röð af myndum sem sýna CL579: dökkt lífrænt gólflag, CL609: torflag, CL610: dökkt lífrænt lag með móösku. Svæði IX.
287	02.08.00	09:31:10	Horft í suður - röð af myndum sem sýna CL579: dökkt lífrænt gólflag, CL609: torflag, CL610: dökkt lífrænt lag með móösku. Svæði IX.
288	02.08.00	09:31:18	Horft í suður - röð af myndum sem sýna CL579: dökkt lífrænt gólflag, CL609: torflag, CL610: dökkt lífrænt lag með móösku. Svæði IX.
289	02.08.00	09:35:07	Horft í suður - röð af myndum sem sýna CL579: dökkt lífrænt gólflag, CL609: torflag, CL610: dökkt lífrænt lag með móösku. Svæði IX.
290	02.08.00	09:35:18	Horft í suður - röð af myndum sem sýna CL579: dökkt lífrænt gólflag, CL609: torflag, CL610: dökkt lífrænt lag með móösku. Svæði IX.
291	02.08.00	11:51:07	CC612 og CF613. Búið er að taka snið í gegnum þessa holu.
292	02.08.00	11:51:19	CC612 og CF613. Búið er að taka snið í gegnum þessa holu.
293	02.08.00	11:52:10	CC612 og CF613. Búið er að taka snið í gegnum þessa holu.
294	02.08.00	11:52:30	CC612 og CF613. Búið er að taka snið í gegnum þessa holu.
295	02.08.00	11:53:56	Stutt kvikmynd af Eavan að grafa vestast á svæði IX.
296	02.08.00	11:55:32	Stutt kvikmynd af Dyveke að nota alstöðina.
297	02.08.00	11:56:50	Stutt kvikmynd af Margréti að mæla inn fundi.
298	02.08.00	11:59:00	Stutt kvikmynd af Philip Buckland af virða fyrir sér mannvirki 10/11
299	02.08.00	16:04:40	Stutt kvikmynd af mannvirki 10/11. Búið er að festa myndavélina við ljósmyndaturn og hún síðan hífð í 7-8 metra hæð.
300	02.08.00	16:19:39	Philip Buckland að taka hópmynd. Á myndinni eru (frá vinstri til hægri): Kristján Ahronson, Caroline Powell, Dyveke Larsen, Guðmundur Jónsson, Katherine Le Sage, Daniel Rhodes, Eavan O'Dochartaigh, Margrét Guðjónsdóttir, Guðrún Sveinbjarnardóttir.
301	02.08.00	16:20:28	Stutt kvikmynd af uppgraftarhópnum eins og hann leit út í byrjun ágúst.
302	02.08.00	16:20:44	Á myndinni eru (frá vinstri til hægri): Krisján, Caroline, Dyveke, Guðmundur, Katherine, Daniel, Eavan, Margret, Guðrún, Tryggvi og Philip.
303	02.08.00	16:21:02	Á myndinni eru (frá vinstri til hægri): Krisján, Caroline, Dyveke, Guðmundur, Katherine, Daniel, Eavan, Margret, Guðrún, Tryggvi, og Philip.
304	04.08.00	09:05:44	Myndin sýnir holu í gólfi CL577 þar sem sýni voru tekin fyrir skordýr (SI68-73 & 75) og fyrir micromorphology (SM76-80).
305	04.08.00	09:06:50	Myndin sýnir holu í gólfi CL577 þar sem sýni voru tekin fyrir skordýr (SI68-73 & 75) og fyrir micromorphology (SM76-80).
306	04.08.00	09:07:24	Myndin sýnir holu í gólfi CL577 þar sem sýni voru tekin fyrir skordýr (SI68-73 & 75) og fyrir micromorphology (SM76-80).
307	04.08.00	09:58:59	CS380 - Ræsi undir göngum í gangabæjar. Sunnarlega á svæði IX. Einnig sést steinsteypubrot lengst til hægri á myndinni.
308	04.08.00	10:01:16	CS380 - Ræsi undir göngum í gangabæjar. Sunnarlega á svæði IX. Einnig sést steinsteypubrot lengst til hægri á myndinni.
309	04.08.00	10:02:07	CS380 - Ræsi undir göngum í gangabæjar. Sunnarlega á svæði IX. Einnig sést steinsteypubrot lengst til hægri á myndinni.
310	04.08.00	10:40:17	Búið að fylla mannvirki 10 /11 með vikri.
311	04.08.00	10:40:37	Daniel að fylla jarðgöngin með vikri.
312	04.08.00	10:43:15	Myndin sýnir micromorphology baukanna í sniði (CL577). SM76-80.

313 04.08.00 10:51:58 Guðrún að fylla plastpoka með vikri.
314 04.08.00 10:52:46 Horft yfir svæði IV þar sem Daniel og Philip voru að grafa.
315 04.08.00 10:53:21 Horft yfir svæði IV þar sem Daniel og Philip voru að grafa.
316 04.08.00 10:53:41 Horft yfir svæði IV (vestasti hluti af uppgraftrarsvæði frá 1999).
317 04.08.00 10:59:06 Horft í suður - CC606. Svæði IX.
318 04.08.00 10:59:27 Horft í suður. CC600. Svæði IX.

Rannsóknaskýrslur 2000

1 Minnimerki við Nesstofu á Seltjarnarnesi.
Guðmundur Ólafsson.
2 Indriðastaðir, Skorradalshreppi.
Fornleifaskráning vegna deiliskipulags.
Magnús A. Sigurðsson.

3 Bræðratunguvegur. Mat á umhverfisáhrifum.
Guðmundur Ólafsson.
4 Reykholt í Borgarfirði
Framvinduskýrsla 2000
Guðrún Sveinbjarnardóttir.

ÞJÓÐMINJASAFN
ÍSLANDS